มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

Analysis of Channels in Political Communication Networks which have influenced upon Thak-sin Regime

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาจรีย์ อ่อนสอาด

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2550

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยฉบับนี้บรรลุผลด้วยความเหนื่อยยาก เนื่องจากความผันผวนทางด้านการเมืองในช่วงระยะหนึ่งปีที่ผ่านมา เป็นผลทำให้ผู้วิจัยเกือบล้มเลิกความตั้งใจในการดำเนินงานต่อ แต่กำลังใจที่ได้จากผู้บังคับบัญชา ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน รวมถึงนักศึกษาภาควิชาวารศาตร์รุ่นที่ 5 ทุกคน ยังผลให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

DRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญแผนภาพ	(5)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 **บทนำ**	
1.1 ที่มาและสภาพปัญหา	1
1.2 คำถามสำหรับการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 สมมติฐานการวิจัย	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 **แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	
2.1 แนวคิดเรื่องพระราชอำนาจ	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับระบอบทักษิณ	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการดื้อแพ่งของพลเมือง	37
2.5 ทฤษฎีความเป็นเจ้าครอบงำ	39
2.6 ทฤษฎีการแบ่งและคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ	41
2.7 แนวคิดเผด็จการประชานิยม	42
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย	42
บทที่ 3 **ระเบียบวิธีวิจัย**	
3.1 รูปแบบการวิจัย :	46

3.2 กลุ่มตัวอย่าง/เครื่องมือประกอบการวิจัย/การวิเคราะห์ข้อมูล 46
3.3 กรอบแนวคิดการวิจัย 49

บทที่ 4 **การวิเคราะห์ข้อมูล**
การวิเคราะห์เชิงพรรณนา
4.1. วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 51
4.2 วิเคราะห์ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณและ 52
ความคิดเห็นต่อผลงานรัฐบาล
4.3 วิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมือง 56
เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับรัฐบาล
4.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของข่าวสาร 65
ผ่านสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ
4.5 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพพรรคไทยรักไทย 66
(ก่อนรัฐประหาร)
การทดสอบสมมติฐาน 67

บทที่ 5 **อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ**
5.1 อภิปรายผล 75
5.2 สรุปและข้อเสนอแนะ 105
5.3 ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในอนาคต 111

บรรณานุกรม

ภาคผนวก
ก. แบบสอบถาม (ก)
ข. ประวัตินักวิจัย (จ)

DPU

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.) แสดงจำนวนตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา เพศ และภูมิลำเนา	46
2.) แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะประชากร	52
3.) แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้/ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ	52
4.) แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบคำถามถูกต้องเพื่อวัดความรู้/ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ	54
5.) แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลงานรัฐบาล โดยจำแนกเป็นค่าเฉลี่ย ลำดับที่ และร้อยละ	56
6.) แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภทเพื่อรับทราบ ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคไทยรักไทย	59
7.) แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภท ผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ	62
8.) แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภท ผ่านช่องทางการสื่อสารของเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนอื่นๆ	65
9.) แสดงร้อยละ และการจัดอันดับความคิดเห็นต่อสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ	66
10.) แสดงจำนวน ร้อยละ เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสถานภาพของพรรคไทยรักไทย หลังการเลือกตั้ง (ก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549)	66
11.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณจำแนก ตามระดับการศึกษา (Chi-Square = 52.954 , df = 20, Sig = .000)	67
12.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ จำแนกตามอาชีพ (Chi-Square = 52.975 , df = 20, Sig = .000	68
13.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ จำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 7.469 , df = 4, Sig = .113)	69
14.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา (Chi-Square = 17.233 , df = 8, Sig = .028)	70
15.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ (Chi-Square = 16.299 , df = 20, Sig = .698)	71

ตารางที่ **หน้า**

16.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 6.351 , df = 4, Sig = .124) 71

17.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณจำแนกตามระดับการศึกษา (Chi-Square =3. 627 , df = 10, Sig = .963) 72

18.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณจำแนกตามอาชีพ (Chi-Square =14. 230 , df = 25, Sig = .958) 73

19.) การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณจำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 2. 079 , df = 5, Sig = .838) 74

DPU

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ **หน้า**

1.) แสดงแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองตามแนวคิดของ กูเรวิทช์ และ บลูมเลอร์ 22

DRU

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.) ภาพการต่อต้านระบอบทักษิณ	16
2.) ภาพล้อพฤติกรรมยักยอกรัฐธรรมนูญของนายกฯทักษิณ	17
3.) ภาพล้อชีวิตเศรษฐกิจชาวบ้านตามเส้นทางทุนนิยมใหม่	18
4.) ภาพล้อการทุจริตในทุกระดับของระบอบทักษิณ	19
5.) ภาพล้อระบอบทักษิณที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในบ้านเมือง	21
6.) แสดงภาพโฆษณารายการ สนทนาปัญหาบ้านเมือง (ถ่ายทอดผ่านสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม MV1) บนหน้าหนังสือพิมพ์ เดอะ รีพอตเตอร์	88
7.) แสดงภาพหนังสือพิมพ์ เดอะ รีพอร์ตเตอร์ รายสัปดาห์ ฉบับที่ 3,4	91
8.) แสดงภาพการชุมนุมเพื่อต่อต้าน “ระบอบทักษิณ”ภายใต้การนำของสนธิ ลิ้มทองกุล	94
9.) แสดงภาพความเคลื่อนไหวของแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	94
10.) แสดงภาพการปรบมือต้อนรับการรัฐประหารของประชาชน	102

DPU

ชื่อเรื่อง : การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ "ระบอบทักษิณ"
ผู้วิจัย : **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาจรีย์ อ่อนสอาด** สถาบัน : **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**
ปีที่พิมพ์ :**พุทธศักราช 2550** สถานที่พิมพ์ : **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**
แหล่งที่เก็บรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ : **ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**
จำนวนหน้างานวิจัย : 112 หน้า ลิขสิทธิ์ : **มหวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**

บทคัดย่อ

หัวข้อวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลจากการวิจัย สรุปว่า

ประการที่หนึ่ง กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดเป็นช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองในฐานะที่เป็นทั้งแหล่งสารและช่องสาร นับเป็นขบวนการสังคม (Social movements) หรือพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อระบอบทักษิณ อันนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดย คมช.

ประการที่สอง ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ / ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้ และมีความคิดเห็นด้านบวกต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ

ประการที่สาม ประชาชนเลือกใช้ช่องสารเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลทักษิณผ่านโทรทัศน์ช่อง 3 และ 7 วิทยุเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ เครืออสมท.และวิทยุชุมชน และอ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเป็นหลัก ได้แก่ ไทยรัฐ ข่าวสด คมชัดลึก และเดลินิวส์ ส่วนเวบไซต์ยังมีผู้สนใจน้อย นิยมพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและจับกลุ่มพูดคุยตามร้านกาแฟ/ที่ทำงานมากกว่า

ประการที่สี่ ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นช่องสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลในอนาคต 1.ควรกำหนดนโยบายให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีผ่านทุกช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง ทั้งช่องทางที่เป็นองค์กร กลุ่ม สื่อมวลชน รวมถึงช่องทางพิเศษ เช่น การประท้วง การเดินขบวนต่อต้านโดยสงบ และ 2. รัฐบาลควรสนับสนุนช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายข้าราชการในฐานะกลไกของรัฐบาลให้เลือกใช้ช่องสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อให้มากขึ้น เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชาวชนบทเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลข่าวสารของภาครัฐมากขึ้น โดยอาจใช้สื่อพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น เช่น ลิเก โนรา หมอลำ รวมถึงงิ้ว(การเมือง) ฯลฯ มาช่วยในการรณรงค์กิจกรรมของภาครัฐให้เข้าถึงชาวชนบทมากขึ้น

เลขทะเบียน 0197904
วันลงทะเบียน 16 ม.ค. 2551
เลขเรียกหนังสือ 302.2
ป542ก
[2550]
ฉ2

Research Topic: An Analysis of an Influence of Political Communication Network upon Thaksin's Regime

Researcher: Assistance Professor Pajaree On-sa-ard

Institution: Dhurakij Pundit University

Year of publication: 2007 **Place of Publication**: Dhurakij Pundit University

Storage Place: Research Centre, Dhurakij Pundit University

Number of Pages: 112 pages **Copy Rights**: Dhurakij Pundit University

Abstract

This research project, "An analysis of an influence of political communication network upon Thaksin's regime, is aimed at studying the effects of Thaksin's regime upon the Thai political system; specifically, the democratic system with a constitutional monarchy. It is focused on an evaluation of people's knowledge about Thaksin's regime, people's usage of political communication networks, and people's attitude towards the communication channels of Thaksin's regime.

The research has found that, firstly, the People's Alliance for Democracy is a channel for political communication. It has acted as both source of information and channel of information. This is claimed to be social movements and it has given political impact upon Thaksin's regime. It has also led to the coup of 19 September 2006.

Secondly, majority of people have low knowledge about Thaksin's regime. However, Thai people have positive attitude towards Thaksin's policy.

Thirdly, people have chosen to get information about Thaksin's policy and work via channel 3 and channel 7, The Public Relations department's radio network, MCOT's radio network and community radio stations. They also read 4 main newspapers, Thai-rat, Kow-sod, Kom-shad-leuk, and Daily News, while websites are their least preferred. People prefer discussing politics with family and friends at workplaces and coffee shops.

Fourthly, people think that the prolonged protest of the People's Alliance for Democracy has had an impact upon Thaksin's regime.

The research outcome has pointed two suggestions for the government. Firstly, it is suggested that the government issue a policy which encourages people to have more freedom of hearing, especially from every political communication channel and organisation, mass communication organisations, and other special channels (such as media forums and people's forums). Secondly, the government should support every

channel (as a sender), especially, civil servants and media forums to act as a space for people to understand government information. This can be done by using local traditional media such as Li-kae, No-ra, Mho-lam, Chinese Opera, etc., to encourage the government's activities.

DRAFT

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและสภาพปัญหา :

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ตลอดช่วงหนึ่งปีก่อนการรัฐประหาร สังคมไทยค่อนข้างสับสนวุ่นวาย เพราะรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เพาะศัตรูทางการเมืองไว้มากมาย และถูกกดดันให้ต้องลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มที่มีอิทธิพลและบทบาทมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แม้ว่า กลุ่มนี้จะมีที่มาจากการรวมตัวของกลุ่มที่ต่างอุดมการณ์ แต่มารวมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ การล้มล้าง ระบอบทักษิณ

หลังจากที่นายกฯทักษิณ หลบหนีการอภิปรายในสภา (กรณีการขายหุ้นชินคอร์ป ให้แก่เทมาเส็ก โฮลดิ้ง แห่งสิงค์โปร์) โดยการประกาศยุบสภาในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ และให้มีการเลือกตั้ง ในวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นผลให้บรรดาพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านต้องออกมาต่อต้านโดยไม่ส่งสมาชิกพรรคเข้าร่วมแข่งขันด้วยเพราะเตรียมเลือกตั้งไม่ทัน จึงเป็นที่มาของการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. และมีบทลงโทษในเวลาต่อมา

แม้ว่า หลังการเลือกตั้งพรรคไทยรักไทย พันตำรวจโททักษิณจะประกาศเว้นวรรคทางการเมือง แต่สังคมไทยอยู่ในช่วงประสบภาวะวิกฤติผู้นำ ที่มารับงานสำคัญคืองานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 ช่วงนี้ สถานการณ์ดูจะเงียบสงบลงด้วยบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แต่เหตุการณ์กลับร้อนระอุขึ้นมาอีก หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯลงพระปรมาภิไธย ในพระราชกฤษฎีกา(พ.ร.ฎ.) แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2549 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ที่ผ่านมา โดยให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม 2549 และให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2549 เป็นต้นไป โดยมีหมายเหตุต่อท้ายระบุว่า ตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน 2549 นั้น ต่อมา “ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 9/2549 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 วินิจฉัยว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ 2 เมษายนนั้น เป็นการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรมและไม่เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 104 วรรคสาม และมาตรา 144 ” รวมถึง ทรงโปรดเกล้าให้นายอาสา สารสิน ราชเลขาธิการ อัญเชิญพระราชกระแสประกอบพ.ร.ฎ เพิ่มเติมอีก 2 ประเด็น คือ

1.เหตุผลที่ทรงลงพระปรมาภิไธยในพ.ร.ฎ.เพราะ มีพระราชประสงค์จะเห็นประเทศชาติกลับไปสู่ความเรียบร้อยโดยเร็ว

และ 2. ทรงมีพระราชประสงค์ให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นในคราวต่อไปเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ และยุติธรรมอย่างแท้จริง

และ ความผิดนี้นำไปสู่การลงโทษอย่างเป็นรูปธรรมใน วันที่ 25 กรกฎาคม เมื่อศาลอาญามีคำพิพากษา ที่นายถาวร เสนเนียม แห่งพรรคประชาธิปัตย์ ยื่นฟ้อง กกต. ปฏิบัติหน้าที่มิชอบ โดยศาลยืนยันถึงการที่ กกต. จัดการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม มิใช่เป็นการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับหมายเหตุแนบท้ายทุกประการ

ทั้งนี้ การประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลอาญาระบุไว้ ได้แก่

1. สั่งให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.ใหม่ใน 38 เขต 15 จังหวัด ในวันที่ 23 เมษายน 2549 โดยการเปิดรับสมัครใหม่ในวันที่ 8-9 เมษายน ทั้งๆ ที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ขัดต่อ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 (มาตรา 7/2) ที่ให้อำนาจกกต. ในการย่นหรือขยายระยะเวลาการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งเท่านั้น

2. การเปิดรับสมัครใหม่ โดยกำหนดให้ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยได้หมายเลขเดิม คือ เบอร์ 2 ขณะที่ผู้สมัครจากพรรคใหม่ได้หมายเลขใหม่ เป็นการเสียเปรียบ ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

3. ทำหนังสือเวียน ลงวันที่ 10 เมษายน 2549 ไปยัง กกต.เขต กำหนดให้ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งหนึ่งสามารถเวียนเทียนไปสมัครใหม่ในอีกเขตหนึ่งได้ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยต้องแข่งขันกับการได้คะแนนเสียงร้อยละ 20 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 ที่บัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถสมัครได้เพียงเขตเดียว

4. สั่งให้รับสมัครผู้สมัครจากพรรคเล็กใหม่ในจังหวัดสงขลา ระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน 2549 โดยอ้างว่ามีการขัดขวางการสมัครและมีการจลาจลซึ่งขัดกับข้อเท็จจริง เป็นการหลีกเลี่ยงมิให้ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยต้องแข่งขันกับการได้คะแนนเสียง ร้อยละ 20

5.การกระทำของ กกต. ที่เริ่มมาตั้งแต่ต้นเป็นการกระทำที่เชื่อมโยงกันมาโดยตลอด แสดงให้เห็นเจตนากระทำผิดดังกล่าวอย่างชัดแจ้ง

ผลจากคำพิพากษาดังกล่าว มีผลทำให้ พล.ต.อ. วาสนา เพิ่มลาภ ประธาน กกต. นายปริญญา นาคฉัตรีย์ และนายวีระชัย แนวบุญเนียร กกต. ถูกพิพากษาจำคุกโดยไม่รอลงอาญา 4 ปี รวมถึง ถูกเพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้ง 10 ปี

หลังศาลอ่านคำพิพากษาแล้ว กกต.ทั้งสามยื่นคำร้องขอประกันตัว ปรากฏว่า ไม่ได้รับการอนุมัติ โดยศาลอาญาระบุว่า พิเคราะห์แล้วเห็นว่า จำเลยทั้งสามเป็น กกต. ต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 136 แต่

การจัดการเลือกตั้ง ส.ส.เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 และการเลือกตั้งที่ต่อเนื่องมาโดยจำเลยทั้งสาม กลับถูกพรรคการเมืองหลายพรรคและประชาชนส่วนหนึ่งต่อต้านในรูปของการกาคะแนนเสียงช่อง “โนโหวต” นอกจากนี้ ยังมีคณะแพทย์ คณาจารย์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงประชาชนหลายอาชีพ ทำการประท้วงด้วยการฉีกบัตรเลือกตั้ง ประกอบกับหลายเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงพรรคเดียวได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ 20 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติของสังคม แทนที่จำเลยทั้งสามจะใส่ใจรีบแก้ไข กลับเดินหน้าจัดเลือกตั้งต่อ ทั้งที่ยังไม่มีการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งหลายเขตอย่างเป็นทางการจนเกิดการหมุนเวียนผู้สมัครทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาต่อการจัดการเลือกตั้ง

โดยความเป็นกลางทางการเมืองอันเป็นที่ประจักษ์เป็นคุณสมบัติสำคัญของกกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 136 ที่ระบุว่าพฤติการณ์แห่งรูปคดี แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่าหากจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเตรียมการเลือกตั้ง ส.ส.ในวันที่ 15 ตุลาคมต่อไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงและเป็นอันตรายต่อการเลือกตั้งอันจะนำไปสู่วิกฤตการณ์ที่กระทบต่อความเรียบร้อยของบ้านเมือง.....

จากพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธย ใน พ.ร.ฎ.เลือกตั้ง หมายเหตุต่อท้ายพ.ร.ฎ. พระราชกระแสประกอบ พ.ร.ฎ. รวมถึงคำพิพากษาของศาลล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุผลที่มีพระราชประสงค์จะเห็นประเทศชาติกลับไปสู่ความเรียบร้อย และให้มีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมโดยเร็ว

โดยนัยแห่ง “ความวุ่นวาย” ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้เกิดความเรียบร้อยมีที่มาอย่างไร เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยใคร่สนใจศึกษา ทั้งนี้ เริ่มศึกษาเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 หลังการเข้ามาเป็นรัฐบาลสมัยแรกของพรรคไทยรักไทยที่เข้ามาแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เสนอ**นโยบายประชานิยม**ที่จับต้องได้ จนสามารถสร้างความพึงพอใจต่อชาวรากหญ้า ตรงกันข้ามกลับสร้างแรงต่อต้านจากชนชั้นกลางที่มีต่อระบอบทักษิณ

แม้นว่า การได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลเป็นสมัยที่สองของพรรคไทยรักไทยเมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 ด้วยจำนวนส.ส.ในสภาสูงถึง 377 คน จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวเบ็ดเสร็จ กลับทำให้การต่อต้านระบอบทักษิณ กลับทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนก่อให้เกิด**กระแสไม่เอาทักษิณ** ทั้งจากกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ด้วยข้อหาร้ายแรง อาทิ. การคอรัปชั่นเชิงนโยบาย การฆ่าตัดตอน การใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ และมาถึงจุดแตกหักเมื่อมีการขายหุ้นธุรกิจสื่อสาร(ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ) ของกลุ่มชินคอร์ป แก่บริษัท เทมาเส็ก โฮลดิ้ง จำกัด ของสิงคโปร์ ด้วยจำนวนเงินสูงถึง73,000 ล้านบาท โดยไม่เสียภาษี และไม่มีคำชี้แจงที่กระจ่างจากผู้นำรัฐบาล

ด้วยกระแสกดดันจากสังคม แทนที่รัฐบาลจะใช้ช่องทางรัฐสภาตามระบอบประชาธิปไตยเปิดให้มีการอภิปรายซักค้าน กลับอาศัยความได้เปรียบยุบสภา และกำหนดให้มีการเลือกตั้งภายใน 30 วัน โดยอาศัยองค์กรอิสระเช่น กกต. มาทำหน้าที่เป็นมือเป็นไม้ให้ จึง

เป็นที่มาของการประท้วงของกลุ่มพรรคการเมืองหลายพรรค เนื่องจากระยะเวลาสามสิบวันไม่สามารถเตรียมการเลือกตั้งได้ทัน รวมถึงคำตอบที่ผู้นำรัฐบาลเสนอไม่ตรงกับคำถามของกระแสสังคม ความแตกแยกกลับบานปลายกลายเป็นการเผชิญหน้าระหว่าง**กลุ่มเอาทักษิณ**และ**กลุ่มไม่เอาทักษิณ** ฝ่ายรัฐบาลและกกต.ต่างร่วมมือกัน ดันทุรัง จนการเลือกตั้งเสร็จ โดยไม่ฟังคำทักท้วงใดๆจากสังคม นับเป็นการเลือกตั้งที่อัปยศที่สุด

อย่างไรก็ตาม ด้วยสถานการณ์การเมืองที่ยุ่งเหยิง กลุ่มตรงข้ามสามารถกดดันนายกฯทักษิณต้องประกาศเว้นวรรคทางการเมือง แม้การเรียกให้กลับมาปฏิบัติงานของนายกฯ จากนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ทำให้หลายฝ่ายหวั่นว่าอาจก่อให้เกิดการเผชิญหน้าขึ้นมาอีก แต่สถานการณ์กลับสงบขึ้นด้วยบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ช่วงการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติช่วงต้นเดือนมิถุนายน และช่วงสองสัปดาห์หลังของเดือนกรกรฎาคม เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ต้องเข้ารับการรักษาอาการประชวรที่โรงพยาบาลศิริราช ช่วงระยะเวลาดังกล่าวสามารถดับความร้อนแรงของการเมืองลงได้ จนกระทั่งมีพระราชกฤษฎีกา(พ.ร.ฎ.) แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2549 รวมถึงมีคำพิพากษาความผิดของกกต.จากศาลอาญา และการเลือกกกต.ชุดใหม่เพื่อให้ทันเลือกตั้ง ที่คาดว่าน่าจะเป็นวันที่ 15 ตุลาคม 2549 มีผลทำให้สถานการณ์การเมืองกลับร้อนระอุขึ้นมาอีก

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งอย่างรุนแรงของประชาชนบางกลุ่มที่มีต่อระบอบทักษิณ และมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะล้มล้างระบอบทักษิณโดยยื่นข้อเสนอต่อพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ต้องลาออกไปจากวงการเมืองไทย

ช่วงต้นเดือนกันยายน ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งสองฝ่ายต่างอาศัยสื่อมวลชนมาเป็นเครื่องมือในการโจมตีฝ่ายตรงข้าม จนเป็นที่มาของคำว่า **สื่อแท้**และ**สื่อเทียม** และมีข่าวลือว่าฝ่ายสนับสนุนระบอบทักษิณเตรียมการที่จะเกณฑ์ม็อบชาวบ้านมาปะทะกับกลุ่มเครือข่ายพันธมิตร ฯที่เตรียมจะปราศรัยใหญ่ในวันที่ 20 กันยายน 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่นายกฯ ทักษิณอยู่กรุงนิวยอร์ค ประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งวันที่19 กันยายน เกิดข่าวลือเรื่องรัฐประหาร ความสับสนตลอดช่วงค่ำจนล่วงเวลาเที่ยงคืนชัดเจนขึ้นประวัติศาสตร์การเมืองไทยพลิกโฉมหน้าอีกครั้งหนึ่ง ระบอบทักษิณถูกโค่นล้มด้วยอำนาจเบ็ดเสร็จของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อย่างไรก็ตาม แม้ระบอบทักษิณจะถูกโค่นล้มไปแล้วด้วยอำนาจทหาร แต่งานวิจัยฉบับนี้ ต้องการมองย้อนกลับไปช่วงก่อนการรัฐประหาร เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยช่วงที่พรรคไทยรักไทยเข้ามาบริหารประเทศตลอดช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบันนั้น มีองค์กรหลายแห่งทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่างอาศัยช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเข้ามาสลายระบอบทักษิณ ในทัศนะของผู้วิจัย การวิเคราะห์เพื่อ

ทราบข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางฯดังกล่าวน่าที่จะเป็นประโยชน์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในอนาคต

1.2 คำถามสำหรับการวิจัย :

1. ช่องทางใดในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

2. ประชาชนมีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ และมีความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณอย่างไร

3. ผู้สนับสนุนและผู้ต่อต้านระบอบทักษิณรับทราบข่าวสารการเมืองผ่านช่องทางใดในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย:

1. วิเคราะห์ช่องทางใดในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

2. วัดความรู้ / ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับระบอบทักษิณและความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ

3. วัดพฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง

4. วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

1.4 สมมติฐานการวิจัย :

1. ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความรู้/ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

2. ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

3. ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

1. 5 ขอบเขตการวิจัย :

1. <u>การวิจัยเชิงคุณภาพ</u> วิเคราะห์ระบอบทักษิณและช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองจากเอกสารข่าว บทวิเคราะห์ที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์รายวัน วารสารรายสัปดาห์ หนังสือเล่ม ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตและ คำพิพากษาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 30 พฤษาคม 2550 โดยเริ่มศึกษานโยบายพรรคไทยรักตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นรัฐบาลสมัยแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึง การลงประชามติเพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550

2. <u>การวิจัยเชิงปริมาณ</u> เริ่มเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ ความคิดเห็นต่อนโยบายทักษิณ พฤติกรรมการเลือกช่องทางในเครือข่ายการสื่อสาร

ทางการเมืองและความคิดเห็นต่อช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ หลังพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2549 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2549 เป็นต้นไป จนถึงวันที่19 กันยายน 2549

1. 6 นิยามศัพท์ :

1.ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองในที่นี้ หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของรัฐบาลทักษิณ โดยองค์กรต่างๆ ในฐานะที่เป็นแหล่งสาร อาทิ. พรรครัฐบาลผ่านกลไกระบบราชการ พรรคร่วมฝ่ายค้าน สื่อมวลชน และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผ่านช่องสารหรือสื่อไปยังประชาชน

2. ระบอบทักษิณ หมายถึงรูปแบบการปกครองที่กำหนดโดยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และถูกโจมตีจากกลุ่มต่อต้านว่าเป็นต้นเหตุทำให้สังคมไทยวิกฤติ มีลักษณะ ดังนี้

1. เผด็จการอำนาจนิยม
2. หลงใหลทุนนิยมใหม่
3. คอรัปชั่นเชิงนโยบาย
4. สร้างความแตกแยกให้บ้านเมือง

1. 7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ;

1. ผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงอิทธิพลของแต่ละช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลทักษิณ

2. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับรัฐบาลในอนาคตที่จะนำช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ ต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาแล้ว เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ได้แก่

2.1 แนวคิดเรื่องพระราชอำนาจ (The King ' Sovereignty)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับระบอบทักษิณ (Thak-sin Regime)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง(Channels in Political Communication Networks)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการดื้อแพ่งของพลเมือง (Civil disobedience)

2.5 ทฤษฎีความเป็นเจ้าครอบงำ(Hegemony)

2.6 ทฤษฎีการแบ่งและคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ

2.7 แนวคิดเผด็จการประชานิยม(Populist Dictatorship)

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย

2.1 แนวคิดเรื่อง พระราชอำนาจ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน มิได้เกิดจากการต่อสู้แย่งชิงอำนาจของประชาชนโดยตรงแต่เกิดจากการเตรียมการและยินยอมพร้อมใจของกษัตริย์ ในอดีตกาลการใช้อำนาจรัฐาธิปัตย์ของพระมหากษัตริย์ไทยมีความแตกต่างกันไปตามกาลสมัย

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิ์ และธรรมะศาสตรา

ในสมัยสุโขทัย พระมหากษัตริย์ทรงเป็น**ผู้ครองนคร** เรียกว่า “พ่อขุน” ปกครองอาณาประชาราษฎร์เยี่ยงบิดากับบุตร ทำหน้าที่คอยปกป้องดูแลทุกข์สุข อำนวยความยุติธรรมโดยเสมอหน้ากัน มีเสรีภาพในการค้าขาย ราษฎรมีสิทธิ์ร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์

สมัยอยุธยา พระมหากษัตริย์ทรงเป็น**สมมติเทพ** หรือ**พระจักรพรรดิ**(ตามลัทธิมหายานและลัทธิพราหมณ์) คนไทยมีความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์ คือ **พระธรรมราชา** ทรงมีพระบรมเดชานุภาพเข้มแข็งเด็ดขาดควบคู่ไปกับการเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกในพระพุทธศาสนา หลังจากพระนเรศวรประกาศอิสรภาพ พระเจ้าแผ่นดินในรัชกาลต่อ ๆมามุ่งเน้นบำรุงด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มากกว่าการบำรุงด้านการทหาร กรุงศรีอยุธยาพ่ายแก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 เป็นเหตุให้กรุงศรีอยุธยาต้องล่มสลายไป

ต่อมาสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้พระราชอำนาจเด็ดขาด เพื่อกอบกู้อิสรภาพบ้านเมืองจากพม่าจนสำเร็จ สถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ทรงครองราชย์และรักษาความเป็น**ธรรมราชา**เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ครั้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นเจ้าชีวิต-เจ้าแผ่นดิน เปลี่ยนรูปแบบจาก **เทพสมมติ**เป็น **อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ** คือ พระเจ้าแผ่นดินที่ประชาชนทั้งปวงยอมรับ โดยข้าราชการและราษฎรต่างพร้อมใจกันอัญเชิญสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกขึ้นครองราชสมบัติ นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความเชื่อว่า พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ทรงตั้งมั่นใน**ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ 4** และ**จักรวรรดิวัตร** ในการคุ้มครองและทำประโยชน์แก่แผ่นดิน (ประมวล รุจนเสรี, 2548 : 17-18)

การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ของคนไทยที่ผ่านมา มิได้ใช้พระแสงราชศาสตราเป็นเครื่องมือในการปกครอง แต่ทรงใช้ **ธรรมะศาสตรา** เป็นอาวุธ ดังเช่น

ก. ทศพิธราชธรรม ได้แก่

1. ทาน คือ การให้
2. ศีล คือ การตั้งสังวรกาย-ใจ ให้บริสุทธิ์
3. ปริจจาคะ คือ การบริจาค
4. อาชชวะ คือ ความซื่อตรง
5. มัททวะ คือ ความอ่อนโยน
6. ตปะ คือ ทำหน้าที่ครบถ้วนไม่หลีกเลี่ยงเกียจคร้าน
7. อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ
8. อวิสิงหา คือ ความไม่เบียดเบียนมนุษย์และสัตว์
9. ขันติ คือ ความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทน
10. อวิโรธนะ คือ การคิดการกระทำที่ถูกต้องดีงาม ปราศจากอารมณ์ยินดียินร้าย

ข. สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. สัสสเมธัง คือ ความรู้ในการบำรุงพืชผลในประเทศให้สมบูรณ์
2. ปุริสเมธัง คือ รู้จักสงเคราะห์ หรือชุบเลี้ยงคนที่ควร
3. สัมมาปาสัง คือ รู้จักผูกใจคนให้จงรักภักดีด้วยการปกครองที่ทำให้เกิดความสุข ความเจริญ
4. วาจาเปยยัง คือ คำพูดอันอ่อนหวานไพเราะ

ค. จักรวรรดิวัตร 12 ได้แก่

1.ปกป้องคุ้มครองประชาชน ทหาร เสนาบดี ให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ให้พ้นจากผองภัยและพระราชทานปัจจัย 4

2. ปกป้องคุ้มครองกษัตริย์เมืองต่างๆ ที่เป็นเมืองประเทศราช

3. ปกป้องคุ้มครองพระราชวงศ์และบริวาร

4. ปกป้องคุ้มครองพราหมณ์และคหบดี

5. ปกป้องคุ้มครองชาวชนบท

6. ปกป้องคุ้มครองสมณพราหมณ์

7. ปกป้องคุ้มครองสัตว์ทั้งหลาย

8. ห้ามปรามราษฎรมิให้กระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม

9. พระราชทานทรัพย์แก่ผู้ไร้ทรัพย์

10. สอบถามธรรมจากสมณพราหมณ์ เพื่อขจัดสิ่งที่เป็นโทษเป็นบาปให้กระทำสิ่งที่เป็นคุณเป็นบุญ

11. ละความยินดีใคร่ติดในอธรรม

12. ละความละโมบโลภ

(เพิ่งอ้าง , น.22)

ด้วยความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาและปรัชญาการปกครองที่มุ่งต่อความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของราษฎร มิได้มุ่งสั่งสมทรัพย์ศฤงคารเหมือนพระมหากษัตริย์ของประเทศอื่นๆ ทำให้คนไทยยึดมั่นจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแนบแน่น

การเตรียมการพระราชทานอธิปไตยแก่ปวงชน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่4 **ภัยจากฝรั่ง** เป็นภัยคุกคามที่สำคัญ กล่าวคือ การรุกรานล่าอาณานิคมของตะวันตกต่อหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ภัยดังกล่าวเกิดจากอิทธิพลทางความคิดและตามมาด้วยกระแสวัฒนธรรม**ประชาธิปไตย** สิ่งที่พระองค์เตรียมการไว้คือ การยอมรับวัฒนธรรมประเพณีแบบฝรั่งมาใช้ เช่น มีการเรียนภาษาอังกฤษ มีการศึกษาเข้าใจแนวคิดฝรั่ง นอกจากนี้ เริ่มมีการกระจายพระราชอำนาจการบริหารประเทศแก่ข้าราชการและขุนนาง รวมทั้งทรงตราพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาที่ดิน โดยออกกฎหมายบังคับใช้ แม้พระองค์เองยังต้องซื้อที่ดิน แทนที่จะใช้พระราชอำนาจสั่งเอา การเตรียมการเบื้องต้น นำไปสู่การพระราชทานอำนาจอธิปไตยแก่ปวงชนชาวไทยในรัชกาลที่ 7

การปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่5 เป็นการเตรียมการไว้รอเวลาพระราชทานอำนาจอธิปไตยให้ปวงชนตามแบบ Constitutional Monarchy

ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเมือง “ดุสิตธานี”ขึ้นมาเป็นตัวอย่างในการปกครองแบบประชาธิปไตย มีคณะรัฐบาล พรรคการเมือง การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร รวมถึงมีการออกหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ ยังทรงมีพระราชดำริจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามรูปแบบเทศบาล และยังมีพระราชปณิธานที่จะ

พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ราษฎรในระยะเวลาอันใกล้ แต่เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เสียก่อน

สมัยรัชกาลที่ 7 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเตรียมการพระราชอำนาจอธิปไตยให้กับปวงชนชาวไทยด้วยการจัดตั้ง **อภิรัฐมนตรีสภา** ขึ้นเป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของพระองค์ ทรงตราพระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. 2470 ขึ้น จัดระเบียบวิธีการประชุมคล้ายรัฐสภา ให้มี **สภาเสนาบดี** ทำหน้าที่คล้ายกับคณะรัฐมนตรี เตรียมการให้มีการปกครองท้องถิ่นแบบ **เทศบาล** เพื่อสอนให้ประชาชนรู้จักการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ต่อมาคณะราษฎรได้จัดตั้งเทศบาลขึ้น ในปีพ.ศ. 2476 เพื่อเป็นโรงเรียนสอนประชาธิปไตย)

ที่สำคัญที่สุดทรงเตรียมการให้มีรัฐธรรมนูญขึ้นด้วยพระองค์เอง ทรงมอบให้นายเรมอนด์ บี. สตีเฟนส์ ชาวอเมริกัน ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ และพระยาศรีวิสารวาจา ปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นและทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานให้แก่ราษฎร ในวันที่ 6 เมษายน 2475 วันที่ราชวงศ์จักรีครบ 150 ปี

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นภาษาอังกฤษชื่อ **"An Outline of Changes in the Form of Government"** ซึ่งกำหนดให้มี 4 สถาบัน คือ พระมหากษัตริย์ อภิรัฐมนตรีสภา นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี และสถาบันนิติบัญญัติ โดยให้พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหาร แต่ผู้ยกร่างทั้งสองยังไม่ค่อยเห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว รวมถึงความไม่พร้อมของประชาชนและที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภาก็คัดค้าน จึงทรงระงับการผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้ก่อนประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจของประเทศกำลังตกต่ำ (เพิ่งอ้าง ,น. 37)

พระราชทานอำนาจอธิปไตยแก่ปวงชน

วันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎรได้ดำเนินการยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) โดยไม่มีการต่อสู้ขัดขวาง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยอมรับ และตราพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 และต่อมา มีการพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรกขึ้น ใน**วันที่ 10 ธันวาคม 2475**

เมื่อทรงพระราชทานธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ทรงมิได้ทอดทิ้งให้รัฐบาลภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1 บริหารราชการแผ่นดินตามลำพัง แต่ยังทรงพระราชทานคำแนะนำต่างๆ อยู่ รวมทั้งทรงทักท้วงกระบวนการจัดสรรอำนาจให้แก่องค์กรปกครองแผ่นดินของคณะราษฎร เช่น ที่มาของวุฒิสภา การยับยั้งกฎหมาย การพระราชทานอภัยโทษ เพื่อให้อำนาจอธิปไตยถึงมือของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ก็มิได้รับการสนองตอบ เป็นเหตุให้ รัชกาลที่7 ทรงสละราชสมบัติ

อำนาจอธิปไตยในมือปวงชน

นับตั้งแต่ คณะราษฎรได้ยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น เพราะในแง่ปฏิบัติ อำนาจอธิปไตยมิได้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริงกลับตกอยู่ในอำนาจของกลุ่มข้าราชการ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทหารที่เข้ามาครองอำนาจ เริ่มตั้งแต่คณะราษฎร ผ่านถึงยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม , ยุคจอมพลสฤษดิ์ – จอมพลถนอม , ยุคจอมพลถนอม- จอมพลประภาส มีรัฐบาลพระราชทานมาคั่นบ้างในช่วงเกือบ 75 ปีที่ผ่านมา มีรัฐธรรมนูญแล้ว 17 ฉบับ นายกรัฐมนตรี 24 คน และขณะนี้ อยู่ในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 หลังจากที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข หรือ คปช. เข้ามายึดอำนาจจากรัฐบาลของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ในวันที่ 19 กันยายน 2549 เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ครบ 60 ปี

ในช่วงเวลา 65 ปีแรกของการมีประชาธิปไตย ด้วยความไม่รู้และไม่พร้อมของประชาชน จึงมักถูกอ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปฏิวัติรัฐประหารอยู่เนืองๆ ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ทราบแต่เพียงว่าบ้านเมืองมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแต่ต้องมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ และเป็นความโชคดีของประเทศไทยที่มีพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ผู้ทรงบารมีและเป็นศูนย์รวมจิตใจของพสกนิกร สามารถแก้เหตุวิกฤติการณ์ของประเทศมาได้ทุกครั้ง

รัฐธรรมนูญฯ และธรรมนูญฯ 17 ฉบับ

รัฐธรรมนูญกำหนดว่า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) หมายถึง พระมหากษัตริย์ทรงเป็น **ประมุขของชาติ ผู้ใดล่วงละเมิดมิได้** อยู่ในฐานะที่สูงกว่ารัฐธรรมนูญ เพียงแต่ทรงใช้พระราชอำนาจผ่านทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร ทางตุลาการ ดังปรากฏหลักฐานทางปฏิบัติ คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การตีความรัฐธรรมนูญ ต้องกระทำในพระปรมาภิไธยทั้งสิ้น

ตลอดช่วง 74 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฯและธรรมนูญฯทั้งสิ้น 17 ฉบับ ได้แก่

1. <u>รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 10 ธันวาคม 2475</u> ข้าราชการ ทหาร พลเรือน และอาณาประชาราษฎร์ ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานรัฐธรรมเพื่อให้ประเทศสยามมีการปกครองทัดเทียมนานาอารยประเทศ

2. <u>รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 9 พฤษภาคม 2489</u> เกิดจากนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ปรารภกับ นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี ถึงการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับแรกหลังจากประกาศใช้ไปแล้ว 14 ปี โดยสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งกรรมาธิการ

2400

วิสามัญขึ้นพิจารณา ตั้งแต่ 19 กรกฎาคม 2488 แก้ไขเพิ่มเติมแล้วเสร็จ พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจึงทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับนี้

3. รัฐธรรมนูญฯ (ฉบับชั่วคราว) 9 พฤศจิกายน 2490 ประเทศชาติตกอยู่ในช่วงวิกฤติการณ์ เกิดทุพภิกขภัย ศีลธรรมเสื่อมทราม รัฐบาลและสภาไม่อาจแก้ไขได้ ราษฎรและทหารได้นำความกราบบังคมทูลให้เลิกใช้รัฐธรรมนูญและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

4. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 23 มีนาคม 2492 มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรแทนฉบับชั่วคราว

5. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 8 มีนาคม 2495 คณะผู้บริหารประเทศชั่วคราวนำความกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับ 2475 แล้วนำกลับมาใช้อีก

6. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 18 กันยายน 2500 นำรัฐธรรมนูญฉบับ 2475 มาบังคับใช้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ตามความกราบบังคมทูลของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ฉบับ 28 มกราคม 2502 หัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครอง เมื่อ 20 ตุลาคม 2501 ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ 2475 กราบบังคมทูลใช้ธรรมนูญการปกครองแทน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่

8. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 20 มิถุนายน 2511 พระราชทานตามที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

9. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ฉบับ 15 ธันวาคม 2515 หัวหน้าคณะปฏิรูป (จอมพลถนอม กิตติขจร) ยึดอำนาจการปกครอง เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2511 ขอพระราชทานธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

10. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 7 ตุลาคม 2517 เป็นฉบับสภานิติบัญญัตินำขึ้นกราบบังคมทูล

11. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 22 ตุลาคม 2519 เนื่องจากเกิดเหตุจลาจล เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินต้องการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้เป็นไปตามขั้นตอน จึงมีพระบรมราชโองการให้ตรารัฐธรรมนูญนี้ขึ้น

12. ธรรมนูญการปกครองฯ พ.ศ. 2520 พระราชทานตามคำกราบบังคมทูลของคณะปฏิวัติที่ยึดอำนาจการปกครอง เมื่อ 20 ตุลาคม 2520 ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่

13. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 22 ธันวาคม 2521 พระราชทานพระบรมราชานุมัติตามมติสภานิติบัญญัติยกร่างเสนอ

14. ธรรมนูญการปกครองฯ พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเข้ายึดอำนาจเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ขอพระราชทานธรรมนูญการปกครองฯ ชั่วคราว เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

15. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 9 ธันวาคม 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุมัติให้ใช้รัฐธรรมนูญที่ยกร่างขึ้นมาใหม่

16. รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 11 ตุลาคม 2540 รัฐสภาได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุมัติ

ร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.)จัดทำขึ้น และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วม และมีการถ่วงดุลด้วยองค์กรอิสระ

17. รัฐธรรมนูญการปกครองฯ ฉบับชั่วคราว 1 ตุลาคม 2549 คณะปฏิรูปการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ คปค. เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติหรือคมช. ใช้อำนาจแต่งตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่ภายใต้การบริหารงานของ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ได้กำหนดสภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ สสร. ขึ้นมาชุดหนึ่ง เร่งดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 18)ให้ทันประกาศใช้วันที่ 10 ธันวาคม 2550 โดยเป็นครั้งแรกที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมกันการทำประชามติ เพื่อรับ/ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว

โดยสรุป พบว่า อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทย เป็นมรดกตกทอดจากอำนาจกษัตริย์ที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ในอดีต ต่อมา มีการเตรียมการไว้แล้วอย่างเป็นระบบในช่วงรัชกาลที่ 5-7 ที่จะพระราชทานแก่ประชาชนเมื่อมีความพร้อม แต่คณะราษฎรชิงยึดอำนาจเสียก่อนโดยไม่เสียเลือดเนื้อเพราะสอดคล้องกับพระราชประสงค์อยู่แล้ว แม้นว่า การพระราชอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทย ในปี พ.ศ. 2475 นั้น เป็นการลดการใช้พระราชอำนาจที่มีอยู่อย่างสมบูณณ์ของสถาบันกษัตริย์มาสู่การใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ก็มิได้หมายความว่า รัฐธรรมนูญมีฐานะเหนือกว่าสถาบันกษัตริย์แต่อย่างใด

การที่พระมหากษัตริย์ทรงทักท้วงคณะราษฎรเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรอำนาจเพื่อให้อำนาจอธิปไตยตกแก่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่ก็มิได้รับการตอบสนอง จึงเป็นสาเหตุให้รัชกาลที่ 7 ทรงประกาศสละราชสมบัติ หลังจากนั้น การใช้อำนาจปกครองแผ่นดินตกอยู่ในมือข้าราชการ (ทหาร) มีการฉีกรัฐธรรมนูญแล้วร่างใหม่ เป็นวัฐจักรวนเวียน จนกระทั่ง ปัจจุบันมีรัฐธรรมใช้แล้วถึง 17 ฉบับ ขณะนี้ (มีนาคม 2550) กำลังอยู่ในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 และคาดว่าจะเป็นฉบับที่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 (ที่ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดฉบับหนึ่ง) ที่เป็นต้นเหตุ ให้เกิดการยึดอำนาจ เพราะผู้ใช้อำนาจมิได้กระทำการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แทรกแซงองค์กรอิสระ ครอบงำสื่อมวลชน บิดเบือนกฎหมายเอื้อต่อตนเองและพวกพ้อง การกระทำผิดกฎหมายพรรคการเมือง ฯลฯ สังคมแตกแยก มีการเรียกร้องให้คืนพระราชอำนาจต่อกษัตริย์ ขอนายกฯพระราชทาน ตามมาตรา 7 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ทรงมีพระราชดำรัสแก่คณะตุลาการที่เข้าเฝ้าในวันที่ 15 เมษายน 2549 ให้ใช้อำนาจศาลเป็นหนทางสุดท้ายเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติของบ้านเมือง จึงเป็นที่มาของคำพิพากษาจำคุกคณะกรรมการเลือกตั้ง หรือ กกต. จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการเมืองไทย รวมถึง ข้ออ้างแห่งการยึดอำนาจข้อหนึ่งของคณะปฏิรูป ฯ คือ **การละเมิดพระราชอำนาจ** นอกจากนี้ การใช้ชื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี**พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** น่าที่จะเป็นการย้ำเตือนระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับพระราชอำนาจ สามารถนำมาเป็นกรอบสำหรับการวิเคราะห์อิทธิพลของสถาบันกษัตริย์ที่ยังคงอยู่คู่กับการเมืองไทย และมักเป็นข้ออ้างที่คู่ขัดแย้งทางการเมืองมักนำมาอ้างว่าฝ่ายตรงข้ามหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ อาทิ. สถาบันกษัตริย์ถูกยกมาเป็นข้อกล่าวหาของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในการโจมตี พ.ต.ท.ทักษิณ การเรียกร้องมาตรา 7 ของพรรคประชาธิปัตย์ การรบกวนเบื้องพระยุคลบาทอยู่เนืองๆ ยังผลให้พระบาทสมเด็จต้องมีพระราชดำรัสเตือนทุกฝ่าย ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี กลุ่มพันธมิตรฯ จนถึงตุลาการ รวมถึง การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้น การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นหนึ่งในสี่ข้อหาที่ คปค. นำมาเป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหาร

DRAFT

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับระบอบทักษิณ (Thak-sin Regime)

การเข้ามาบริหารประเทศ ตลอดช่วง 6 ปี ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นกว่าที่กำหนด สาเหตุด้วยบุคลิกส่วนตัว วิธีคิดที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ จนเป็นที่มาของคำว่าระบอบทักษิณ

ระบอบทักษิณ หมายถึงรูปแบบการปกครองที่กำหนดโดยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และถูกกล่าวหาจากกลุ่มต่อต้านว่าเป็นต้นเหตุทำให้สังคมไทยวิกฤติ โดยมีการกำหนดเครื่องชี้วัดลักษณะของระบอบทักษิณไว้ ดังนี้ 1. เผด็จการอำนาจนิยม 2. หลงใหลทุนนิยมใหม่ 3. คอรัปชั่นเชิงนโยบาย และ 4. สร้างความแตกแยกให้บ้านเมือง

เริ่มมีผู้ต่อต้านพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (ช่วงปลาย พ.ศ. 2548) ในลักษณะของการวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อมวลชนหรือในลักษณะหนังสือเล่มประเภท รู้ทันทักษิณ จำนวนมาก โดยเฉพาะ หลังจากมีการยกเลิกรายการ ขอคิดด้วยคน ของ บริษัท วอ็ทชด๊อก ออกจากช่อง 11 การนำสื่อมวลชนรัฐบาลมาเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาล ผ่าน รายการ นายกฯทักษิณพบประชาชน จนมาถึงจุดแตกหักเมื่อรายการ เมืองไทยรายสัปดาห์ ของสนธิ ลิ้มทองกุล ถูกถอดออกจากผังรายการช่อง 9 อสมท. ปรับเปลี่ยนเป็น เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร โดยปักหลักวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลที่สวนลุมฯ ทุกเย็นวันศุกร์ จนสามารถปลุกเร้าผู้คนให้เกลียดชังระบอบทักษิณมากขึ้นเมื่อมีการขายหุ้นสื่อสารฯ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาล ให้แก่ บริษัท เทมาเสก โฮลดิ้ง จำกัด ต่อมาพัฒนาเป็น**กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย** ประกอบด้วยแกนนำ 5 คน ได้แก่ 1.นายสนธิ ลิ้มทองกุล 2.พลตรีจำลอง ศรีเมือง 3.นายพิภพ ธงไชย 4.นายสมเกียรติพงษ์ไพบูลย์ 5.นายสมศักดิ์ โกศัยสุข และนายสุริยะใส ตกะศิลา ผู้ประสานงาน ร่วมกับนักวิชาการ สื่อมวลชน กลุ่มสตรีผู้สูงศักดิ์ กลุ่มชนชั้นกลางจำนวนเรือนแสนร่วมประท้วงเพื่อขับไล่นายกฯทักษิณ ด้วยข้อหาที่ค่อนข้างรุนแรง โดยเฉพาะหนังสือปกขาว ชื่อ **หยุด !ระบอบทักษิณ** * ที่จัดทำขึ้นเพื่อแจกเผยแพร่ในกลุ่มผู้ชุมนุมในรูปหนังสือ และ ออนไลน์ สำหรับบุคคลทั่วไป

---

* หนังสือปกขาวฉบับนี้เผยแพร่ช่วง เดือนมีนาคม 2549 จัดทำโดย **นายแก้วสรร อติโพธิ** แฝดผู้พี่ อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรักษาการสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร ขณะนั้น ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ (คตส.)และ แฝดผู้น้อง **นายขวัญสรวง อติโพธิ** อาจารย์ประจำคณะสถาปัตย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อดีตสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร ที่ถูกยกเลิกหลังการยึดอำนาจ 19 กันยายน 2549 และ ผู้อำนวยการ “สร้างบ้าน แปงเมือง” มูลนิธิ “การเรียนรู้เพื่อพัฒนาประชาสังคม” (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี) รวมถึง นายเขมชาติ วงศ์ทิมารัตน์ นายกำแหง อติโพธิ นายวิทยา ดวงธิมา และนายอภิสิทธิ์ ผลกังวาน

ช่วยกันกู้ชาติ กู้ประชาธิปไตย ของเราคืนมา

ภาพที่ 1 ภาพการต่อต้านระบอบทักษิณ

ในเอกสารดังกล่าวมีเนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมถึงภาพวาดประกอบที่กล่าวถึง “ระบอบทักษิณ” ได้ค่อนข้างชัดเจนและก่อผลกระทบรุนแรง จนถูกสั่งห้ามเผยแพร่

โดยหนังสือฉบับนี้ อธิบายถึง 4 วิกฤติ จากระบอบทักษิณ (ดูภาพประกอบ) ได้แก่

1. ระบอบทักษิณ **ยักยอกรัฐธรรมนูญ ยึดครองประชาธิปไตย**
2. ระบอบทักษิณ **หลงใหลทุนนิยมใหม่จนลืมประเทศชาติ**
3. ระบอบทักษิณ **โกงกินชาติบ้านเมือง**
4. ระบอบทักษิณ **ทำให้บ้านเมืองสิ้นความสงบสุข**

1.<u>ระบอบทักษิณ **ยักยอกรัฐธรรมนูญ ยึดครองประชาธิปไตย**</u>

ในหนังสือ วิพากษ์ว่า ระบอบนี้บริหารบ้านเมืองด้วยความคิดเผด็จการ <u>ข้าราชการต้องเป็นข้าของรัฐบาล ไม่ใช่ข้าของบ้านเมือง</u> งบประมาณแผ่นดินต้องเป็นงบของนายกฯตั้งงบกลาง งบกองสลากไปใช้ได้ตามอำเภอใจ ช่วงเลือกตั้ง ผลิตสื่อหาเสียงของพรรครัฐบาลนับพันล้านบาทผ่านหน่วยราชการ

ในทางการเมือง เมื่อชนะเลือกตั้ง ทุกอย่างจะขึ้นอยู่กับนายกฯทักษิณทั้งสิ้น จะไม่มีพื้นที่ประชาธิปไตยสำหรับคณะรัฐมนตรีทั้งในรัฐสภาและในพรรคไทยรักไทยเอง

ส่วน องค์กรอิสระจะถูกครอบงำ จนไร้พลังตรวจสอบควบคุมรัฐบาลโดยสิ้นเชิง อำนาจสูงสุดในระบบจึงตกอยู่ในกำมือนายกฯทักษิณแต่เพียงผู้เดียวไม่ต่างจากระบบประธานาธิบดีเผด็จการแต่อย่างใดเลย

นอกจากนี้ ระบอบทักษิณยังไม่เคารพรัฐธรรมนูญ เมื่อครอบครัวชินวัตร รวมหุ้นชินคอร์ปขายให้กลุ่มทุนสิงคโปร์ ได้เงิน 7.3 หมื่นล้าน ปรากฏว่ามีร่องรอยการกระทำผิดกฎหมายมากมาย อีกทั้งขาดคุณสมบัตินายกฯตามรัฐธรรมนูญ ใช้อำนาจรัฐในทางทุจริตอุ้มชูชินคอร์ปหลีกเลี่ยงภาษี ละเมิดกฎหมายตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายประกอบธุรกิจต่างด้าว กฎหมายโทรคมนาคม ฯลฯ

เมื่อ ผู้คนลุกฮือขึ้นกล่าวหาคัดค้าน แทนที่นายกฯทักษิณจะยืนหยัดต่อสู้คดีโดยองอาจทั้งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในที่ประชุมรัฐสภา นายกฯทักษิณกลับใช้อำนาจยุบสภาอ้างว่าจะให้ประชาชนตัดสิน โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งด้วยเวลาอันเร่งรัดเอาเปรียบจนฝ่ายค้านต้องบอยคอตไม่ส่งคนลงรับสมัครเลือกตั้ง กลับถูกกล่าวหาว่าใช้กฎหมู่ ไม่เคารพกติกาบ้านเมือง

พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็น**การยักยอกรัฐธรรมนูญ ยึดครองอำนาจอธิปไตยของประชาชนอย่างไร้ยางอาย** ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิต่อต้านโดยสงบตามมาตรา 65

ภาพที่ 2 ภาพล้อพฤติกรรมยักยอกรัฐธรรมนูญของนายกฯทักษิณ

2.<u>ระบอบทักษิณ**หลงใหลทุนนิยมใหม่จนลืมประเทศชาติ**</u>

ลัทธิ **ทุนนิยมใหม่** ได้เข้าครอบงำสังคมไทยโดยระบอบทักษิณ ในรูปของการถูกทุนอเมริกันและสิงคโปร์ชักจูง กล่อมเกลาให้เข้าเป็นสาวก โดยเชื่อมั่นว่า **กลไกการแข่งขันเสรีเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายอันศักดิ์สิทธิ์** สินทรัพย์ทุกอย่างต้องแปลงเป็นทุนเข้าสู่ตลาด อาทิ. สิทธิบัตรยารักษาโรคเอดส์ สิทธิในวงโคจรดาวเทียม สิทธิปั่นไฟขาย ฯลฯ ขายในราคาเท่าใดก็ได้ ใครลงทุนทำอะไรแล้วต้องขายได้ทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติ ไม่มีการอุ้มชูปกป้องคนเล็กคนน้อย กระเทียมไทย ผลไม้ไทย ปากกาไทย จะตายด้วยสินค้าจีน โคนมไทยตายด้วยโคนิวซีแลนด์และโคออสเตรเลีย ซึ่งล้วนเป็นไปตามกฎแห่ง**ตลาดเสรี**

ในส่วนผู้คนก็เช่นกัน มีการขายแรงงานเสรี บัณฑิตไทยสู้บัณฑิตฝรั่งไม่ได้ ก็ต้องยอมทำงานในโรงงาน รัฐเลิกอุดหนุนการศึกษา ปล่อยค่าเล่าเรียนลอยตัว แต่รัฐบาลจะให้**กู้ก่อนผ่อนทีหลัง** ต้องแบกหนี้ไม่ต่ำกว่าสองแสนบาท

สำหรับ การลงทุนให้บริการตามหน้าที่ของรัฐ ต้องทำเป็นโครงการขนาดยักษ์ หรือเมกกะโปรเจ็ค ชีวิตประจำวัน ทั้งการเดินทาง การขนส่ง การประปา การไฟฟ้า การใช้น้ำเพื่อการเกษตร รวมถึงการศึกษานั้น รัฐทำหน้าที่เป็นเพียงนายหน้าคอยตัดส่วนแบ่งตลาดไปขายให้ทุนต่างชาติเท่านั้น คนไทยกลับต้องถูกรัฐบาลลอยแพให้กลายเป็นลูกค้า และจ่ายค่าตอบแทนให้ต่างชาติที่เข้ามาลงทุน

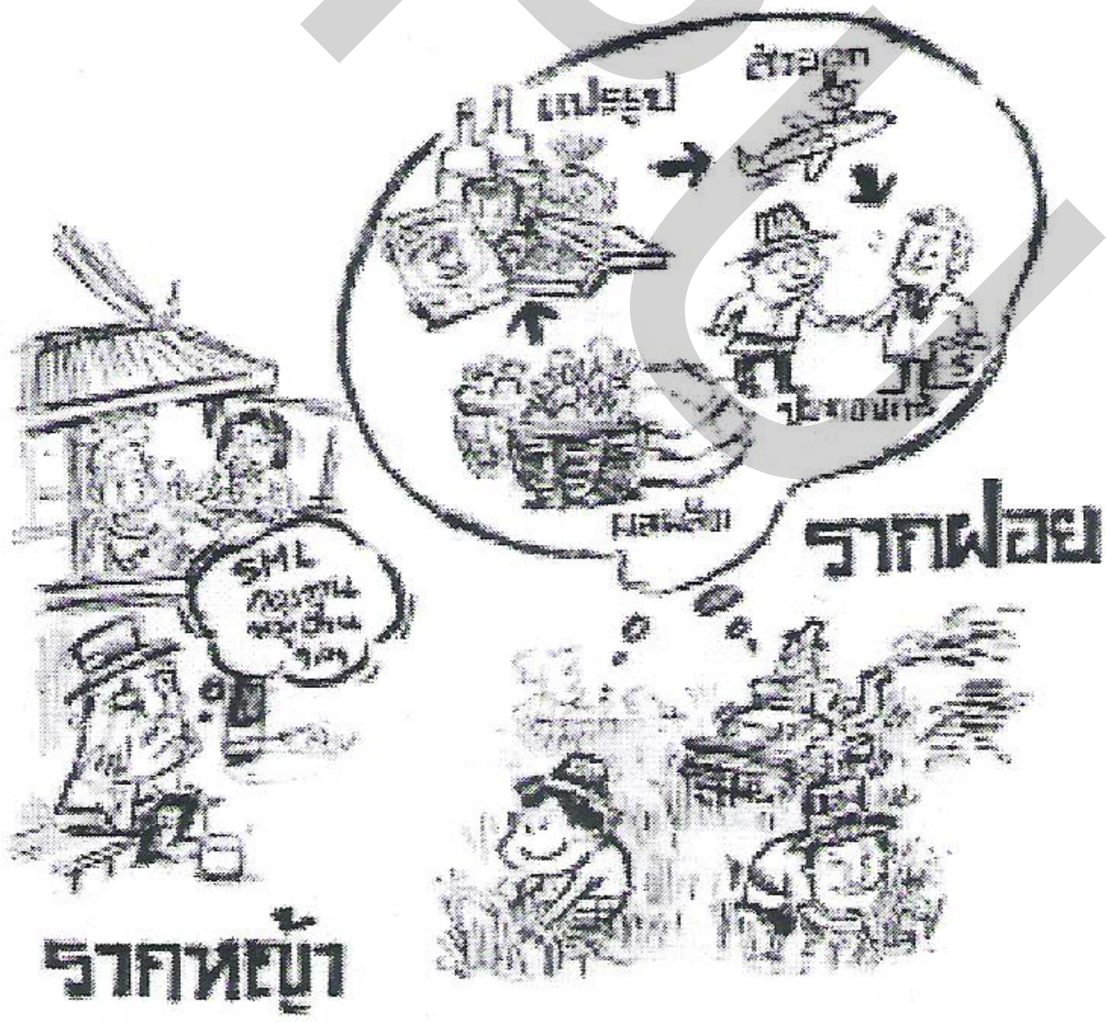

ภาพที่ 3 ภาพล้อชีวิตเศรษฐกิจชาวบ้านตามเส้นทางทุนนิยมใหม่

3.ระบอบทักษิณ **โกงกินชาติบ้านเมือง**

ด้วยเหตุที่ระบอบทักษิณถูกกล่าวหาว่า เป็นที่มาของการคอรัปชั่น โกงกินชาติบ้านเมืองทั้งเหตุและผลทุกระดับ เริ่มจากต้องมีค่าใช้จ่ายในการซื้อเสียงเลี้ยงหัวคะแนน เพื่อคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ต้องดูแลทั้ง สส. และสว. เป็นจำนวนมาก ทำให้มีค่าใช้จ่ายติดพันมากมาย เมื่อค่าใช้จ่ายมาก เหนื่อยมาก เสี่ยงมาก ก็ต้องมีค่าตอบแทนสูงสุดตามหลักการทำธุรกิจ ถึงขั้นกินบ้านกินเมือง ทั้งกินกว้างกินลึกกินสลับซับซ้อน เช่น ทุจริตปุ๋ยปลอม ทุจริตลำไย ทุจริตกล้ายาง ทุจริตจากโครงการปั้นส่วนต่างในการจัดหาเครื่องตรวจจับระเบิด CTX 9000 รวมถึงการทุจริตหาความร่ำรวยเป็นส่วนตัวด้วยอำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อหุ้น เล่นหุ้นรัฐวิสาหกิจ ปั่นหุ้นโดยอาศัยข้อมูลภายใน ให้ภรรยาดักซื้อที่ดินแล้วกำหนดให้รัฐตัดถนนพาดผ่าน ครั้นจะต้องเสียภาษีธุรกิจที่ดินก็สั่งกรมสรรพากรขยายเวลาผ่อนผันไปอีกสองเดือน ตัดแบ่งโครงการหลวงต่าง ๆมาให้บริษัทเครือญาติ อีกทั้งการติดต่อสื่อสารรอบสนามบินสุวรรณภูมิทุบแล้วยุบรสพ. นำโครงข่ายทั่วประเทศมาให้บริษัทในเครือรับช่วงเตรียมขายต่อฝรั่งอีกชั้นหนึ่ง

ส่วนการทุจริตระดับสูงสุด โดยการใช้อำนาจรัฐสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการชินคอร์ป ที่มีลูกและบริษัทผีรับเป็นตัวแทน เพื่อหนีรัฐธรรมนูญ มาตรา 209 จนราคาหุ้นพุ่งสูงสุดแล้วให้กลุ่มทุนพันธมิตรสิงคโปร์รับซื้อหุ้นไปทั้งหมดโดยไม่เสียภาษีแม้แต่บาทเดียว ผิดทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายภาษี กฎหมายตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และกฎหมายเฉพาะอื่นๆ

เมื่อสังคมทนไม่ได้ จับตัวเป็นกระแสร่วมประท้วงประณาม ก็พยายามพลิกเกมหลีกหนีด้วยการยุบสภาจนประเทศเข้าสู่ทางตันเกิดวิกฤติทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ท้ายที่สุด เมื่อต้องลงสนามเลือกตั้งคราใด ระบอบนี้จะจัดสรรเงินจากการคอรัปชั่นให้ประชาชนด้วยการซื้อเสียง จนประเทศชาติเน่าเปื่อยสิ้นชาติด้วยน้ำมือที่สบคบกันระหว่างระบอบทักษิณกับประชาชนที่ไร้สำนึก

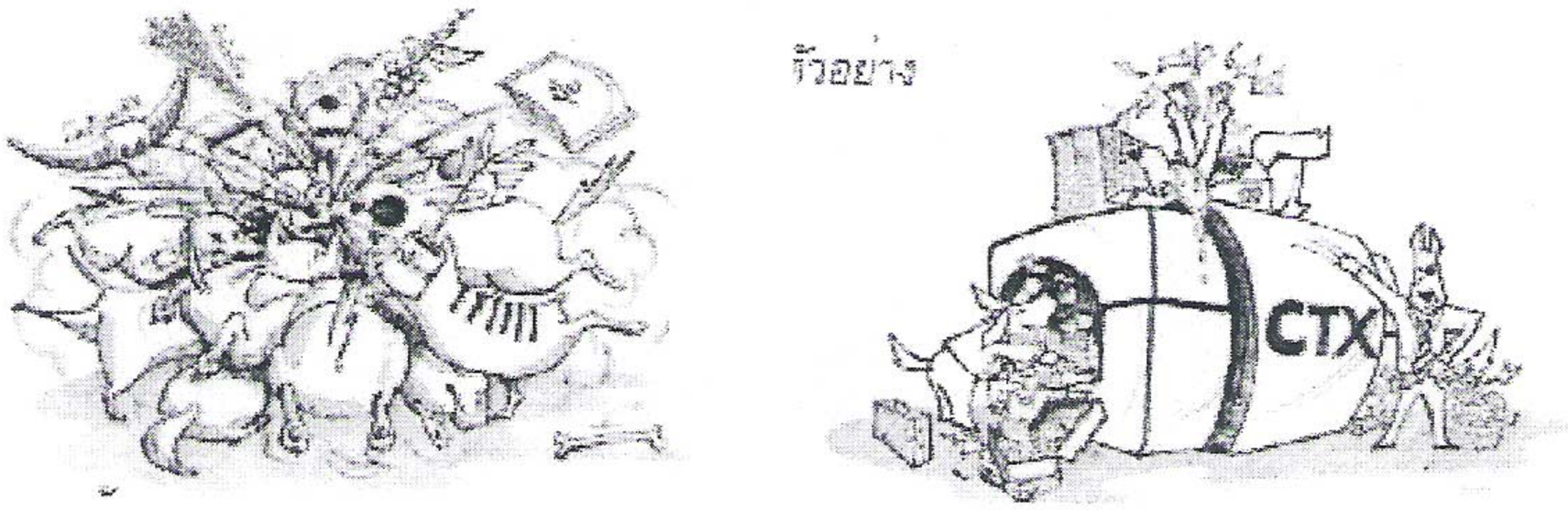

ภาพที่ 4 ภาพล้อการทุจริตในทุกระดับของระบอบทักษิณ

4.<u>ระบอบทักษิณ **ทำให้บ้านเมืองสิ้นความสงบสุข**</u>

ระบอบทักษิณพยายามป้อนความหวังทางเศรษฐกิจเกินจริงแก่ประชาชนที่หวั่นวิตกในอนาคตหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะเจาะ โดยอาศัย ***จิตวิทยาการเมือง*** เพื่อสร้างความตื่นตาตื่นใจ หลงเชื่อมั่นว่ากำลังเดินทางไปสู่อนาคตที่ดีกว่าอยู่เสมอ จนเกิดอาการเสพติดความหวังที่สวยงามเรื้อรังขึ้น ขณะเดียวกัน ระบอบนี้ได้ลงมือขจัดอิสรภาพออกไปจากทุกชีวิต

ในส่วนการทำมาหากิน ชาวบ้านถูกทำให้มองตนเองนั้นเป็นรากหญ้าที่อับจนสิ้นหวังเสพติดลูกกวาดและอนาคตลมๆแล้งๆทุกวัน ส่วนชนชั้นกลางดัชนีตลาดหุ้นกลายเป็นของสุดรักสุดหวง ด้านนักธุรกิจต้องศิโรราบห้ามขัดขืนและหันมาเป็นหุ้นส่วนหรือขอส่วนแบ่งบ้างดีกว่าเป็นศพให้คนอื่นเมินมอง

ในทาง***การเมืองการปกครอง*** รัฐสภาถูกยึดด้วยคะแนนมากที่สุด ใช้ทั้งเงินและการบีบบังคับ ต้อนกลุ่มต่างๆเข้าคอก จนฝ่ายค้านและวุฒิสภา กลายเป็น ***ไส้ติ่งทางการเมือง*** จากนั้นจึงแต่งหุ่นเชิดเข้าไปยึดองค์กรอิสระจนราบคาบ ความหวังของเสรีชนที่จะต่อสู้โดยสันติจึงเป็นเพียงฝันกลางวัน

สำหรับ***ประชาชนคนทั่วไป*** นั้น สื่อมวลชนทั้งรัฐและเอกชนถูกดีกรอบจนมิอาจกระดิกตัว ทั้งโดยอำนาจจากการให้สปอนเซอร์ของรัฐและรังสีอำมหิตเป็นระยะทุกวันเสาร์ ผู้คนจะถูกหล่อหลอมละลายความคิดจากลมปากของท่านผู้นำอยู่สม่ำเสมอ เสียง 19 ล้านเสียง จะถูกอ้างอิงและยึดครองด้วยการเอาใจด้วยผลประโยชน์ สร้างความแปลกแยกจากเพื่อนร่วมแผ่นดินลึกซึ้งขึ้นทุกขณะ เสียงที่คัดค้านท้วงติงจะถูกทำให้หม่นหมองสิ้นหวัง จนสิ้นกำลังหรือยอมจำนนเป็นระลอกๆ ดังตัวอย่าง กลุ่มสหภาพรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ในด้าน ***ทฤษฎีประชาธิปไตย*** ถูกอธิบายลดค่าเป็นเพียงเครื่องมือ เป็นเพียงระบบการเลือกตั้งเจ้าขึ้นครองแผ่นดินโดยสิทธิ์ขาดตามวาระ 4 ปีเท่านั้น ความคิดและความเคลื่อนไหวในระบอบประชาธิปไตยถูกทำลายจนจำไม่ได้อีกต่อไป การปฏิรูปการเมืองจึงหยุดชะงักลง แทนที่ประชาธิปไตยไทยจะลงจากต้นไม้แล้วเริ่มรู้จักเพาะปลูก หัดใส่เสื้อผ้า จนกลายเป็นคนเต็มตัว กลับปีนป่ายกลายไปเป็นลิงบนต้นไม้เสียได้ การปฏิรูปการเมืองภายใต้ระบอบนี้จึงเป็นเพียงความฝันที่ตลกร้ายเป็นที่ยิ่ง ความเสียหายทางความคิดความความเคลื่อนไหวเช่นนี้นี่เอง คือต้นทุนที่น่าเสียดายที่สุด และเป็นเหตุผลที่ชอบธรรมที่สุดของฝ่ายค้านที่บอยคอตการเลือกตั้งหรือละครลิงในครั้งนี้

ยิ่งกว่านั้น ระบอบทักษิณไม่เคยควบคุมการใช้ความรุนแรงได้เลย มีสายเหยี่ยวเข้ายึดกุมระบอบอยู่อย่างมั่นคง เบียดแทรกมาฆ่ามาทำร้ายผู้คนได้ทุกเมื่อ ทั้งในกรณีท่อก๊าซที่จะนะ กรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีทนายสมชาย นีละไพจิตร รวมถึงการกวาดล้างคนในบัญชีดำยาเสพติด และการยกกำลังทำลายการชุมนุมต่อต้านระบอบทักษิณ

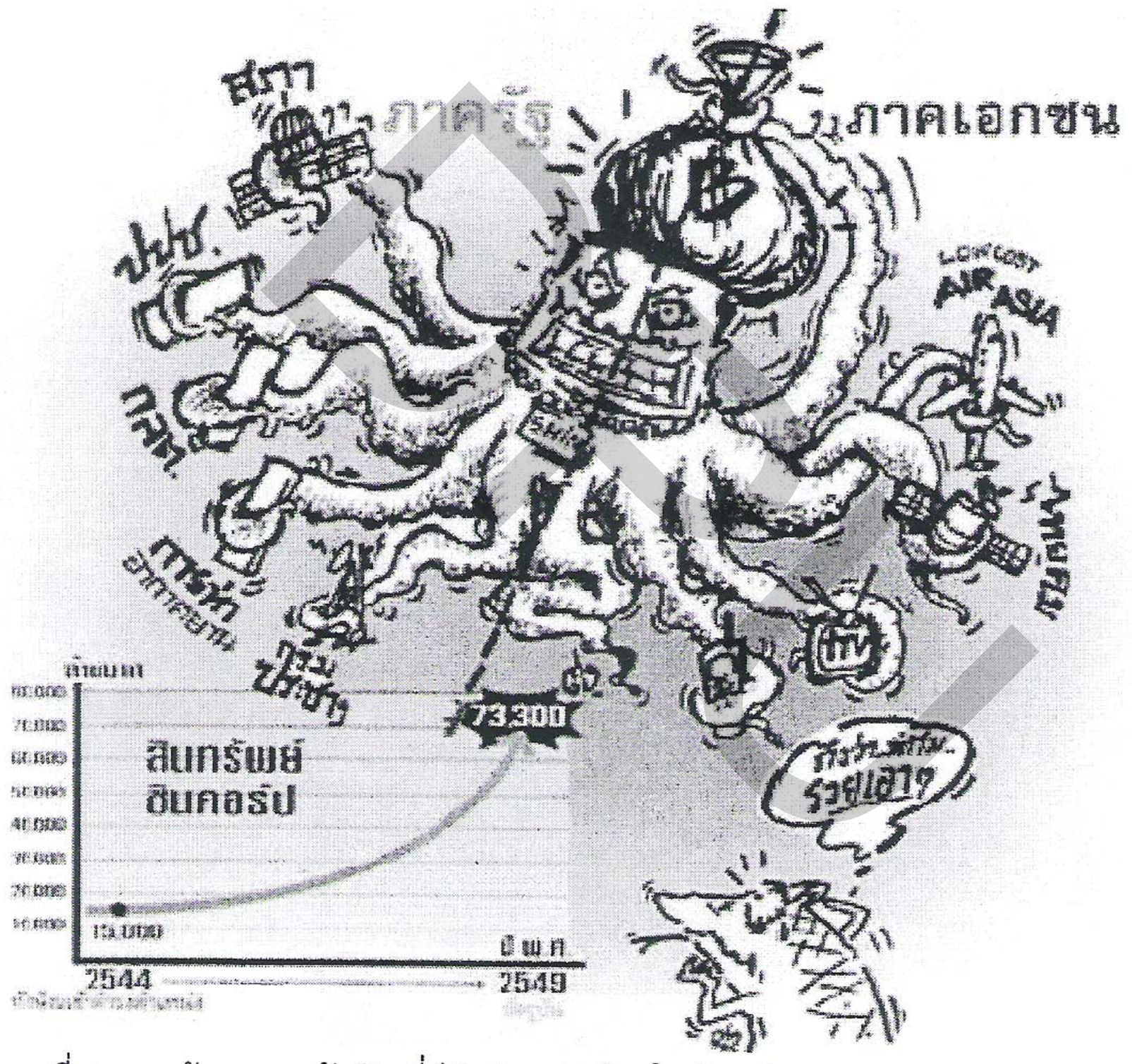

ภาพที่ 5 ภาพล้อระบอบทักษิณที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในบ้านเมือง

จากตัวชี้วัดทั้ง 4 ข้อข้างต้น สามารถนำมาเป็นกรอบเพื่อวัดความรู้/ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อระบอบทักษิณ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง (Channels in Political Communication Networks)

ความหมายและองค์ประกอบของระบบการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง ในทัศนะของ รัชและแอลทอฟฟ์ (Rush & Althoff) หมายถึง

"การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง"

และ *"การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่ดำรงอยู่ในสภาวะที่ไม่หยุดนิ่งของระบบการเมือง กระบวนการต่างๆ ทางการเมือง อาทิ. สังคมกรณ์ทางการเมือง การเข้าร่วมทางการเมือง ตลอดจนการเลือกสรรทางการเมือง องค์ประกอบของระบบการสื่อสารทางการเมือง ได้แก่ 1. แหล่งที่มาของข่าวสาร (The Source of Message) 2.เนื้อหาข่าวสาร (The Message) 3. ช่องผ่านข่าวสาร (Channel) ไปยังผู้รับสาร(The Audience) และ 4. ปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback)"* (อ้างในระวีวรรณ ประกอบผล : 2529, น.)

สำหรับ การให้คำนิยาม "การสื่อสารทางการเมือง" ที่ใช้กรอบแนวคิดที่ค่อนข้างชัดเจน ได้แก่ แนวคิดของกูเรวิทช์ และ บรูมเลอร์ (Gurevitch& Blumler : 1977 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2547: น.239-241) ที่นำแบบจำลองการสื่อสารมาอธิบายการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้

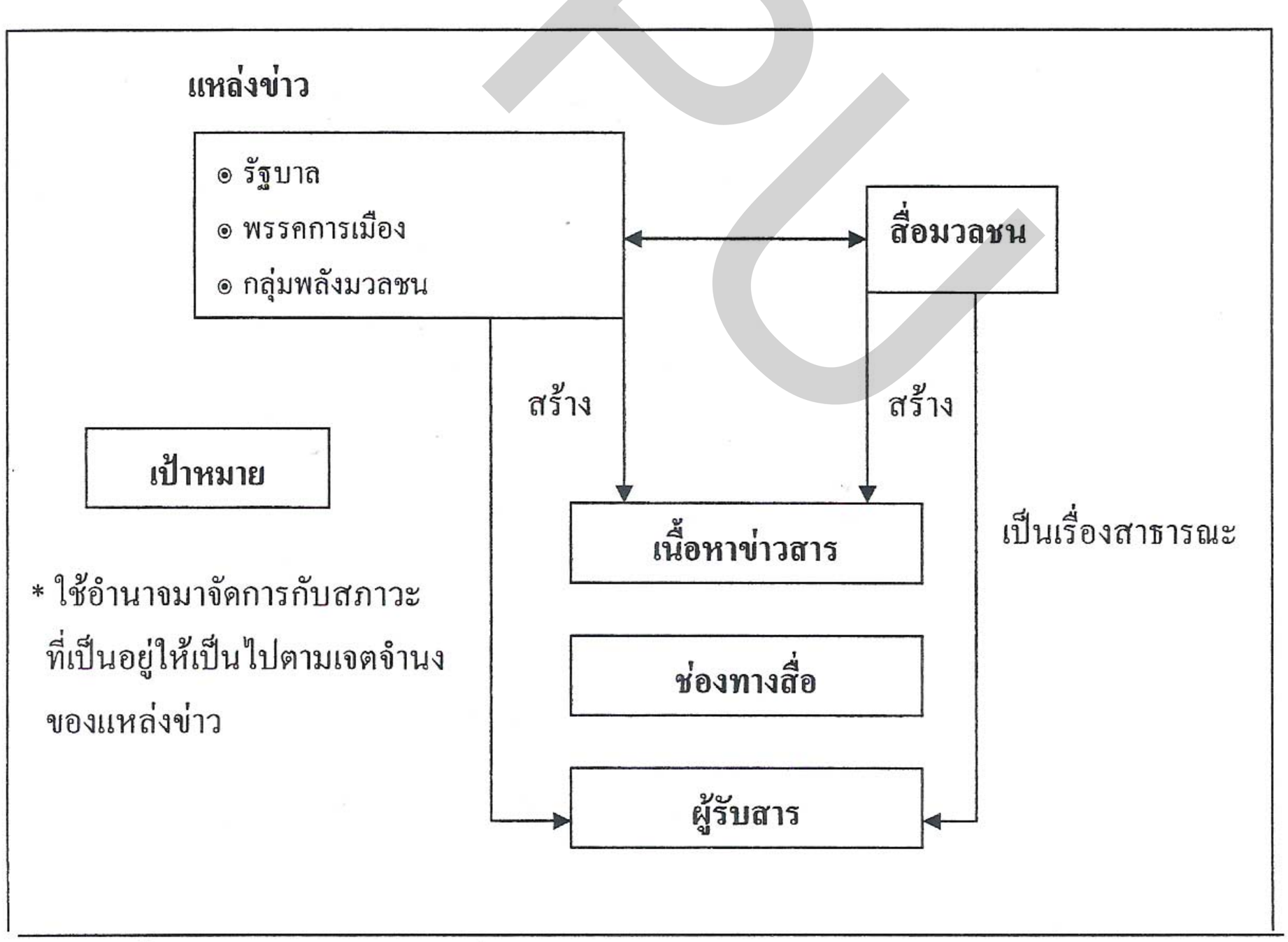

แผนภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองตามแนวคิดของ กูเรวิทช์ และ บลูมเลอร์

จากแผนผังข้างต้น อธิบายได้ดังนี้

ก. ผู้ส่งสาร : ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่

◉ **แหล่งข่าว** : รัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน ฯลฯ .

◉ **สื่อมวลชน** : บางกรณีอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสาร แต่ในหลายกรณี อาจแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งข่าวสารทางการเมือง เช่น บทวิเคราะห์ข่าวการเมือง การตั้งฉายานาม

ข. เนื้อหาข่าวสาร : เป็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเมือง มีคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้

◉ เป็นแง่มุมเกี่ยวกับการจัดสรร การต่อสู้/แย่งชิง การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

◉ เป็นเรื่องของสาธารณะ (Public Affairs) เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ ตัวบุคคลที่ปรากฏในข่าวสารจึงเป็นบุคคลสาธารณะ(Public Figures) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม (Public Interest)

ค. ช่องทางการสื่อสาร : หมายรวมถึงช่องทางการได้มาซึ่งข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสารซึ่งอาจมีลักษณะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ. พรรคการเมืองเปิดแถลงข่าว นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ รวมถึงการเจาะข่าวของสื่อมวลชนด้วยการค้นคว้าจากเอกสารหรือเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ง. เป้าหมายของการสื่อสาร: เป็นที่ทราบดีกันอยู่แล้วว่า <u>การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการกับสภาวะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตน์จำนงของผู้กระทำการ</u> ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจ ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของ<u>การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ</u> (Persuasive Communication)

ด้วยเหตุตามคุณลักษณะดังกล่าว มีผลทำให้ภาพลักษณ์ของการสื่อสารทางการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไป มีลักษณะเป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ (Manipulative Purpose) ดังนั้น ประชาชนส่วนหนึ่งจึงมีทัศนะต่อการสื่อสารทางการเมืองในสองแบบ คือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารถึง และเบื่อหน่ายในการติดตามข่าวสารการเมือง นับเป็นสิ่งอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องตัดสินใจด้วยตนเองด้วยการติดตามข่าวสารเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอสำหรับการตัดสินใจด้านการเมือง

ดังนั้น การศึกษาการสื่อสารทางการเมือง ในยุคเริ่มต้นประมาณปลายทศวรรษ 1930 มีภาพลักษณ์ในแง่ลบ กล่าวคือ มีการนำเทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อมาใช้ และเน้นศึกษาผลกระทบจากวิธีการสื่อสารโน้มน้าวใจเพื่อโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมืองด้วยวิธีดังกล่าวก็ยังคงใช้อยู่ในวงการเมืองทั่วไปเพียงแต่เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น<u>การสื่อสารการตลาดการเมือง</u>เท่านั้น

มิติในการศึกษา "การสื่อสารทางการเมือง"

สำหรับมิติที่ใช้ในการศึกษาการสื่อสารทางการเมือง จะยึดเกณฑ์ของ ดี. แมคเควล (D. McQuail : 1986) ที่เสนอ การศึกษาการสื่อสารการเมืองออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1.) <u>การศึกษาสถาบันทางการเมืองในกระบวนการสื่อสาร</u> : สถาบันทางการเมือง ในที่นี้หมายถึง แหล่งข่าวสาร หรือผู้ส่งสารในฐานะเป็นตัวแทนของสถาบันการเมือง เช่น นักการเมือง หรือผู้มีอำนาจในรัฐบาล ฯลฯ โดยศึกษาว่าบุคคลเหล่านี้ มีช่องทางและข้อจำกัดอะไรบ้างในการส่งข่าวสารทางการเมือง เช่น การตัดสินใจทางการเมืองในเรื่องสำคัญๆ (การประกาศสงคราม การขึ้นภาษี การประกาศยุบสภา การอนุมัติโครงการใหญ่ๆ) จะมีวิธีการอธิบายต่อประชาชนอย่างไร ใช้สื่ออะไร เนื้อหาอย่างไร ฯลฯ

2.) <u>การศึกษาสถาบันสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง</u> : การศึกษาในลักษณะนี้สามารถศึกษาได้หลายแง่มุม คือ

2.1 อำนาจของสถาบันการเมืองและอำนาจของสื่อมวลชนกำเนิดมาจากแหล่งใด ดังนิยามของคำว่า *การเมือง* ที่อธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของหัวข้อนี้จึงเป็นการศึกษาว่าอำนาจของสองสถาบันนี้มาจากไหน

2. 1.1 <u>อำนาจของสถาบันการเมือง</u> : สำหรับอำนาจของสถาบันการเมืองมาจากความชอบธรรม.ในฐานะผู้จัดสรรผลประโยชน์ร่วมของสังคม และยังมีความสามารถในการระดมสรรพกำลัง (Mobillize) หรืออาจเรียก กลไกอำนาจรัฐ (หน่วยงานต่างๆ) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองได้

2.1.2 อำนาจของสถาบันสื่อมวลชน : แหล่งอำนาจสื่อมวลชนมาจากแหล่งใดบ้าง พบว่า มีแหล่งที่มาจาก 3 แหล่ง คือ

◉ <u>อำนาจจากโครงสร้าง</u> อำนาจนี้เกิดมาจากธรรมชาติของตัวสื่อมวลชนเอง กล่าวคือ สื่อมวลชนเป็นสถาบันเดียวที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนขนาดใหญ่หลากหลาย และอยู่กันกระจัดกระจายได้ในเวลาเดียวกัน เช่น การลงพื้นที่แนะนำตัวของนักการเมืองในเขตความรับผิดชอบของตนให้ครบจำนวนแสนคนอาจต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือน แต่แนะนำตัวผ่านโทรทัศน์เพียงครั้งเดียว จะเป็นที่รู้จักของประชาชนนับล้านทันที

◉ <u>อำนาจเชิงจิตวิทยา</u> สื่อมวลชนในสายตาประชาชนทั่วไปจัดเป็นสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจมากกว่านักการเมือง ทั้งนี้เพราะ สายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสื่อมวลชนถูกสร้างมาครั้งอดีตของประวัติศาสตร์ (ได้รับการยกย่องเป็นฐานันดรที่ 4) การนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อมวลชนจึงดูมีความชอบธรรมและโปร่งใสมากกว่า

◉ <u>อำนาจเชิงปทัสถาน</u> (Normative) เป็นอำนาจที่เกิดจากการวางกติกาของสังคม เช่น ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง ถือเป็นเรื่องปกติในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในสถานการณ์ดังกล่าว สังคมได้วางกติกาไว้แล้วว่าสื่อมวลชนต้อง

วางตัวเป็นกลาง และต้องมีเสรีภาพเต็มที่ในการนำเสนอข่าวสารด้วยวิจารณญาณที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้อำนาจของสื่อมวลชนจึงเกิดจากข้อตกลงดังกล่าว

2.2 การศึกษาการปฏิบัติของสื่อมวลชน การปฏิบัติของสื่อมวลชน (Media Performance) ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พบว่า สื่อสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น

⊙ เป็นผู้กำหนดตารางการรายงานข่าวการเมือง (Structure Timing) เช่นรายงานข่าวการชุมนุมประท้วง รายงานการประชุมด่วนของพรรคการเมือง หรือการเคลื่อนไหวของนายกรัฐมนตรี (ไปตีกอล์ฟกับใครมีนัยว่าอย่างไร)

⊙ เป็นผู้ให้คำนิยามในช่วงวิกฤติ (Define Crisis) เพื่อผลักดันให้นักการเมืองต้องดำเนินการ เช่น การรายงานข่าวสินค้าราคาสูงขึ้นอย่างพรวดพราดอันมีผลมาจากราคาน้ำมันแพง ทำให้รัฐบาลต้องออกมาตรการมาแก้ไข

⊙ ทำหน้าที่เสนอข่าวตอกย้ำพฤติกรรมไม่สุจริตของนักการเมือง ที่เรียกว่า “กัดไม่ปล่อย” มีผลทำให้นักการเมือง หรือข้าราชการต้องให้ความใส่ใจ เช่น การเกาะติดพฤติกรรม “ซุกหุ้น” ของนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

⊙ เป็นผู้สร้างนักการเมืองหน้าใหม่ หรือ “ ดาวสภา” เช่น การนำเสนอข่าวชื่นชมการอภิปรายของนักการเมืองหน้าใหม่ในสภา ส่งผลให้บุคคลดังกล่าวเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป

⊙ ทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดองค์กรทางการเมืองใหม่ๆ เช่น การรายงานข่าวกลุ่ม “ปรากฏการณ์สนธิ” สามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาจนเกิดการรวมตัวกลายเป็น “เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” เป็นต้น

3) <u>การศึกษาทิศทางของผู้รับสาร</u> การศึกษาลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับข้อสันนิษฐาน (Assumption) เบื้องต้นของนักวิชาการที่มีต่อตัวผู้รับสารเอง โดยแบ่งเป็น 2 แนวทาง

3.1 <u>ผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำ</u> (Passive) ถ้านักวิชาการเห็นว่า ผู้รับสารเป็นผู้ถูกกระทำ ก็เชื่อในอำนาจของสื่อมวลชน และมีแนวโน้มว่า สื่อมีพลังอำนาจในการครอบงำความคิด (Manipulate) ผู้รับสาร เช่น ช่วงการเลือกตั้ง มีการห้ามนำเสนอผลโพลความนิยมตัวบุคคลผ่านสื่อมวลชนของ กกต. เพราะถือเป็นการชี้นำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งขาดความยุติธรรม สะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่เชื่อในอำนาจของสื่อในฐานะเป็นเครื่องมือในการชักจูงผู้รับสาร การศึกษาในแนวนี้ สนใจศึกษารูปแบบการโน้มน้าวใจแบบใดที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารหรือศึกษาว่า ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความเชื่อถือในข่าวสารหรือไม่

3.2 <u>ผู้รับสารเป็นผู้กระทำ</u> (Active) ตรงกันข้าม หากผู้ศึกษามีทัศนะเบื้องต้นว่าผู้รับสารนั้นมีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เป็นผู้เลือกรับ เลือกตีความ และเลือกเชื่อถือ แนวคิดดังกล่าวจะเปิดให้มีการใช้การสื่อสารโน้มน้าวใจอย่างเสรี เพราะเชื่อมั่นในวิจารณญาณของผู้รับสาร

แนวคิดนี้ มุ่งสนใจวิธีการเลือกใช้สื่อ (Mass Use) ของผู้รับสาร วิธีการแสวงหาแหล่งข่าวสารทางการเมือง (Information Seeking) เป็นต้น

4) ลักษณะของการสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) วิธีคิดเกี่ยวกับการเมืองหรือระบบคุณค่าทางการเมือง รวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองล้วนเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละสังคม และอาจแสดงวัฒนธรรมเกี่ยวกับอำนาจนั้นออกมาในรูปของการสื่อสาร เช่น การเปรียบเทียบความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนักข่าวไทยกับนักข่าวอเมริกันที่มีต่อนายกรัฐมนตรีกับประธานาธิบดี ขณะที่ให้สัมภาษณ์ จะพบว่านักข่าวไทยยังอยู่ในวัฒนธรรมแบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย ส่วนนักข่าวอเมริกันกล้าพูดกล้าถามอันมีผลมาจากวัฒนธรรมแบบเสมอภาคมากกว่า

ประเด็นที่นำมาศึกษามักเป็นเรื่องสื่อมวลชนมีเสรีภาพและความเสมอภาคในการดำเนินงาน หรือ ต้องดูความต้องการของตลาด หรือ ความต้องการของผู้มีอำนาจทางการเมือง หรือดูความต้องการขององค์กรที่สังกัด เป็นต้น (เพิ่งอ้าง , น. 241-245)

ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง

คาร์ล ดอยท์ช (Karl Deutsch) ผู้สร้างทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ได้อุปมาอุปไมยว่า "ระบบการสื่อสารมีลักษณะเป็น**สายใย (web)** หรือ**เครือข่าย**ที่**เชื่อมต่อบุคคล**ทั้งหลายเข้าด้วยกันในลักษณะเป็นวงจรที่มี**การแลกเปลี่ยนข่าวสารและข้อมูล**กัน**สองทาง (Two-way Communication)**" แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (Systems Analysis) ที่ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อม และมีปฏิกริยาป้อนกลับ (Feed Back) ของข้อมูลข่าวสารเพื่อตอบสนองต่อปัจจัยนำเข้า (Input) จากสภาพแวดล้อม รวมทั้งผลของการกระทำอื่นๆจะก่อให้เกิดข้อมูลข่าวสารชิ้นใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมที่ตามมา ดอยท์ช ย้ำว่า *"การสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลาง หรือสื่อกลางระหว่างประชาชนกับผู้ปกครองในระบบการเมือง"* หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า *การสื่อสารทางการเมืองเป็นระบบเส้นประสาทของการปกครอง* (The nerves of Government) (Deutsch:1969, อ้างในพฤทธิสาณ , 2546 : น. 213)

มีงานวิจัยหลายชิ้นต่อเนื่องกันมา ที่เน้นถึง**ช่องทาง** (Channel) และ**เส้นทางการไหล** Path) ของข้อมูลว่ามีความสำคัญ ยึดโยงเป็นเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งอันเป็นศูนย์กลางของ เครือข่ายในหน่วยการเมืองหนึ่งใดมักได้รับข้อมูลมากกว่าคนอื่น และกลายเป็นผู้นำของหน่วยการเมืองนั้น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมโยงกับเครือข่ายก็ไม่สามารถร่วมในการตัดสินทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ประเทศใดมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันไม่ดีพอ (ทั่วถึงทั้งระบบ) สาร(นโยบาย ข้อมูลข่าวสาร) ก็มิอาจเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศด้อยพัฒนา (เพิ่งอ้าง.)

เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น อาจพิจารณา คำว่า ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

◉ แหล่งสารคือบุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นแหล่งที่มาของสาร

◉ ช่องสาร คือเส้นทางการไหล (Path) หรือวิธี (Means) ที่สารไหลจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร

ด้วยเหตุนี้ *ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง* หมายถึง ช่องทางการไหลของข่าวสาร (บางครั้งเรียก *ช่องสาร*) ที่ดำเนินไปตามโครงสร้างของระบบการเมืองของแต่ละประเทศที่ยึดโยงทั้งในลักษณะของโครงข่าย (แนวดิ่ง) หรือเครือข่าย(แนวราบ)

ตัวอย่างประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ เช่น ประเทศคิวบา ช่องทางการไหลของข่าวสารในแนวดิ่ง ประกอบด้วยองค์กรมวลชนต่างๆ กองทัพ สื่อมวลชน พรรคคอมมิวนิสต์ สถาบันการศึกษา และโครงสร้างพิเศษอื่นๆ เช่น คณะกรรมการปกป้องการปฏิวัติ เป็นต้น สำหรับช่องทางการไหลของข่าวสารในแนวนอนระหว่างสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์และข้าราชการระดับสูงเป็นไปอย่างสะดวกและกว้างขวาง ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบเสรีนิยม เช่น สหรัฐอเมริกา ที่ช่องทางการไหลของข่าวสารในแนวดิ่ง ประกอบด้วยระบบราชการ กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ สื่อมวลชนและพรรคการเมือง ส่วนช่องทางการไหลของข่าวสารในแนวนอนปรากฏอยู่มากมายในแต่ละระดับ รวมถึงการสื่อสารภายในและระหว่างองค์กรสำคัญๆ เช่น รัฐสภาและกระทรวงการต่างประเทศมีลักษณะที่สลับซับซ้อนมาก (R.R.Fagen : 1966 อ้างใน เสถียร เชยประทับ , 2540 : น.141)

อย่างไรก็ตาม ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญในทุกระบบการเมือง มีองค์ประกอบดังนี้

1.) ช่องทางการสื่อสารการเมืองในรูปองค์กร :

ช่องทางฯในรูปองค์กร เช่น พรรคการเมือง ระบบราชการ กลุ่มผลประโยชน์ (องค์กรธุรกิจต่างๆ) กลุ่มกดดัน (สหภาพแรงงาน , เอ็นจีโอ ,คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยหรือครป.ฯลฯ) และองค์กรภาคประชาชนที่สามารถเชื่อมผู้นำให้เข้ากับประชาชน จัดเป็นช่องทางฯที่สำคัญช่องทางหนึ่ง

แม้ว่าองค์กรที่กล่าวมาจะมีโครงสร้างที่ถาวร หรือกึ่งถาวร แต่ก็ไม่จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันตามโครงสร้างเสมอไป โดยมีข้อสังเกต 3 ประการ ดังนี้

ก. ช่องทางฯที่เป็นองค์กรไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างระบบการเมืองเสมอไป เช่น มหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีความเป็นอิสระ ไม่ได้อยู่ภายใต้อาณัติของระบบการเมือง แต่บางครั้งหน่วยงานเหล่านี้กลับทำหน้าที่เป็นตัวชี้นำสังคม หรือเป็นช่องสารที่สำคัญ เช่น การออกมาชี้นำสังคม ของ อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) อาจารย์ใจ อึ๊งภากรณ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หรือ อาจารย์นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์ (มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน) เป็นต้น

ตรงกันข้าม ประเทศด้อยพัฒนาบางประเทศ มีการนำองค์กรที่ไม่ใช่ช่องทางการสื่อสารการเมืองมาใช้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง เช่น สหภาพแรงงานที่ดูภายนอกดูอิสระปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง กลับถูกใช้เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้นำทางการเมืองกับมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบอบค่อมมิวนิสต์ รัฐบาลสามารถควบคุมองค์กรเหล่านี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จ จนโครงสร้างองค์กรเหล่านี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง

ข. การใช้ช่องทางฯในรูปองค์กร มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเมืองเท่านั้น เช่น การทำหน้าที่ของสหภาพแรงงาน บางครั้งเป็นช่องสารทางการเมือง ขณะเดียวกัน อาจทำหน้าที่เป็นช่องสารทางเศรษฐกิจด้วย หรือ พรรคการเมืองหลายพรรคของไทย (ในอดีต) จะมีบทบาทอย่างเข้มแข็งในการถ่ายทอดข่าวสารการเมืองช่วงมีการเลือกตั้ง แต่หลังการเลือกตั้งกิจกรรมการสื่อสารทุกอย่างกลับหยุดชะงัก

ค. ช่องทางฯในรูปองค์กรของแต่ละระบบการเมืองแตกต่างกันมาก เช่น พรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี มีชื่อเรียกและมีโครงสร้างองค์กรที่คล้ายๆกัน แต่มีบทบาทในการสื่อสารทางการเมืองแตกต่างกัน หรือระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและอดีตสหภาพโซเวียตมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันมาก แต่ระบบการศึกษาของอดีตสหภาพโซเวียตถูกนำมาใช้เป็นช่องสารทางการเมืองอย่างเข้มข้นมากกว่า

อาจสรุปได้ว่า ช่องทางฯในรูปองค์กร สามารถปรับตัวเพื่อสนับสนุนศักยภาพการสื่อสารการเมือง แต่ทั้งนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเมืองมากเท่ากับ*ความต้องการของผู้นำทางการเมือง*ที่นำมาใช้ภายใต้สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ขณะนั้น

2.) <u>ช่องทางการสื่อสารการเมืองในลักษณะกลุ่ม</u> :

กลุ่มมีความแตกต่างจากองค์กร ตรงที่มีลักษณะชั่วคราว การสื่อสารภายในกลุ่มมีลักษณะไม่เป็นทางการมากกว่า เช่น กลุ่ม “แม่บ้านมหาดไทย” กลุ่ม “มัชฌิมา” กลุ่ม “เรารักทักษิณ” กลุ่ม “FTA Watch” กลุ่ม “ปรากฏการณ์สนธิ” เป็นต้น

ลาซาร์สเฟลด์ (Lazarsfeld) และคณะ พบว่า ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองไม่เพียงไหลจากสื่อมวลชนไปยังบุคคลผู้ออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังไหลเวียนระหว่างบุคคลภายในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และ การสื่อสารลักษณะดังกล่าวมีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่นักการเมืองด้วย นอกจากนี้ การก่อตัว การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายในกลุ่ม (Lazarsfel, <u>เพิ่งอ้าง</u> , น. 145)

ในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองทุกระดับ การสื่อสารภายในกลุ่มมีความสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง เช่น คณะกรรมการปฏิรูปเพื่อประชาธิปไตย” หรือ ครป. สมาพันธ์ประชาธิปไตย กลุ่มเอ็นจีโอ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ในการรวบรวมความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายบางอย่าง เช่น กลุ่ม

FTA Watch คัดค้านการเซ็นสัญญาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น หรือ JTEPA เพราะเห็นว่าไทยอาจเสียเปรียบ เป็นต้น

ช่องทางฯในลักษณะกลุ่มมีข้อสังเกตสามประการเช่นเดียวกับช่องทางฯในรูปองค์กร คือ กลุ่มการเมืองไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของระบบการเมือง การทำหน้าที่เป็นช่องทางสื่อสารการเมืองมีลักษณะเป็นครั้งคราวและเพียงบางส่วน รวมถึงการนำกลุ่มมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารจะแตกต่างกันในแต่ละระบบการเมือง

ตัวอย่างที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างช่องทางการสื่อสารการเมืองในลักษณะองค์กรและกลุ่มอย่างชัดเจน เช่นการเปรียบเทียบระบบการเมืองปิดกับระบบการเมืองเปิด ในระบบการเมืองปิดที่เป็นเผด็จการนั้น กลุ่ม(ยกเว้นกลุ่มที่มีอำนาจการตัดสินใจที่สูงมาก) เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยมาก โดยเฉพาะ กลุ่มแบบไม่เป็นทางการหากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองแล้ว ผู้นำเผด็จการไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ทางการเมือง และไม่สามารถคาดการณ์อนาคตทางการเมืองได้ จึงอาจใช้หน่วยสอดแนมปะปนในกลุ่มการเมือง ดักฟัง วิเคราะห์ความคิดเห็น สังเกตพฤติกรรมผู้ต้องสงสัยในกลุ่ม การควบคุมดังกล่าว อาจสร้างความหวาดระแวง เลิกหรือลดการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหมู่ประชาชน

ด้วยเหตุนี้ ผู้นำแบบ**เผด็จการมักนิยมใช้ช่องทางฯที่เป็นองค์กร**และช่องทางฯที่เป็น**สื่อมวลชน**มากกว่า เพราะสามารถควบคุมและคาดการณ์กิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองของช่องทางเหล่านี้ได้มากกว่า อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า ไม่มีกลุ่มในระบบการเมืองปิด แต่กลุ่มเหล่านี้ถูกริดรอนเสรีภาพในการสื่อสารทางการเมือง บางครั้งกิจกรรมกลุ่มถูกทำให้มีลักษณะเป็นทางการจนกลายเป็นช่องทางฯใหม่ที่เป็นองค์กร

สรุป ในระบบการเมืองเปิดที่มีการแข่งขันกันระหว่างพรรคและกลุ่มการเมืองต่างๆ จะมีช่องทางฯลักษณะกลุ่มหลากหลาย แต่ในระบบการเมืองปิดภายใต้อำนาจเผด็จการ ช่องสารในลักษณะกลุ่มแบบไม่เป็นทางการมีความสำคัญทางการเมืองน้อย

3.) <u>ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่เป็นสื่อมวลชน</u> :

ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม (โดยเฉพาะ ประเทศพัฒนาแล้ว) มักทราบข่าวสำคัญเกี่ยวกับการทำงานของระบบการเมืองจากสื่อมวลชน เทคโนโลยี่ที่ทันสมัยได้เปลี่ยนแปลงศักยภาพในการสื่อสารทางการเมืองของประเทศอย่างมากมาย ช่วยให้ข่าวสารเดินทางไปได้มากกว่า ไกลกว่า และเร็วกว่า ช่วยให้ข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน การเผยแพร่ข่าวสารกลายเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในสังคม นักข่าว คอลัมนิสต์ บรรณาธิการ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ กลายเป็นตัวจักรสำคัญในกระบวนการสื่อสาร ประชาชนถูกเชื่อมเข้ากับสื่อมวลชนและอาศัยข่าวสารทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกนัยหนึ่ง คือ

สื่อมวลชนช่วยเชื่อมเครือข่ายของการสื่อสารที่มีอยู่ (การสื่อสารระหว่างบุคคล) ช่วยให้มีเครือข่ายใหม่ที่ต้องอาศัยสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวสารหรือสินค้าของตน (การโฆษณา)

อาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนเป็น ช่องทางยาว (Long channels) ทำหน้าที่เชื่อมแหล่งสารกับบุคคลและกลุ่มทางสังคมซึ่งอยู่ไกลออกไป นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เชื่อมในอีกสองลักษณะ คือ

ก. สื่อมวลชนทำหน้าที่เชื่อมนักการเมือง หรือสถาบันทางการเมืองเข้าด้วยกัน

สื่อมวลชนทำให้นักการเมืองด้วยกันเอง หรือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารได้ข่าวสารจากผู้เชี่ยวชาญและประชาชนจากแหล่งเดียวกัน ว่ากำลังมีอะไรเกิดขึ้นในประเทศหรือในโลกและมีความสำคัญอย่างไร นอกจากนี้ ผู้นำของประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางการฑูต มักสื่อสารกันผ่านสื่อมวลชน

ข. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมกับเครือข่ายอื่นๆ

มีการนำข่าวสารจากสื่อมวลชนมากระตุ้นให้เกิดการอภิปราย ถกเถียงกันในองค์กรหรือกลุ่ม รวมถึง การใช้สื่อมวลชนเป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่า อะไร หรือใครสำคัญ มีคุณค่าข่าวหรือเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยเฉพาะ การพาดหัวข่าวบนหนังสือพิมพ์ ช่วยให้บุคคลหลากหลายอาชีพที่ไม่ค่อยมีเวลา ได้ทราบว่า ถ้าต้องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อะไรเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เขาควรให้ความสนใจ นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างข่าวของนักการเมืองบางคน (ทำตัวให้เป็นข่าว) และบางครั้งรัฐบาลอาจใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือทดสอบปฏิกริยาของประชาชนต่อนโยบายใหม่ก่อนนำมาใช้จริง วิธีการนี้เรียก “Trial ballon” รวมทั้งเจ้าหน้าที่ หรือโฆษกรัฐบาลอาจใช้วิธีปล่อยข่าว วิธีแจ้งให้ทราบแต่ขออย่าได้ลงข่าว (Off – the - record) และยุทธวิธีบิดเบือนข่าวหรือปิดข่าว ซึ่งมักใช้กับหนังสือพิมพ์เพื่อให้หรือไม่ให้ตีพิมพ์ข่าว

นอกเหนือจากนั้น มีการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือวัดมติมหาชน ปัจจุบันเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นดำเนินไปอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น “การวัด” หรือการสังเกตข่าวในสื่อมวลชนซึ่งสะดวกและไม่สิ้นเปลืองจึงถูกนำมาใช้แทนการวัดมติมหาชน นักการเมือง และข้าราชการมักอาศัยขนาด(ตัวอักษร)ของพาดหัวข่าวบนหน้านักสือพิมพ์เป็นเครื่องตัดสินมติมหาชน และมักให้สัมภาษณ์ หรือให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ทำให้มีการตีพิมพ์มากขึ้นเป็นการตอกย้ำความสำคัญ เพิ่มขึ้น (เพิ่งอ้าง , น. 150)

4.) ช่องทางการสื่อสารการเมืองพิเศษเพื่อแสดงผลประโยชน์ร่วมกัน :

ช่องทางฯพิเศษลักษณะนี้ ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงผลประโยชน์ภายใต้สถานการณ์พิเศษ ไม่สามารถบอกแน่ชัดได้ว่ามีอะไรบ้าง แต่การเลือกตั้ง การเดินขบวนต่อต้าน การประท้วง การคว่ำบาตร(Boycott) การหยั่งเสียงประชามติ อาจถือเป็นช่องทางฯพิเศษได้ มักเกิดในช่วงสถานการณ์เหมาะสมและมีลักษณะชั่วคราว เช่น ช่วงการเลือกตั้ง หรือช่วงที่ประชาชนกำลังต่อต้านเผด็จการหรือผู้นำที่ขาดจริยธรรม เมื่อเลือกตั้งผ่านไป หรือการจลาจลต่อต้านยุติลง ช่องทางฯเหล่านี้ก็จะยุติไปด้วย

ช่องทางการสื่อสารการเมืองทั้งสี่ที่กล่าวถึงข้างต้น ต่างมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกระบวนการทางการเมือง และเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์ในระบบประชาธิปไตย ได้รับการกล่าวถึงว่า มีฐานะเป็น "ฐานันดรที่สี่" หรือ "อำนาจที่สี่" ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนเป็นโครงสร้างหลักในเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะซึ่งบุคลากรในอีกสามอำนาจ คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการต้องพึ่งพิงด้วย

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาช่องทางการสื่อสารการเมือง ในแง่ เป็น**ช่องสาร** คือ วิธี (Means) ที่สารไหลจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร โดยอาจนำมาแบ่งใหม่ เป็น2 ประเภท ดังนี้

1. ช่องสารที่เป็นสื่อมวลชนและช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล
2. การรวมช่องสารมวลชนเข้ากับช่องสารระหว่างบุคคล

1.<u>ช่องสารที่เป็นสื่อมวลชนและช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล</u>

จากผลการวิจัยหลายชิ้น ชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่แตกต่างกันของช่องสารทั้งสองประเภท ด้านการให้ความรู้ทางการเมือง การจูงใจให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรมทางการเมืองของผู้รับสาร รวมถึงบทบาทของช่องสารทั้งสองที่มีผลต่อความตื่นตัวหรือสนใจการเมืองของผู้รับสารมากน้อยกว่ากัน

ก.*ช่องสารที่เป็นสื่อมวลชน* คือช่องสารที่สามารถทำให้แหล่งสารที่ประกอบด้วยบุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่าหนึ่งสามารถส่งสารไปยังผู้รับเป้าหมายได้จำนวนมาก ช่องสารที่เป็นมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เวบไซต์ แผ่นป้าย สติกเกอร์ เป็นต้น

คุณลักษณะพิเศษของสื่อมวลชน

- ◉ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว และจำนวนมาก
- ◉ ให้ความรู้และข่าวสารได้ดี
- ◉ เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังลึกได้

ข.*ช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล* คือช่องสารที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบตัวต่อตัวระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่า ช่องสารประเภทนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าช่องสารมวลชนในแง่**การจูงใจผู้รับสาร**ที่มีความ**เฉยเมย** หรือ**ต่อต้านสาร**ของผู้ส่งสาร

คุณลักษณะพิเศษของสื่อระหว่างบุคคล

◉ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบยุคลวิถี ผู้รับสารเข้าใจชัดเจนและรวดเร็วเพราะสามารถซักถามเพิ่มเติมได้ ส่วนผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงแก้ไขสารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารได้รวดเร็วเช่นกัน

◉ มีระดับการตอบสนองกลับ (Feedback)สูง ช่วยลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร(Selective exposure) การเลือกตีความสาร (Selective perception) และการเลือกจดจำสาร(Selective retention) ได้

การเลือกใช้ช่องสารใดให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร(ให้ความรู้ ชักจูงใจ) เนื้อหาสาร (ความยาก/ง่ายของภาษา) พฤติกรรมของผู้รับสาร (ธรรมชาติหรืออุปนิสัย) รวมถึงโอกาสด้วย เช่น การรณรงค์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ช่วงแรกผู้สมัครผู้แทนฯอาจต้องใช้สื่อมวลชนแจ้งให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงทราบก่อนว่าตนได้สมัครแล้ว ได้หมายเลขใด ช่วงโค้งสุดท้าย อาจเข้มข้นขึ้นโดยใช้สื่อบุคคล เช่นผู้นำทางความคิด หัวคะแนน หรืออาสาสมัครออกไป *เคาะประตูบ้าน* เพื่อจูงใจและกระตุ้นประชาชนให้ไปลงคะแนนเสียงให้ตน การใช้ช่องสารที่ไม่เหมาะสม นอกจากทำให้การสื่อสารการเมืองขาดประสิทธิภาพแล้ว ยังสิ้นเปลืองและเสียเวลาด้วย

2.<u>การรวมช่องสารมวลชนเข้ากับช่องสารระหว่างบุคคล</u>

วิลเบอร์ แชรมป์ (W. Schramn : 1964) ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าภารกิจบางอย่างที่ช่องสารประเภทหนึ่งทำได้ดีกว่าช่องสารอีกประเภทหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ถ้าจะให้ได้ประโยชน์สูงสุดควรใช้ช่องสารทั้งสองประเภทพร้อมกัน

การรวมช่องสารมวลชนเข้ากับช่องสารระหว่างบุคคล เรียกว่า *กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ* (Media Forums) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเข้าถึงและจูงใจประชาชนเป้าหมาย

2.1 *ประเภทของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ* กลุ่มผู้เปิดรับสื่อแบ่งเป็น 3 ประเภท

ก. กลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ (Radio forums)

ข. โรงเรียนสื่อมวลชน (Mass media school)

ค. กลุ่มผู้เปิดรับสื่อในจีนคอมมิวนิสต์

ก. กลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ (Radio forums)

กลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่ใหญ่ที่สุดและได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มผู้เปิดรับสื่อของประเทศอินเดีย โดยมีผู้เข้าไปทำวิจัยกันมาก พบว่า อินเดียมีประสบการณ์ในการใช้วิทยุควบคู่กับช่องสารระหว่างบุคคลเพื่อประโยชน์ด้านการเกษตรในชนบทมากกว่าทุกประเทศทั่วโลก โดยกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุสามารถช่วยกระตุ้นชาวนาให้ตื่นตัว และมีความรู้เกี่ยวกับนวกรรมการเกษตรอนามัย และสนับสนุนให้ชาวนายอมรับนวกรรมมากขึ้น

ปัจจุบัน มีกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุในอินเดียกว่า 12,000 แห่ง และมีจำนวนเกษตรกรเข้าร่วมกว่า 250,000 คน เกษตรกรเหล่านี้จะพบปะกันเป็นประจำสัปดาห์ละ 2 ครั้ง สถานีวิทยุจะถ่ายทอดรายการประจำไปยังสมาชิกของกลุ่มฯที่พบปะกันในบ้านหรือสถานที่ราชการ หลังฟังรายการก็จะมีการอภิปรายซักถามระหว่างสมาชิกในกลุ่มฯ กลุ่มผู้เปิดรับวิทยุเหล่านี้จะรายงานข้อคิดเห็นแก่สถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นประจำเพื่อหาหนทางแก้ไข ด้วยวิธีเดียวกัน ต่อมา *ยูเนสโก* ได้ทดลองตั้งกลุ่มผู้ชมโทรทัศน์และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ในประเทศฝรั่งเศสและอิตาลี รัฐบาลอินเดียเองก็ตั้งกลุ่มผู้ชมโทรทัศน์ (Teleclubs) ในหมู่บ้านบางแห่ง

0197904

ข. โรงเรียนสื่อมวลชน (Mass media school)

วัตถุประสงค์ของการตั้งโรงเรียนสื่อมวลชนนั้น เพื่อต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นชนบทห่างไกลได้มีโอกาสอ่านออกเขียนได้โดยสอนผ่านวิทยุและโทรทัศน์ ตัวอย่างเช่น "Telescuola Program" ในอิตาลี และ "Radiophonics Program" ในอเมริกาใต้จะออกอากาศเกี่ยวกับบทเรียนปะปนไปกับรายการข่าว เกษตร ศาสนา และดนตรี รวมถึง "Cruzada ABC Program" ในประเทศบราซิลที่ใช้สิ่งพิมพ์แทนวิทยุและโทรทัศน์ โรงเรียนที่สอนผ่านสื่อมวลชนแต่ละแห่งจะมีเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี เป็นผู้เปิดรับรายการจากสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ และคอยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในบทเรียน (เสถียร เชยประทับ, 2525: น. 229)

ค. กลุ่มผู้เปิดรับสื่อในจีนคอมมิวนิสต์

ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจีนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินงานสื่อมวลชนทุกประเภท ช่วงปี ค.ศ.1949-59 สื่อมวลชนของจีนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว หนังสือพิมพ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นสี่เท่า เครื่องรับวิทยุเพิ่มขึ้นห้าเท่า และจำนวนผู้เข้าชมภาพยนตร์เพิ่มมากกว่าสิบเท่า แต่มีข้อสังเกตว่า ประสิทธิภาพในการจูงใจมวลชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของสื่อมวลชน หรือขึ้นอยู่กับการผูกขาดเนื้อหาสื่อมวลชนโดยพรรคคอมมิวนิสต์มากนัก แต่ผลสำเร็จในการจูงใจมวลชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นอยู่กับความสามารถในการรวมสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ (P.J.Hiniker : 1968 , เพิ่งอ้าง. น.158) ในการปลูกฝังความเชื่อในลัทธิคอมมิวนิสต์และจูงใจประชาชนให้ร่วมกันสร้างสังคมใหม่

พรรคคอมมิวนิสต์จีนเรียนรู้ประสบการณ์จากสงครามต่อต้านญี่ปุ่นและสงครามกลางเมืองกับจีนคณะชาติว่า อิทธิพลของ**สื่อคำพูด** หรือสื่อระหว่างบุคคลสามารถ**เสริมความน่าเชื่อถือ**ให้แก่**สื่อมวลชน** อีกทั้งช่วยแก้จุดบกพร่องของสื่อมวลชนในการจูงใจคน สื่อมวลชนมีจุดอ่อนตรงความห่างไกล ขาดความเป็นกันเอง (Impersonal) สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงใช้สื่อระหว่างบุคคลอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นลักษณะหนึ่งของสื่อมวลชน การนำสื่อมวลชนที่มีลักษณะรวบอำนาจจากศูนย์กลางมาใช้ร่วมกับสื่อระหว่างบุคคลในระดับท้องถิ่น ช่วยให้ผู้นำจีนสามารถปกครองประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถระดมมวลชนร่วมกันสร้างชาติได้

ปี ค.ศ.1949 เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งรัฐบาลขึ้นที่กรุงปักกิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงการชุมนุมของประชาชนเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคมมาเป็นการชุมนุมเพื่อกิจกรรมทางการเมือง โดยส่งสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคออกไปช่วยประชาชนก่อตั้งกลุ่มผู้เปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ ปัจจุบันกลุ่มเหล่านี้ได้รับการจัดระเบียบจนกลายเป็นสถาบันที่มีอยู่ทั่วไปในสาธารณรัฐประชาชนจีน

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน กระทำโดยกำหนดนักโฆษณาชวนเชื่อเป็นผู้นำประจำทุกสาขาของพรรค รับผิดชอบเครือข่ายการโฆษณาชวนเชื่อทั่วประเทศ โดยบุคคลเหล่านี้คัดเลือกจากสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ในท้องถิ่น คนงานตัวอย่าง หรือ

ศูนย์สนเทศและหอสมุด
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประชาชนที่สนใจให้ความช่วยเหลือในการปฏิวัติสังคม นักโฆษณาชวนเชื่อเหล่านี้จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับแนวคิดของเหมา เจ๋อ ตุง และวิธีการโฆษณาชวนเชื่อ หลังจากนั้น บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่จัดตั้งกลุ่มผู้เปิดรับสื่อมวลชนขึ้น ตามโรงงาน หมู่บ้าน โรงเรียน สถาบันต่างๆ แม้กระทั่งตามถนนหนทาง และรับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกสรรข่าวสาร บทวิจารณ์ คำสั่งของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น แจกจ่ายไปเพื่อให้เข้าถึงมวลชนให้มากที่สุด อาจเป็นในรูปจดหมายข่าว โรเนียว หรือหนังสือพิมพ์กำแพง เพื่อให้พรรคคอมมิวนิสต์ทราบความต้องการและความเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนในสาธารณรัฐประชาชนจะถูกชักจูงใจจากการโฆษณาชวนเชื่ออย่างสม่ำเสมอจากนักโฆษณาชวนเชื่อเหล่านี้ ซึ่งมีจำนวนโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละสิบของจำนวนประชากรในโรงงาน ฟาร์ม หรือแหล่งผลิตอื่นๆ

การนำเครือข่ายการโฆษณาชวนเชื่อมาใช้ในสาธารณรัฐประชาชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตชาวนา กรรมกร และประชาชนอื่นๆ ชนิดไม่เคยปรากฏมาก่อน กลุ่มคนเหล่านี้จะถูกชักจูงให้ทำเข้าร่วมประชุม เซ็นชื่อลงในข้อผูกพันต่างๆ รวมถึงกระทำสิ่งต่างๆ มากมาย ด้วยความสมัครใจ

ปัจจุบัน ในเครือข่ายของงานโฆษณาชวนเชื่อ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลสำคัญๆ ได้แก่

◉ <u>กลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์</u> (Newspaper – reading groups) การอ่านหนังสือพิมพ์ถือเป็นกิจกรรมสำคัญทางวัฒนธรรมและการศึกษาในโรงงาน ในท้องไร่/ท้องนา และในหมู่บ้าน โดยมีการตั้งกลุ่มอ่านหนังสือพิมพ์ มีการประชุมสม่ำเสมอ มีการอภิปรายและวิจารณ์ข่าวจากหนังสือพิมพ์ พร้อมทั้งมีการปลุกระดมด้วยวาจาควบคู่กันไป สมาชิกจะเรียนรู้ข่าวสาร เข้าใจนโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคจากการอ่านหนังสือพิมพ์ดีขึ้น ลุย (Liu) อธิบายถึงลักษณะเด่นของการปลุกระดมด้วยคำพูด คือสามารถปรับให้เข้ากับสภาพเหตุการณ์แวดล้อมได้ง่าย กล่าวคือ นักปลุกระดมมวลชนสามารถดัดแปลงเนื้อหาและวิธีการนำเสนอข่าวสารให้สอดคล้องกับปฏิกริยาของผู้รับได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เขาให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การตั้งกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในกลุ่มชาวนาและกรรมกร เกิดจากเหตุผลในด้านการปฏิบัติ คือ ชาวนาและกรรมกรส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก และด้านการเมือง คือ พรรคคอมมิวนิสต์ต้องการสร้างความรู้สึกของผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างพรรคฯกับมวลชน (A.P.L.Liu ,1971: pp.139-142 <u>เพิ่งอ้าง</u>.,น.161)

◉ <u>กลุ่มผู้ฟังวิทยุ</u> (Radio-listening groups) ในสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มผู้ฟังวิทยุปรากฏอยู่ทั่วไป กรรมกรในโรงงานและเหมือง ชาวนาตามท้องไร่ท้องนา รวมถึงประชาชนในเมืองที่มีมาตรฐานการครองชีพต่ำ กลุ่มผู้ฟังวิทยุจะมีหัวหน้าที่ผ่านการฝึกอบรม *คอยสอดส่องดูแลให้แน่ใจว่า ข่าวสารบางอย่างที่ประชาชนต้องให้ความสนใจ จะได้รับการใส่ใจโดยต้องมีการพูดคุยแสดงความคิดเห็นจนเกิดความเข้าใจตรงกันในข่าวสารนั้น* (F.T.C.Yu, 1964:p.124,<u>เพิ่งอ้าง</u>., น.162) ขณะที่มีการพบกันในบรรดากลุ่มผู้ฟังวิทยุ ผู้ฟังต้องร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย มิฉะนั้นอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ร่วมฟังคนอื่นๆ ได้

การจัดตั้งกลุ่มผู้ฟังวิทยุนั้น นอกจากเป็นความจำเป็นด้านเศรษฐกิจ เพราะเครื่องรับวิทยุมีน้อยแล้ว ยังมีประโยชน์ในแง่การเมืองด้วย เพราะสามารถปลูกฝังความคิดทางการเมืองแก่ประชาชน ลุย ชี้ให้เห็นถึงข้อดีที่นำสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงมาใช้ร่วมกับสื่อระหว่างบุคคล (กลุ่มผู้ฟังวิทยุ) เพราะ สามารถช่วยให้พรรคคอมมิวนิสต์มั่นใจได้ว่าประชาชนได้รับข่าวสารตรงตามวัตถุประสงค์ของพรรคฯ นอกจากนั้น ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องรับวิทยุให้เข้าถึงผู้ฟังจำนวนมากขึ้น รวมทั้งแก้ปัญหาความแตกต่างด้านภาษา (อ่านออก/เขียนได้)ของผู้ฟังลงได้บ้าง (Liu,op.cit.,p.p.126-127. เพิ่งอ้าง.,น.162)

◉ หน่วยภาพยนตร์เคลื่อนที่ (Mobile film projection teams) หน่วยภาพยนตร์เคลื่อนที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 2-3 คน บ่อยครั้งมักเป็นสตรี มีอุปกรณ์เครื่องปั่นไฟเครื่องขยายเสียง เครื่องโปรเจกเตอร์ขนาด 16 ม.ม. และเครื่องมือประกอบภาพนิ่ง (Ibid.,p.164. เพิ่งอ้าง.,น.163) จะพบหน่วยภาพยนตร์เคลื่อนที่เข้าไปฉายภาพยนตร์และสไลด์ให้ประชาชนในชนบททุกแห่งในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ชม โดยต้องเดินทางด้วยเท้าและใช้ม้าหรือลาบรรทุกเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านชาวนาเข้าใจเนื้อหาภาพยนตร์ดีขึ้น เจ้าหน้าที่จะต้องอธิบายด้วยคำพูดหรือใช้ภาษาถิ่น ในการฉายภาพยนตร์แต่ละครั้ง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก การโฆษณาชวนเชื่อก่อนฉายภาพยนตร์ พื่อระดมให้ประชาชนเข้าใจและแปลความหมายเนื้อเรื่องได้ถูกต้องและแนะนำแก่น(Theme)ของเรื่อง

ขั้นตอนต่อมา การอธิบาย(พากย์)ขณะที่ฉายภาพยนตร์ เพื่อแนะนำตัวแสดงและอธิบายถึงความหมายของฉากที่ใช้เทคนิคการถ่ายทำพิเศษ และ

ขั้นตอนสุดท้าย การรวบรวมความคิดหลังฉายภาพยนตร์ เพื่อทบทวนเนื้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ที่ฉายไปแล้ว หรืออาจให้สมาชิกพรรคฯในท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการฉายภาพยนตร์ และคอยจดคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ชมขณะที่ชมภาพยนตร์

ในช่วงแรกๆของการปฏิวัติวัฒนธรรม จำนวนหน่วยฉายภาพยนตร์เคลื่อนที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว

สรุป ทุกรูปแบบของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ (Media forums) ในแต่ละประเทศ มีการนำเอาสื่อมวลชนมาใช้ควบคู่กับสื่อระหว่างบุคคล โดยมีการรวมกลุ่มประชาชนเป้าหมายเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มผู้เปิดรับสื่อเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการจูงใจกลุ่มประชาชนเป้าหมายให้ยอมรับสารที่ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน ในประเทศด้อยพัฒนา ส่วนใหญ่มักใช้กลุ่มผู้เปิดรับสื่อเพื่อแนะนำนวกรรมแก่ผู้รับจำนวนมากๆ หรืออาจนำไปดัดแปลงใช้ด้านการศึกษาหรือรณรงค์ทางการเมือง เช่นการส่งเสริมประชาธิปไตยในชนบท เป็นต้น

2.2 ประสิทธิภาพของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ

แม้จะพบว่า กลุ่มผู้เปิดรับสื่อในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีบางองค์ประกอบที่คล้ายกัน คือ

ก. กลุ่มผู้เปิดรับสื่อใช้*สื่อมวลชน* (วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์) ในการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ด้านการเมือง การเกษตร อนามัย และอื่นๆ ไปยังกลุ่มสนทนา (Discussion Forums)

ข. กลุ่มผู้เปิดรับสื่อมีลักษณะเป็น*กลุ่มสมาชิกขนาดเล็ก* (ประมาณ 15-20 คน) คอยรับสารจากสื่อมวลชนและร่วมอภิปรายซักถามเกี่ยวกับสารนั้น

โดยทั่วไป กลุ่มผู้เปิดรับสื่อจะมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมผู้รับสาร แต่มีผู้สนใจวิจัยประสิทธิภาพของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อน้อยมาก

กรณีการวิจัยของ นูรัช (Neurath) เป็นการทดลองภาคสนามของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อในประเทศอินเดีย โดยเขาวางแผนการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ของชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรก ชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ

กลุ่มที่สอง ชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีแต่วิทยุ แต่ไม่มีกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ

และ กลุ่มสุดท้าย ชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีทั้งวิทยุ และกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ

ผลการวิจัย พบว่า ชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุได้รับความรู้เกี่ยวกับนวกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าชาวนาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีทั้งวิทยุ และกลุ่มผู้เปิดรับวิทยุ ส่วนในหมู่บ้านที่มีแต่วิทยุแต่ไม่มีกลุ่มที่เปิดรับวิทยุ ชาวนามีความรู้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (Rogers&Shoemaker : 1971,pp.262-263)

ส่วน เมเนฟี และเมเนฟี (Menefee& Menefee) พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายสัปดาห์จะให้ความรู้ทางการเมืองเพิ่มขึ้น เมื่อมีการอ่านหนังสือพิมพ์และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่านในลักษณะของกลุ่ม (Menefee& Menefee : 1967, pp.114-117)

จากผลการวิจัยทั้งสองชิ้น สรุปได้ว่า ช่องสารมวลชนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าใช้ควบคู่ไปกับช่องสารระหว่างบุคคลในลักษณะของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ

เหตุผล 3 ประการ ที่สามารถอธิบายว่า ทำไมสื่อบุคคลจึงมีอิทธิพลมากขึ้นเมื่อบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ

1.) <u>แรงกดดันจากกลุ่ม</u> (Group pressure) และ <u>ความคาดหวังทางสังคม</u> (Social expectation) ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้าฟังหรือชมรายการจากสื่อมวลชน และเข้าร่วมในการอภิปรายซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อมวลชนนั้น

2.) ตามหลักจิตวิทยา การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะง่ายขึ้น เมื่อบุคคลมาร่วม

กันและมีความผูกพันในลักษณะเป็นสมาชิกกลุ่ม และแต่ละบุคคลมีแนวโน้มจะยอมรับการตัดสินใจของกลุ่ม ถ้าตนมีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจด้วย

3.) กลุ่มผู้เปิดรับสื่อเป็นช่องสารใหม่และแปลกกว่าช่องสารทั่วไป อาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อถือในข่าวสารที่ได้รับจากทั้งสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลของสมาชิก

อาจสรุปได้ว่า ในการเผยแพร่นวกรรม กลุ่มผู้เปิดรับสื่อมีประสิทธิภาพมากกว่าช่องสารมวลชนหรือช่องสารระหว่างบุคคล เพราะหากใช้ช่องสารทั้งสองประเภทควบคู่กันไป ข้อดีของช่องสารประเภทหนึ่งอาจเสริมข้อด้อยของช่องสารอีกประเภทหนึ่ง ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในทุกสังคมที่ยังด้อยพัฒนา นิยมใช้การสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด เช่น สื่อพื้นบ้านต่างๆ เช่น ลิเก ลำตัด หมอลำ ฯลฯ ในประเทศไทย หรือการแสดงงิ้วของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น ซึ่งสื่อพื้นบ้านเหล่านี้มีแนวคิดทำนองเดียวกับกลุ่มผู้เปิดรับสื่อเพียงแต่สื่อพื้นบ้านมีความเป็นทางการและเนื้อหาข่าวสารน้อยกว่าเท่านั้น

แนวคิดดังกล่างข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับ “การดื้อแพ่งของพลเมือง” (Civil disobedience)

“....ที่ผมมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่นั้น หาใช่เพราะผมไม่เคารพกฎหมายบ้านเมืองไม่ แต่เป็นเพราะกระผมต้องการจะปฏิบัติตามคำสั่งที่สูงยิ่งไปกว่านั้น นั่นคือ คำสั่งแห่งความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของกระผมเอง ” เป็นถ้อยแถลงของ มหาตมะ คานธี ต่อศาลอินเดีย (สมชาย ปรีชาศิลปกุล , 2544 : น. 29)

สมชาย ปรีชาศิลปกุล อธิบายว่า การดื้อแพ่งหรือการดื้อต่อกฎหมาย หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนและต่อต้านกฎหมายโดยสันติวิธี เป็นการกระทำในเชิงศีลธรรม เป็นการประท้วงหรือคัดค้านคำสั่ง กฎหมายของผู้ปกครองที่อยุติธรรม หรือเป็นการต่อต้านการกระทำของรัฐบาลที่ประชาชนเห็นว่าไม่ถูกต้อง (เพิ่งอ้าง,น.24)

ข้อความ “สิทธิในการไม่เชื่อฟังรัฐของประชาชน ” เป็นวลีของนักวิชาการบางท่าน เพื่อแสดงนัยยะว่า การดื้อแพ่งเป็นสิ่งที่มากกว่ากฎหมาย และอธิบายการดื้อแพ่งผ่านทฤษฎีประชาธิปไตยแบบเข้มข้น (Radical Democratic Theory) ซึ่งมองว่าการดื้อแพ่งเป็นการแสดงความไม่เห็นด้วยกับระบบ เป็นความชอบธรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่ชอบด้วยกฎหมาย ประชาธิปไตยเป็น/มีมากกว่าระบบกฎหมาย การใช้สิทธิไม่ฟังรัฐของประชาชนเป็นไปเพื่อการสร้าง/เรียกร้องสิทธิใหม่ๆที่ถูกเก็บกดปิดกั้นไว้ เพื่อผลในการสร้างกระแสประชามติให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการแก้กฎหมาย (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร :2540, อ้างใน พฤทธิสาณ, น.43)

การดื้อแพ่งเป็นการอ้างกฎที่เหนือกว่ากฎหมาย เป็นการปฏิเสธสิทธิอำนาจ (Authority) หรืออำนาจปกครองโดยรัฐ

โสเครติส (Socratis) เป็นนักคิดคนสำคัญในประวัติศาสตร์ตะวันตก ที่ทำการดื้อแพ่งต่อกฎหมาย เพื่อทำให้กฎทางศีลธรรมหรือความยุติธรรมได้รับการปฏิบัติจริงในสังคม ดังนั้น การดื้อแพ่งหรือสิทธิในการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐ จึงเป็นการต่อกรกับความอยุติธรรมของสังคมโดยตรง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นมา เป็นการปฏิเสธไม่ทำตามกฎหมายโดยอ้างอิงถึงกฎเกณฑ์ที่สูงกว่ากฎหมาย หรือคำสั่งของผู้ปกครอง

ในสังคมตะวันตก การดื้อแพ่งอิงอยู่บนฐานคิดสัญญาประชาคม (Social Contact) โดยมีสมมติฐานว่า ในที่สุดแล้วพื้นฐานความชอบธรรมแห่ง สิทธิอำนาจนั้นอยู่ที่ปัจเจกชน ไม่ได้อยู่ที่รัฐ เพราะรัฐและรัฐบาลมีที่มาจากหลักการ “รัฐโดยความยินยอมพร้อมใจ” (Government by Consent) นโยบาย และกฎหมายต่างๆ เป็นผลมาจากหลักการดังกล่าว ดังนั้น การดื้อแพ่งจึงเป็นปฏิบัติการโดยปัจเจกตามกฎที่สูงกว่ารัฐบาลและกฎหมายของรัฐ โดยเชื่อว่า มนุษย์มีเหตุมีผล มีความรับผิดชอบชั่วดี ที่เป็นผู้มอบอำนาจอธิปไตยให้ตัวแทน ผู้แทน ไปทำการชั่วคราว การดื้อแพ่งจึงเป็นการที่สามัญชนดึงเอาอำนาจที่มอบให้แก่รัฐบาลกลับคืนมา (พฤทธิสาณ,เพิ่งอ้าง.,น.44)

สำหรับ ประวัติศาสตร์การดื้อแพ่งในสังคมไทย ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2544) ชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยมีวัฒนธรรมการต่อต้านอำนาจรัฐมาแต่ดั้งเดิม โดยอิงแนวคิดเรื่องอำนาจของพุทธศาสนา ดังในพระธรรมศาสตร์ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า สังคมโดยธรรมชาติมีความขัดแย้งและพิพาทกันเพราะธรรมชาติของมนุษย์เอง ดังนั้น จึงต้องมีผู้ปกครอง ซึ่งหัวหน้าผู้ปกครองคนในชุมชน ก็คือกษัตริย์ ซึ่งได้รับการเลือกจากราษฎร์ขึ้นมาเพื่อบังคับบัญชา ระงับการวิวาทของราษฎรในอุดมคติดังกล่าว กษัตริย์ต้องตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม กษัตริย์จึงต้องทรงธรรมหรือทรงต้องเป็น “ธรรมราชา” กลไกที่ควบคุมอำนาจกษัตริย์ ก็คือ หลักธรรม เมื่อใดที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักธรรม อำนาจก็เสื่อมถอยและหมดสิ้นความชอบธรรมของการเป็นผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้ราษฎรอ้างเป็นเหตุผลและความชอบธรรมในการไม่ยอมรับอำนาจผู้ปกครอง (ดูเพิ่มเติม ปรีชา ช้างขวัญยืน,2540)

และเมื่อใดที่รัฐหรือผู้ปกครองเกิดเสื่อมทรามจะเกิดกบฏชาวนาและไพร่ เพื่อเสนอตัวเองมาสร้างอาณาจักรใหม่ที่เป็นโลกพระศรีอาริย์ของชาวบ้าน อันเป็นการปลดปล่อยที่ตรงข้ามกับโลกแห่งพันธนาการโดยระบบศักดินา ซึ่งเป็นคติหรือธรรมเนียมเรื่องอำนาจและการต่อต้านอำนาจรัฐของสังคมไทยแต่ดั้งเดิม (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2544: น.16-17)

บริบทสังคมไทยปัจจุบัน การดื้อแพ่งกฎหมายเกิดขึ้นเพราะความล้มเหลวของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ที่ลดทอนความหมายของประชาธิปไตยและกระบวนการทางการเมือง เหลือเพียงการหย่อนบัตรเลือกตั้งเพื่อมอบอำนาจกับนักการเมือง พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเท่านั้น ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา ความ

ขัดแย้งทางสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ/การเมือง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ ปรากฏการณ์การดื้อแพ่งต่อกฎหมายเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างรูปแบบการเมืองแบบใหม่ที่มีลักษณะของประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ที่เปิดพื้นที่ให้กับภาคประชาชนมากขึ้น (พฤทธิสาณ อ้างแล้ว. น.45)

การดื้อแพ่งมักถูกกล่าวหาจากรัฐว่าเป็นการใช้กฎหมู่เหนือกฎหมาย เพื่อบังคับรัฐบาลให้กระทำตามความต้องการเฉพาะกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกระทำผิดกฎหมายขึ้นในกระบวนการดื้อแพ่ง แต่ก็มิได้มีการใช้ความรุนแรงหรือละเมิดกฎหมาย ความสำคัญของการดื้อแพ่งต่อกฎหมายอยู่ที่การปลุกจิตสำนึกและมโนสำนึกของคนในสังคมให้ตระหนักถึงความอยุติธรรมของกฎหมาย นโยบาย โครงสร้างความอยุติธรรมของสังคม ดังนั้นเป้าหมายของกระบวนการดื้อแพ่งกฎหมายอยู่ที่การสื่อสารถึงสังคม ให้ทราบถึงความเดือดร้อน ความอยุติธรรมดังกล่าว โดยผู้กระทำการดื้อแพ่งยอมรับการลงโทษที่อาจเกิดขึ้นก็ตามกฎหมาย เช่น การปีนทำเนียบรัฐบาลของ กลุ่มสมัชชาคนจน เป็นต้น ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2544 : น.18) เห็นว่า ในระยะยาวการดื้อแพ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่หนุนช่วยสร้างระบบการเมืองใหม่ที่วางอยู่บนคุณธรรมของสามัญชน (พฤทธิสาณ.เพิ่งอ้าง,น.46)

สามารถนำแนวคิดเรื่องการดื้อแพ่งของพลเมือง มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้นำกลุ่มประชาชน นักวิชาการ ที่จุดกระแสจิตสำนึกพลเมืองและสร้างผลสะเทือนต่อระบอบทักษิณ

2.5 ทฤษฎี "ความเป็นเจ้าครอบงำ"(Hegemony)

อันโตนิโอ กรัมชี่ (Antonio Gramsci) นักวิเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาเลียน ได้อธิบายความหมายของคำว่า **ความเป็นเจ้าครอบงำ** ในหนังสือของ บ๊อบ เจสซ๊อป (Bob Jessop) เรื่อง The Capitalist State : Marxist Theories and Methods ดังนี้

ความเป็นเจ้าครอบงำ หมายถึง การที่ชนชั้นผู้ปกครองประสบความสำเร็จในการระดมและความสำเร็จในการผลิตซ้ำ (Reproduction) ความเห็นพ้องอย่างแข่งขัน (Active Consent) หรือ เจตนารมณ์ร่วม (Collective Will) ต่อกลุ่มที่ด้อยกว่า โดยการกระทำนี้ทำผ่านผู้นำที่มีสติปัญญา มีศีลธรรม และมีความสามารถทางการเมือง อย่างไรก็ดี ความเป็นเจ้าครอบงำไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การอัดฉีดอุดมการณ์เพื่อให้เกิดความสำนึกที่ไม่ถูกต้อง (False Consciousness) เท่านั้น แต่รวมไปถึงการให้ความต้องการพื้นฐานที่สำคัญ ๆแก่สังคมโดยรวมเพื่อที่จะสร้างแรงสนับสนุนที่มั่นคงจากฝ่ายต่าง ๆรวมถึงพันธมิตรในสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ระยะยาวของกลุ่มชนชั้นปกครอง (พฤทธิสาณ.อ้างแล้ว,น.144)

จากผลการวิจัยของ สมโภชน์ โตรักษา ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวการเมือง สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 นักศึกษาหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักบริหารระดับสูง(ปปร.) รุ่น 9 ได้ศึกษารายการ "นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน" ในแง่มุมของสื่อมวลชนและนักวิชาการ โดยสื่อมวลชนกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ระดับ

บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และนักข่าวภาคสนามสายการเมือง ของหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จำนวน 20 คน เห็นว่า

"รายการนี้เป็นการสื่อสารทางเดียว นายกฯเลือกที่จะพูดเฉพาะเรื่องที่ตนเองและรัฐบาลได้คะแนนนิยม แต่จะไม่พูดเรื่องที่รัฐบาลทำผิดพลาด หรือทำไม่สำเร็จ เพราะจะทำให้เสียคะแนนนิยม บางครั้งก็ใช้เป็นเวทีโฆษณาและหาเสียงให้พรรคไทยรักไทย และใช้ตอบโต้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ในทางการเมือง **สื่อ** คืออำนาจ ดังนั้นใครก็ตามสามารถครอบครองสื่อหรือชิงเวทีพื้นที่สื่อเพื่อเป็นข่าวได้มากที่สุดย่อมเป็นฝ่ายชนะ"

ขณะที่นักวิชาการกลุ่มตัวอย่าง 5 คน ได้แก่ รศ.ดร.พีระ จิระโสภณ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รศ.ดร.สุรัตน์ เมธีกุล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รศ.ดร.เสรี วงษ์มณฑา ประธานโครงการปริญญาเอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์ ประธานสวนดุสิตโพล และผศ.ดร.พงษ์ สังข์วิเศษ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้ให้ข้อสรุปทำนองเดียวกันว่า

"รายการมีเนื้อหา 5 ด้าน คือ 1.บอกให้ประชาชนรู้ว่ารัฐทำอะไร 2. การตำหนิกล่าวโทษ 3. การกล่าวหา 4.การแสดงความเป็นผู้นำ และ5.การแก้ต่างข้อกล่าวหา " และยังเห็นพ้องว่า "นายกฯมีเจตนาแอบแฝง" ใช้รายการนี้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง ทั้งภารกิจส่วนตัวทางการเมืองของนายกฯทักษิณและพรรคไทยรักไทย รวมทั้งใช้เป็นเวทีหาเสียงโต้ตอบฝ่ายค้าน และนักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล รวมทั้งรายการนี้ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรงมากนัก

หากนำผลการวิจัยดังกล่าวมาอธิบายตามแนวคิด **ความเป็นเจ้าครอบงำ** ของ กรัมชี ที่กล่าวถึงกลไกการควบคุมคนกลุ่มอื่นๆในสังคมว่ามี 2 แบบ แบบหนึ่งคือกลไกด้านการปราบปราม ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่ได้ผล ขณะที่กลไกอีกแบบหนึ่งคือ **กลไกด้านอุดมการณ์**(Ideological Apparatus) ที่อธิบายถึง การกล่อมเกลาให้ประชาชนยอมรับความคิดของผู้ปกครองด้วยความยินยอมพร้อมใจ การต่อสู้ในระดับอุดมการณ์ (Ideological struggle) จึงเป็นประเด็นสำคัญในการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางความคิดของประชาชนและพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคม (war of position) โดยการชี้นำจากชนชั้นที่เหนือกว่า ที่สามารถสร้างประเด็นเพื่อให้เกิดการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมมากกว่าการใช้กำลังบังคับ เครื่องมือที่สำคัญ คือ**สื่อสารมวลชน**นั่นเอง

ข้อเสนอของนักสื่อสารมวลชนและนักวิชาการต่อ "รายการนายกฯทักษิณพบประชาชน" ว่าควรเป็นลักษณะสองทาง เปิดโอกาสให้ประชาชนโทรศัพท์เข้าสอบถามโดยตรงโดยไม่ต้องมีการเตรียมไว้ก่อน ให้ฝ่ายค้านสามารถใช้สื่อของรัฐเช่นเดียวกับนายกฯ เพื่อให้ประชาชนได้เปรียบเทียบข้อมูลทั้งสองฝ่าย ซึ่งถือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง

นอกจากนี้ ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ราชบัณฑิต ได้วิเคราะห์สังคมไทยไว้อย่างน่าสนใจดังนี้ โลกได้ผ่านมาแล้ว 3 ยุค คือ คลื่นลูกที่1 ยุคเกษตรกรรม คลื่นลูกที่ 2 ยุคอุตสาหกรรม และคลื่นลูกที่ 3 ยุคข้อมูลข่าวสาร สำหรับสังคมไทย คนไทย36 ล้านคน ยังอยู่ในคลื่นลูกที่1 และ

มีถึง 60 % ที่จบแค่ชั้นป.4 ดังนั้น เมื่อคนมีอำนาจเผอิญมาจากคลื่นลูกที่ 3 จึงไม่แปลกที่จะควบคุมคลื่นลูกที่ 1 ได้ (มติชนรายวัน,6 สค.2549)

ทฤษฎี ผลการวิจัยและแนวคิดข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมการปกครองของชนชั้นผู้นำในระบอบทักษิณ

2.6 ทฤษฎีการแบ่งและคานอำนาจกันระหว่างนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

มองเตสกิเออ (Montesquier) นักกฎหมายและนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เขาเขียนหนังสือ เรื่อง"เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย"(ค.ศ.1748) โดยเฉพาะตอนที่11 เกี่ยวกับเสรีภาพทางการเมืองในระบอบรัฐธรรมนูญ

โดยเขาเห็นว่า เสรีภาพที่คนเราสามารถจะทำในสิ่งที่เราพึงต้องการ และไม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่เราไม่พึงต้องการ จะต้องมีกฎหมายเป็นคนกลางมากำหนด ว่าประชาชนควรจะทำอะไรได้แค่ไหน อย่างไร เพราะถ้าให้ประชาชนทุกคนมีอำนาจที่จะทำในทุกสิ่งที่เขาต้องการได้ เสรีภาพของคนคนหนึ่งก็อาจจะไปกวนเสรีภาพของประชาชนคนอื่นได้ เสรีภาพนี้อาจจะมีได้ในระบอบการปกครองแบบกษัตริย์หรือสาธารณรัฐก็ได้ แต่ไม่อาจมีได้ในระบอบการปกครองแบบทรราช (Despotism)

มองเตสกิเออเป็นนักคิดเสรีนิยม ที่นิยมระบอบอภิชนาธิปไตย แบบเสรีนิยมของอังกฤษในขณะนั้น ซึ่งเขาเห็นว่า เป็นระบบที่มีการคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายกษัตริย์ ขุนนาง และประชาชน (ผ่านรัฐสภา) ได้ดีกว่าระบอบอื่น เขาเสนอว่า อำนาจที่สำคัญ 3 อย่าง คือ อำนาจออกกฎหมาย อำนาจการบริหารเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ และอำนาจตัดสินอาชญากรรมหรือข้อพิพาทของเอกชน ไม่ควรอยู่ในมือของคนคนเดียว หรือองค์คณะบุคคลเดียวกัน เพราะจะนำไปสู่อำนาจเผด็จการแบบทรราชย์และประชาชนไม่อาจมีเสรีภาพได้

แนวคิดของมองเตสกิเออเป็นต้นตำรับของทฤษฎีการแบ่งและคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ เพื่อไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งจะนำไปสู่การใช้อำนาจแบบกดขี่ได้ (วิทยากร เชียงกูล, 2548 : 103-105)

จากทฤษฎีข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์ความบกพร่องของการบริหารงานภายใต้ระบอบทักษิณ

2.7 แนวคิด "เผด็จการประชานิยม" (Populist Dictatorship)

คำว่า **ป๊อบปูลิสต์** (Populist) ถูกใช้อย่างแพร่หลายในแถบลาตินอเมริกา ในกลางศตวรรษที่ 20 แต่ความหมายของคำเปลี่ยนไป โดยมิได้ผูกพันกับชนบทและเกษตรกรอีกต่อไป กล่าวคือ ในราวทศวรรษ 1940-1980 ได้ใช้อธิบายระบบการเมืองที่ผู้นำประเทศได้รับแรงสนับสนุนอย่างล้นหลามจากมวลชนที่ไม่สังกัดกลุ่มหรือองค์กร (Unorgnized Masses) ผ่านการปลุกระดมทางการเมือง (Politicl Mobiliztion) โดยไม่ให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมือง

ตามระบอบประชาธิปไตย และยังท้าทายธรรมเนียมปฏิบัติในการปกครองประเทศ ตลอดจนกีดกันกลุ่มอภิสิทธิ์ชนในระบบเศรษฐกิจเดิม (Robert 1995 อ้างใน พฤทธิสาณ,เพิ่งอ้าง ,น.252)

ในหลายประเทศแถบลาตินอเมริกานับเป็นต้นแบบป๊อบปูลิสต์ในความหมายที่กล่าวมาแล้ว คือ อาร์เจนตินา ในสมัย ฮวน และอีวา เปรอง (Juan& Eva Peron) เม็กซิโก ภายใต้ คาร์เดนาส (Cardenas) บราซิล ในการปกครองของแวร์คาส (Vagas) และเปรู ภายใต้รัฐบาล ฮายา เดอ ลา ตอร์ร่า (Haya de la Torre) จุดหมายของผู้นำเหล่านี้ ต้องการผลักดันให้ประเทศพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้ประชาชนจำนวนมากอพยพจากชนบทสู่เมืองเพื่อทำงานในโรงงาน ความยากจนทำให้คนกลุ่มใหญ่เหล่านี้กลายเป็นมวลชนจัดตั้งที่สามารถถูกปลุกระดมเพื่อเป็นฐานเสียงแก่ผู้ที่อ้างตนว่าเข้ามาโอบอุ้มประชาชนผู้ยากไร้ด้วยนโยบายจัดหา “อาหารเพื่อยังชีพและความบันเทิงในชีวิต” (Giving them bread and circuses) (เพิ่งอ้าง , น.253)

ผู้นำป๊อบปูลิสต์ ในยุคนั้นดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบ “ชาตินิยม” โดยรัฐเป็นศูนย์กลาง (Statist) และสร้างพรรคการเมือง หรือสหภาพแรงงานขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในปลุกระดมและรวบรวมผู้สนับสนุน โดยผู้นำมีคุณลักษณะพิเศษ ที่เรียกว่า “บารมีบุคคล” (Charisma) สามารถสร้างความยำเกรง ปลูกฝังความรัก และความนิยมยกย่องไปพร้อมๆกัน บารมีดังกล่าว ทำให้ผู้นำป๊อบปูลิสต์ใช้อำนาจล้นฟ้ากดขี่ และสร้างมาตรการควบคุมผู้ไม่เห็นด้วยอย่างไร้ขีดจำกัดจากรัฐธรรมนูญ ผู้ปกครองดังกล่าวจึงได้รับการขนานนามว่า เผด็จการประชานิยม (Populist Dictatorship) (Canovan 1981:190 อ้างใน พฤทธิสาณ เพิ่งอ้าง) กล่าวคือ เป็นเผด็จการที่อาศัยฐานสนับสนุนจากมวลชนระดับล่างของสังคม (Mass-based Dictatorship) ซึ่งแตกต่างจากเผด็จการคณาธิปไตย (Oligarchy) โดยคณะทหารซึ่งเป็นระบอบที่แพร่หลายอยู่เดิมในประเทศเหล่านี้

ระบอบเผด็จการประชานิยมข้างต้น สามารถนำมาเทียบเคียงกับรูปแบบการปกครองในระบอบทักษิณ

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล อธิบายที่มาของการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย โดยเขาเริ่มจากการ สรุปปัญหาระบอบประชาธิปไตยไทย จากหัวข้อ “ประชาธิปไตยตะวันตก”และ บทความทางวิชาการ หัวข้อ “พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในประเทศไทย : แง่คิดเกี่ยวกับพลวัตทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย” ซึ่งนำเสนอในที่ประชุมใหญ่ทางวิชาการ ประจำปี 2537 ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย เขากล่าวว่า *ลำพังประชาธิปไตยแบบผู้แทนที่ประเทศไทยรับจากตำราตะวันตกอาจไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาของประเทศ*

จากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ปี 2540 สะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองและพรรคการเมืองในประเทศไทยยังขาดคุณสมบัติและคุณธรรมพอที่จะนำพาประเทศไปสู่ความผาสุกและ

เจริญรุ่งเรืองได้ อีกทั้งความลุ่มหลงในเงินตรา ผลประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนลัทธิบริโภคนิยมของชนชั้นนำทางธุรกิจและชนชั้นกลาง เสกสรรค์ สรุปว่า หนทางเดียวที่จะช่วยให้ประเทศไทยไม่ต้องกลับสู่ระบอบอำนาจนิยมอีก คือการขยายประชาธิปไตยออกนอกเวทีแข่งขันของนักการเมือง เพื่อเป็นการถ่วงดุลนักการเมืองที่มาจากชนชั้นผู้นำ โดยทำให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยทางตรง และอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น

หลังเหตุการณ์นองเลือดเดือนพฤษภาคม 2535 นับเป็นความโชคดีของประเทศไทยที่ผู้มีอำนาจเกิดจิตสำนึกที่จะปฏิรูปการเมือง จนได้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (2540) แต่โชคร้ายตรงที่ยังไม่ทันได้ทดลองใช้รัฐธรรมฉบับใหม่ โลกาภิวัตน์ของทุนนิยมก็รุกคืบเข้ามา ก่อผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง

ผลกระทบจากทุนนิยมโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ก่อให้เกิดมีก่อตั้งกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (ป Xป)ขึ้นมา ร่วมกับองค์กรอื่นๆรณรงค์คัดค้านกลุ่มทุนข้ามชาติ อีกทั้งการลงพื้นที่ชนบทเพื่อให้เข้าใจสภาพอย่างถ่องแท้ของเสกสรรค์ ในฐานะประธาน ป Xป ทำให้ทราบว่า ชาวบ้านที่ดูเหมือนยากไร้การศึกษา กลับเข้าใจและสนใจปัญหาบ้านเมืองมากกว่าคนในเมืองเสียอีก เพราะเป็นปัญหาที่เขาต้องแบกรับ อีกทั้งมีแรงบันดาลใจที่จะแสวงหาทางออก คนชั้นกลางและมีการศึกษาสูงเสียอีก กลับมีใจโน้มเอียงไปทางกระแสโลกาภิวัตน์มากกว่า

จึงเป็นที่มาของงานวิจัย หัวข้อ **การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย** ซึ่งต่อยอดจากฐานความคิดแต่ดั้งเดิม โดยเขาไม่ปฏิเสธว่า เขามีใจเอนเอียงเข้าข้างประชาชนผู้ยากไร้ที่ปรากฏอยู่ทุกหย่อมหญ้าและกำลังค้นหาชีวิตที่ดีกว่าโดยผ่านการใช้สิทธิทางการเมือง สำหรับรูปแบบการนำเสนอผลงานวิจัย เสกสรรค์ แบ่งเนื้อหาเป็นสี่บทใหญ่ ดังนี้

บทที่ 1 เป็นการตีแผ่สาเหตุที่นำไปสู่การก่อเกิดของการเมืองภาคประชาชน เขาสรุปว่า หากพิจารณาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ วัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์ โครงสร้างแบบรวมศูนย์ และแผนพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลแล้ว ล้วนมีผลทำให้ระบอบประชาธิปไตยไทยเป็นเวทีการเมืองของชนชั้นนำ และสถาบันรัฐสภาไม่พอเพียงที่จะตอบสนองข้อเรียกร้องของประชาชนส่วนใหญ่

บทที่ 2 เป็นการชี้ให้เห็นว่า ลัทธิเสรีนิยมใหม่หรือโลกาภิวัตน์ของทุนนิยมโลกโดยเฉพาะช่วงรอยต่อของคริสต์ศตวรรษที่ 20 กับ 21 เป็นตัวแปรใหม่ภายนอกที่มีผลกระทบต่อจุดอ่อนความเป็นรัฐชาติและระบอบประชาธิปไตยไทย กล่าวคือ โดยหลักการระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน แต่เมื่อรัฐไทยถ่ายโอนอธิปไตยบางส่วนให้กลไกตลาดเสรี แล้วอธิปไตยของปวงชนอยู่ที่ไหน จึงน่าจะสรุปได้ว่า ประชาชนไทยแม้อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่ได้มีอำนาจจริงในส่วนนี้ แต่อย่างน้อยที่สุด โดยหลักการก็เป็นฐานความชอบธรรมให้กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง การถ่ายโอนอำนาจรัฐสู่ประชาชนมีพัฒนาการที่เห็นได้ชัดเจนขึ้น หากการเข้ามาของโลกาภิวัตน์ กลับทำให้สภาพการณ์ดังกล่าวเบี่ยงเบนไป ด้วยเหตุนี้ การถ่ายโอนอำนาจจากรัฐสู่สังคมจึงมีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น

บทที่ 3 จากสภาพบิดเบี้ยวและบิดเบือนของระบอบประชาธิปไตย ผนวกผนึกกับผลกระทบของลัทธิเสรีนิยมใหม่ ได้สร้างปัญหาในระดับเงื่อนตายให้กับระบอบประชาธิปไตยเลยทีเดียว ทั้งอำนาจอธิปไตยที่สับสนไม่แน่ชัด คำนิยามผลประโยชน์ชาติที่เลื่อนลอยเป็นนามธรรม และปัญหาฉันทาคติทางการเมือง ซึ่งใช้วิธีการแบบเก่าสร้างขึ้นมาไม่ได้ ด้วยเหตุนี้การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนที่หลากหลาย (การเมืองภาคประชาชน) ย่อมเป็นการถ่วงดุลทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนถ่วงดุลกลไกตลาดเสรีซึ่งเป็นผู้ถืออธิปไตยทางด้านเศรษฐกิจ แม้รัฐไทยจะโอนอธิปไตยบางส่วนให้ระบบทุนนิยมโลก แต่การเมืองภาคประชาชนอาจช่วยกู้กลับมาได้ในรูปแบบที่เปลี่ยนไป

และบทสุดท้ายเป็นหัวใจสำคัญที่กล่าวถึงภาพรวมของการเมืองภาคประชาชน โดยทาบเทียบอุดมคติกับความเป็นจริง โดยเขาสรุปให้เห็นถึง ความหมายที่แจ่มชัดของคำว่า “การเมืองภาคประชาชน” * ลำดับความเป็นมาของการเคลื่อนไหว รวมถึงจำแนกประเภทให้เห็นความหลากหลายของกิจกรรม ตลอดจนแนวคิดที่ยังแตกต่างกันของกลุ่มประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชน สุดท้ายได้วิเคราะห์อุปสรรคของการเมืองภาคประชาชน จากท่าทีของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และความจำกัดที่เกิดจากตัวภาคประชาชนเอง (อ่านเพิ่มเติมในเสกสรรค์ ,2548 : บทที่ 4)

สาระสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณ *เนื่องจากนโยบาย “ประชาสังคม”ของพรรคไทยรักไทย ส่งผลกระทบต่อการเมืองภาคประชาชนอย่างหนักหน่วง ทั้งที่ดูประหนึ่งว่านโยบายดังกล่าวจะมีเจตนาดีต่อคนทุกข์ยาก แต่ผลที่ออกมากลับทำให้มวลชนระดับล่างในสังคมต้องพึ่งพารัฐมากขึ้น ความสัมพันธ์กับรัฐจึงเป็นลักษณะปัจเจกชนผู้ต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น มิใช่ลักษณะกลุ่มก้อนองค์กรที่ยืนยันสิทธิทางการเมืองของตน*

แม้ว่านโยบายดังกล่าว จะสวนทางกับปรัชญาการเมืองภาคประชาชน แต่กลับสอดรับกับท่าทีแข็งกร้าวของผู้นำประเทศ ในการจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มประชาชน อีกทั้งประสานสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่ต้องการให้ทุกคนเป็นเอกชนในตลาดแข่งขันมากว่าเป็นพลเมืองที่มีการจัดตั้ง

---

* การเมืองภาคประชาชน คือ การเมืองแบบมีส่วนร่วมของพลเมือง ซึ่งครอบคลุมทั้งการเคลื่อนไหวของสาธารณชนทั่วไปในการแสดงความเห็นเกี่ยวกับนโยบายหรือกิจการสาธารณะ และการเคลื่อนไหวของประชาชนเฉพาะกลุ่มเพื่อแสดงสิทธิในการกำหนดวิถีของตนเอง หรือยับยั้งการกระทำของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของพวกเขา (เสกสรรค์,เพิ่งอ้าง,น.144)

ในบทสรุป ผู้วิจัยเสนอแง่คิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองและชุมชนท้องถิ่น ในฐานะเป็นอีกโอกาสหนึ่งที่ประเทศไทยอาจเชื่อมร้อยการเมืองภาคประชาชนเข้ากับองค์รวมของระบบการเมืองการปกครองได้ ทั้งนี้ต้องมองให้เห็นว่า กระบวนการกระจายอำนาจดังกล่าวจะชดเชยความเสื่อมอำนาจของรัฐชาติในยุคโลกาภิวัตต์

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรภาคประชาชนสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์การก่อตัวในลักษณะของกลุ่มย่อยๆ ที่มีความคิดต่างแต่เป้าหมายเดียวกัน จนพัฒนาเป็นเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อระบอบทักษิณจนนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549

DRAFT

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย :

1. <u>การวิจัยเชิงคุณภาพ</u> วิเคราะห์ "ระบอบทักษิณ" จากเอกสารข่าว บทวิเคราะห์ที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์รายวัน วารสารรายสัปดาห์ หนังสือเล่ม ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต และคำพิพากษาตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 รวมถึง การศึกษานโยบายพรรคไทยรักตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นรัฐบาลสมัยแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึง การลงประชามติเพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มเก็บข้อมูลหลังพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2549 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ <u>24 สิงหาคม 2549</u> เป็นต้นไป จนถึงวันที่19 กันยายน 2549

3.2 กลุ่มตัวอย่าง/เครื่องมือประกอบการวิจัย/การวิเคราะห์ข้อมูล :

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ได้จากการเลือกตัวแทนของชาวไทยที่มีลักษณะสำคัญซึ่งคาดว่าจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์แตกต่างกัน ได้แก่ <u>ระดับการศึกษา</u> (แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่า ป. 6 และไม่มีการศึกษา ม.1 – ม.6 และอุดมศึกษา) <u>เขตที่อยู่อาศัย</u> (ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล) และเพศ (ชายและหญิง) สำหรับจำนวนตัวอย่างชาวไทยที่จะเลือกมาเป็นตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มข้างต้น ซึ่งมีจำนวน 12 กลุ่ม จะให้เป็นสัดส่วนของชาวไทยที่คาดว่าจะมีอยู่จริงในกลุ่มนั้น สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนตัวอย่างทั้ง 400 ราย จำแนกตามระดับการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และเพศ เป็นดังต่อไปนี้

ระดับการศึกษา	ในเขตเทศบาล			นอกเขตเทศบาล			รวม		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ต่ำกว่า ป.6 และไม่มีการศึกษา	62	28	34	201	97	104	263	125	138
ม.1 – ม. 6	36	19	17	62	34	28	98	53	45
อุดมศึกษา	23	11	12	16	8	8	39	19	20
รวม	121	58	63	279	139	140	**400**	197	203

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา เพศ และภูมิลำเนา

สำหรับ วิธีการหาคำตอบ อธิบายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

<u>วัตถุประสงค์ข้อที่ 1</u> ใช้วิธีหาคำตอบจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหาช่องทางใดในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

<u>วัตถุประสงค์ข้อที่ 2</u> ใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ โดยใช้เครื่องชี้วัด 4 อย่าง ได้แก่ 1.เผด็จการอำนาจนิยม 2. ทุนนิยม 3. คอรัปชั่นเชิงนโยบาย 4. สร้างความแตกแยกในสังคม โดยแต่ละตัวชี้วัดกำหนด 5 ตัวเลือก โดยมีข้อถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว หากตอบถูกจะได้ ข้อละ 1 คะแนน ดังนี้

1 . “อำนาจนิยม” มีลักษณะอย่างไร

( ) 1. เงิน คือ อำนาจ

( ) 2. ให้อำนาจประชาชนด้วยการแจกเงิน

( ) 3. นำเงินจากหวยใต้ดินเข้ากระเป๋าตนเอง

(x) 4. แทรกแซงองค์กรอิสระ / สื่อมวลชน

( ) 5.นิยมคนมีอำนาจ

2. “ทุนนิยมใหม่” หมายถึง อะไร

( ) 1. คนไทยได้ใช้สินค้าราคาถูก เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

(x) 2. สนับสนุนการค้าเสรี

( ) 3. สนับสนุนร้านค้าปลีกข้ามชาติ (โลตัส คาร์ฟูร์) มากกว่า ร้านโชห่วย

( ) 4. เล่นหุ้นไม่ต้องเสียภาษี

( ) 5. ใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด

3. “คอรัปชั่นเชิงนโยบาย” หมายถึงอะไร

( ) 1. กำหนดนโยบายปราบปรามคอรัปชั่น

( ) 2. ใช้อำนาจนายกฯ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการครอบครัว

(x) 3. แก้กฎหมายเอื้อประโยชน์แก่เครือญาติและพรรคพวก

( ) 4. ซื้อทุกอย่างที่อยากจะซื้อ โดยใช้เงินหลวง

( ) 5. นายกฯ ซื้อหุ้นในนามคนใช้

4. “ทำให้บ้านเมืองปราศจากความสุข” หมายถึง อะไร

( ) 1. ชาวบ้านต้องวิ่งหาเงินมาใช้หนี้

( ) 2. สร้างความหวัง “พรุ่งนี้จะรวย” จากหวยบนดินแก่ชาวบ้าน

( ) 3. ขายหุ้นได้ 73,000 ล้านบาท ไม่ต้องเสียภาษี ประชาชนอิจฉาพากันมาประท้วง

( ) 4 สร้างโครงการแปลก ๆใหม่ ๆ จนประชาชนสับสน

(x) 5. เป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านทั้งรักทั้งชัง ก่อม็อบมาปะทะกันเอง

และ วัดความคิดเห็นเกี่ยวกับ นโยบายรัฐบาล โดยใช้เครื่องชี้วัด 10 อย่าง ได้แก่

1. ผู้นำแบบซีอีโอ

2. บริหารงานด้วยพรรคเดียว

3. ครอบงำองค์กรอิสระ

4. คอรัปชั่นเชิงนโยบาย

5. ขาดจริยธรรมความเป็นผู้นำ

6. โครงการSML

7. ปราบปรามยาเสพติดได้ผล

8. โครงการประกันสุขภาพ 30 บาท รักษาทุกโรค

9.สินค้าOTOP

10. โครงการเอื้ออาทร

<u>วัตถุประสงค์ข้อที่ 3</u> ใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร โดยกำหนดสื่อออกเป็นสองประเภท คือ

1. สื่อมวลชน (Mass Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเวบไซต์

2. กลุ่มผู้เปิดรับสารจากสื่อมวลชน (Media Forums) ได้แก่ การคุยกับสมาชิกในครอบครัว การจับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ(สภากาแฟ)/ที่ทำงาน การฟังคำปราศัย การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง การร่วมฟังเสวนาทางวิชาการ เป็นต้น

<u>วัตถุประสงค์ข้อที่ 4</u> ใช้เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

สำหรับการวิเคราะห์ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคร์สแควร์

3.3 กรอบแนวคิดการวิจัย :

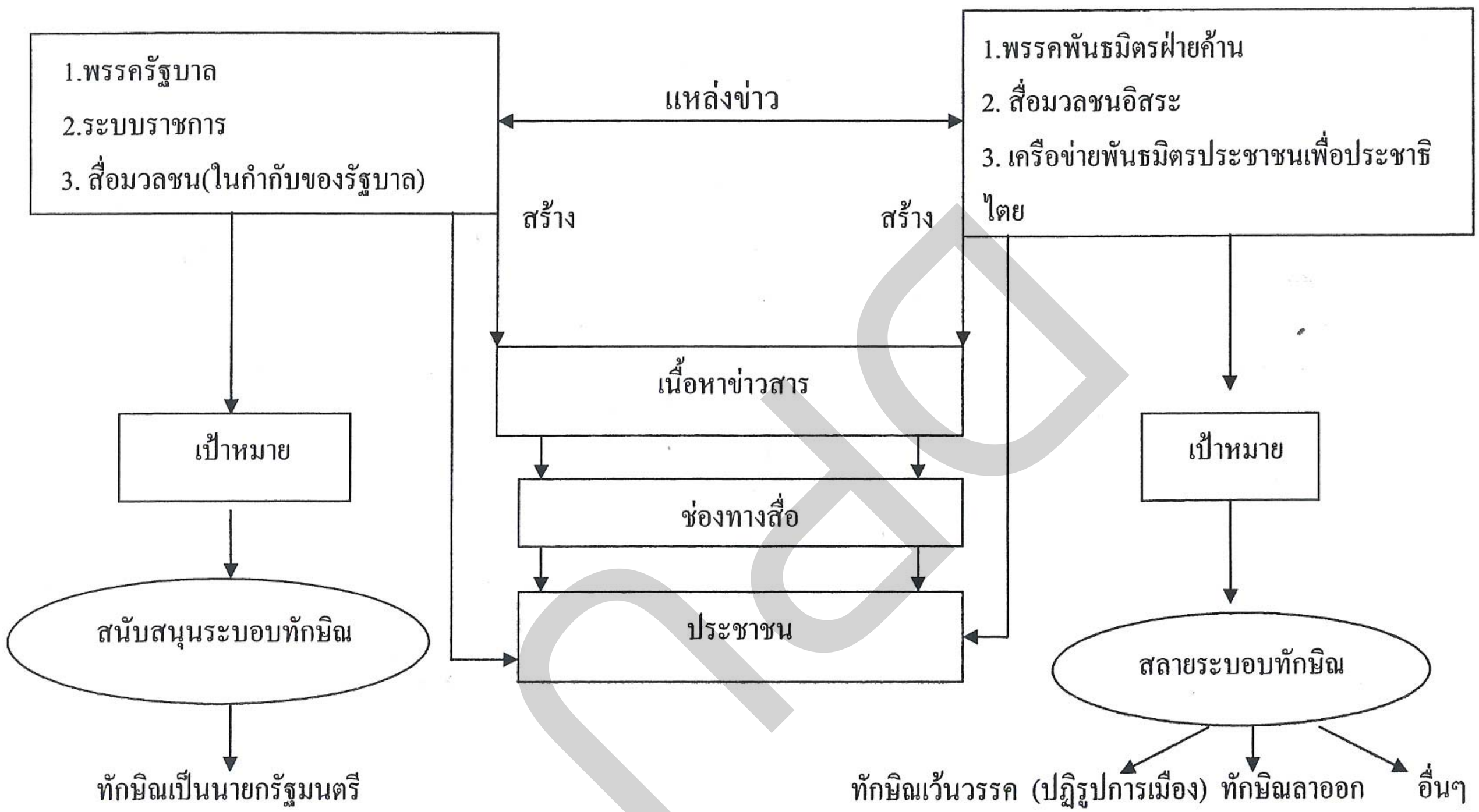

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

บทนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เกี่ยวกับ ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล พฤติกรรมการใช้ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง และความคิดเห็นต่อช่องทางฯ ดังกล่าวที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (เดือนกันยายน 2548 – เดือนกันยายน 2549) โดยวัดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสนับสนุนและต่อต้านรัฐบาล โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น สองส่วน เพื่อนำผลที่ได้ไปอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพในบทที่ 5

การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น สองส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ และความคิดเห็นที่มีต่อนโยบาย(ผลงาน)รัฐบาล
3. พฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

5.ความคิดเห็น เกี่ยวกับสถานภาพของพรรคไทยรักไทยหลังการเลือกตั้ง(ก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549)

ส่วนที่สอง การทดสอบสมมติฐาน แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่

สมมติฐานที่1.ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ

สมมติฐานที่ 2.ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

สมมติฐานที่3.ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ

ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะประชากร ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ ความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐบาล รวมถึงพฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร(ช่องสาร)การเมืองของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่สองทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติ Chi – Square

ส่วนที่หนึ่ง การวิเคราะห์เชิงพรรณนา อธิบายได้ ดังนี้

4.1.วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ราย (ตารางที่ 2) พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นเพศชายจำนวน 198 ราย หรือร้อยละ 49.50 เพศหญิง จำนวน 202 ราย หรือร้อยละ 50.50

ด้านอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ กล่าวคือ ช่วงอายุ 40-59 ปี จำนวน 159 ราย หรือร้อยละ 39.25 ช่วงอายุ 25-59 ปี จำนวน 138 ราย หรือร้อยละ 34.50 ช่วงอายุ 18-24 ปี จำนวน 80 รายหรือร้อยละ 20.00 และช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 25 ราย หรือร้อยละ 6.259 ตามลำดับ

สำหรับ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.6 และไม่มีการศึกษามีจำนวนสูงถึง 263 ราย หรือร้อยละ 65.75 ระดับการศึกษา ม.1-ม.6 จำนวน 97 ราย หรือร้อยละ 24.25 ระดับการศึกษา อนุปริญญา/ปริญญาตรีจำนวน 37 ราย หรือร้อยละ 9.25 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

กรณี อาชีพ พบว่า ประกอบอาชีพกรรมกร/รับจ้างเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 112 ราย หรือร้อยละ 28.00 อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน ใกล้เคียงกับอาชีพธุรกิจส่วนตัว กล่าวคือ อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 74 ราย หรือร้อยละ 18.50 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 72 ราย หรือร้อยละ 18.00 ราย เกษตรกรจำนวน 40 ราย หรือร้อยละ 10.00 อาชีพนักศึกษาใกล้เคียงกับอาชีพพนักงานบริษัท กล่าวคือ อาชีพนักศึกษาจำนวน 35 ราย หรือร้อยละ 8.75 ราย อาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 34 ราย หรือร้อยละ 8.50 ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 21 รายหรือร้อยละ 5.25 ข้าราชการบำนาญ จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 0.75 และประกอบอาชีพอื่นๆ อีกจำนวน 9 ราย หรือร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ส่วน ภูมิลำเนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล กล่าวคือ มีจำนวนสูงถึง 279 ราย หรือร้อยละ 69.75 และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 121 ราย หรือร้อยละ 30.25

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	198	49.50
หญิง	202	50.50
อายุ		
18-24 ปี	80	20.00
25-39 ปี	138	34.50
40-59 ปี	157	39.25
61 ปี ขึ้นไป	25	6.25

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
0-ป.6	263	65.75
ม.1-ม.6	97	24.25
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	37	9.25
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.75
นักศึกษา	35	8.75
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	74	18.50
กรรมกร/รับจ้าง	112	28.00
ธุรกิจส่วนตัว	72	18.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	21	5.25
พนักงานบริษัท	34	8.50
ข้าราชการบำนาญ	3	0.75
เกษตรกร	40	10.00
อื่นๆ	9	2.25
ภูมิลำเนา		
ในเขตเทศบาล	121	30.25
นอกเขตเทศบาล	279	69.75

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะประชากร

4.2 วิเคราะห์ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ และความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐบาล

เมื่อวัดความรู้/ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ โดยใช้ตัวชี้วัด 4 ข้อ แต่ละข้อจะมี 5 ตัวเลือก (ดู น. 47) และให้เลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว (ตารางที่ 3) อธิบายได้ ดังนี้

ตัวชี้วัดข้อที่ 1. เรื่อง**อำนาจนิยม** มีผู้ตอบถูกต้อง คือ**แทรกแซงองค์กรอิสระ/สื่อมวลชน** จำนวนเพียง 90 ราย หรือ **ร้อยละ 22.50**

ตัวชี้วัดข้อที่ 2 เรื่อง**ทุนนิยมใหม่** มีผู้ตอบถูกต้อง คือ **สนับสนุนการค้าเสรี** จำนวนเพียง 78 ราย หรือ **ร้อยละ 19.50**

ตัวชี้วัดข้อที่ 3 เรื่อง **คอรัปชั่นเชิงนโยบาย**มีผู้ตอบถูกต้อง คือ **แก้กฎหมายเอื้อประโยชน์แก่เครือญาติและพรรคพวก** จำนวน 145 ราย หรือ **ร้อยละ 36.25**

ตัวชี้วัดข้อที่ 4 เรื่อง **ทำให้บ้านเมืองปราศจากความสุข** มีผู้ตอบถูกต้อง คือ **เป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านทั้งรักทั้งชัง ก่อม็อบมาปะทะกันเอง** จำนวน 198 ราย หรือ **ร้อยละ 49.50**

ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ระบอบทักษิณ”	จำนวน	ร้อยละ
1.อำนาจนิยม		
O เงิน คือ อำนาจ	140	35.00
O ให้อำนาจประชาชนด้วยการแจกเงิน	59	14.75
O นำเงินจากหวยใต้ดินเข้ากระเป๋าตนเอง	24	6.00
O ***แทรกแซงองค์กรอิสระ/สื่อมวลชน***	***90***	***22.50***
O นิยมคนมีอำนาจ	87	21.75
2.ทุนนิยมใหม่		
O คนไทยได้ใช้สินค้าราคาถูกเช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ	139	34.75
O ***สนับสนุนการค้าเสรี***	***78***	***19.50***
O สนับสนุนห้างสรรพสินค้าข้ามชาติมากกว่า โชห่วย	132	33.00
O เล่นหุ้นไม่ต้องเสียภาษี	26	6.50
O ใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด	25	6.25
3.คอรัปชั่นเชิงนโยบาย		
O กำหนดนโยบายปราบปรามคอรัปชั่น	54	13.50
O ใช้อำนาจนายกฯสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการครอบครัว	76	19.00
O ***แก้กฎหมายเอื้อประโยชน์แก่เครือญาติและพรรคพวก***	***145***	***36.25***
O ซื้อทุกอย่างที่อยากซื้อโดยใช้เงินหลวง	108	27.00
O นายกฯ ซื้อหุ้นในนามคนใช้	17	4.25
4.ทำให้บ้านเมืองปราศจากความสุข		
O ชาวบ้านต้องวิ่งหาเงินมาใช้หนี้	85	21.25
O สร้างความหวัง “พรุ่งนี้จะรวย” จากหวยบนดินแก่ชาวบ้าน	57	14.25
O ขายหุ้นได้ 73,000 ล้านบาทไม่ต้องเสียภาษี ประชาชนอิจฉาพากันมาประท้วง	26	6.50
O สร้างโครงการแปลกๆใหม่ๆจนประชาชนสับสน	34	8.50
O ***เป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านทั้งรักทั้งชัง ก่อม็อบมาปะทะกันเอง***	***198***	***49.50***

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

สำหรับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตามจำนวนข้อที่ตอบถูก (ตารางที่ 4) พบว่า ตอบผิดทุกข้อจำนวน 105 ราย หรือ ร้อยละ 26.25 ตอบถูก 1 ข้อ จำนวน 150 ราย หรือร้อยละ 37.50 ตอบถูก 2 ข้อ จำนวน 86 ราย หรือ ร้อยละ 21.50 ตอบถูก 3 ข้อ จำนวน 47 ราย หรือ ร้อยละ 11.75 และ**ตอบถูกหมด**เพียง 12 ราย หรือ **ร้อยละ 3**

จำนวนข้อที่ตอบถูกเกี่ยวกับ "ระบอบทักษิณ"	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ตอบผิดทุกข้อ	105	26.25
ตอบถูก 1 ข้อ	150	37.50
ตอบถูก 2 ข้อ	86	21.50
ตอบถูก 3 ข้อ	47	11.75
ตอบถูกหมด	12	3.00

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบคำถามถูกต้องเพื่อวัดความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลนั้น ใช้ตัวชี้วัดทั้งเชิงบวกและลบอย่างละ 5 ตัวชี้วัด วัดโดยใช้ Rating Scale 5 ระดับ สำหรับค่าเฉลี่ย (X) ได้กำหนดค่าไว้ดังนี้

1.00 – 1.74	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.75 – 2.49	ไม่เห็นด้วย
2.50 – 3.24	เห็นด้วย
3.25 – 4.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โดยภาพรวมเมื่อพิจารณาผลงานรัฐบาลจากการดำเนินโครงการต่าง ๆที่ ผ่านมา (ตารางที่ 5) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ **เห็นด้วย** ($\bar{X} = 2.82$) กับผลงานของรัฐบาลอธิบายได้ ดังนี้

1. <u>โครงการสินค้า 0TOP</u> กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ย**เห็นด้วยอย่างยิ่ง** ($\bar{X} = 3.45$) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่าง<u>เห็นด้วยเป็นลำดับที่ 2</u> เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 44.61 เห็นด้วยร้อยละ 50.13 ไม่มีความเห็นร้อยละ 4.01 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 1.25 ตามลำดับ

2. <u>โครงการปราบปรามยาเสพติด</u> กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.44$) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่าง<u>เห็นด้วยเป็นลำดับที่ 3</u> เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 47.50 เห็นด้วยร้อยละ 43.00 ไม่มีความเห็นร้อยละ 4.5 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 4.25 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

3. โครงการประกันสุขภาพ 30 บาท กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ย**เห็นด้วยอย่างยิ่ง** ($\bar{X}$ = **3.52**) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่าง***เห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1*** เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 54.50 เห็นด้วยร้อยละ 39.50 ไม่มีความเห็นร้อยละ 3.00 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 2.25 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 0.75 ตามลำดับ

4. โครงการ SML กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 2.98) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 5 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 10.00 เห็นด้วยร้อยละ 29.00 ไม่มีความเห็นร้อยละ52.25 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 6.75 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

5. โครงการเอื้ออาทร กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 3.14) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 4 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 21.91 เห็นด้วยร้อยละ 49.37 ไม่มีความเห็นร้อยละ19.14 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 8.56 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 1.01 ตามลำดับ

6.โครงการผู้นำแบบซีอีโอ กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 2.59) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 6 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 4.77 เห็นด้วยร้อยละ 16.33 ไม่มีความเห็นร้อยละ59.80 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 16.83 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 2.26 ตามลำดับ

7. บริหารประเทศด้วยระบบพรรคดียว กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยไม่เห็นด้วย ($\bar{X}$ = 2.18) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 9 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 3.75 เห็นด้วยร้อยละ 18.00 ไม่มีความเห็นร้อยละ32.00 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 33.25 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 13.00 ตามลำดับ

8. โครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเ กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยไม่เห็นด้วยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 2.00) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่าง***เห็นด้วยต่ำที่สุด หรือเป็นลำดับสุดท้าย*** (ลำดับที่ 10) เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 1.25 เห็นด้วยร้อยละ 11.00 ไม่มีความเห็นร้อยละ46.75 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 27.25 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 13.75 ตามลำดับ

9. โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยไม่เห็นด้วย ($\bar{X}$ = 2.45) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 7 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 3.75 เห็นด้วยร้อยละ 23.25 ไม่มีความเห็นร้อยละ 45.75 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 20.75 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 6.50 ตามลำดับ

10.โครงการขนาดยักษ์ กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยไม่เห็นด้วย ($\bar{X}$ = 2.43) เป็นโครงการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นลำดับที่ 8 เมื่อนำมาประมวลเป็นค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 4.77 เห็นด้วยร้อยละ 23.12 ไม่มีความเห็นร้อยละ 42.71 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 21.11 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 8.29 ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อผลงานรัฐบาล	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	ลาดับ
โครงการสินค้า OTOP	44.61	50.13	4.01	1.25	0.00	3.45	0.52	เห็นด้วยอยางยิง	2
ปราบปรามยาเสพติดได้ผล	47.50	43.00	4.50	4.25	0.75	3.44	0.62	เห็นด้วยอยางยิง	3
โครงการประกันสขภาพ30 บาท	54.50	39.50	3.00	2.25	0.75	3.52	0.59	เห็นด้วยอยางยิง	1
โครงการ SML	10.0	29.00	52.25	6.75	2.00	2.98	0.72	เห็นด้วย	5
โครงการเอื้ออาทร	21.91	49.37	19.14	8.56	1.01	3.14	0.64	เห็นด้วย	4
โครงการผ้นาแบบซีอีโอ	4.77	16.33	59.80	16.83	2.26	2.59	0.77	เห็นด้วย	6
บริหารประเทศด้วยพรรคเดียว	3.75	18.00	32.00	33.25	13.00	2.18	0.80	ไมเห็นด้วย	9
โครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ	1.25	11.00	46.75	27.25	13.75	2.00	0.75	ไมเห็นด้วย	10
โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทน	3.75	23.25	45.75	20.75	6.50	2.45	0.79	ไมเห็นด้วย	7
โครงการขนาดยักษ์	4.77	23.12	42.71	21.11	8.29	2.43	0.84	ไมห็นด้วย	8
ภาพรวม	**19.68**	**30.27**	**30.99**	**14.23**	**4.83**	**2.82**	**0.70**	**เห็นด้วย**	

ตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลงานรัฐบาล โดยจำแนกเป็นค่าเฉลี่ย ลำดับที่ และร้อยละ

4.3 วิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมืองเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล

สำหรับ หัวข้อนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญ เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 3 ช่องทางหลัก ได้แก่

ก. ช่องทางพรรครัฐบาล (ไทยรักไทย)

ข. ช่องทางพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ

ค. ช่องทางเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนอื่นๆ

ก. ช่องทางการสื่อสารของพรรครัฐบาล (ไทยรักไทย)

กลุ่มตัวอย่างที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคไทยรักไทย มีพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อ โดยจำแนกตามประเภทของสื่อ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์ :

พบว่า ไม่อ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 95 ราย หรือร้อยละ 23.75 และ**อ่านสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 305 ราย หรือร้อยละ 76.25** โดยจำแนกเป็นหนังสือพิมพ์รายวันทั้งเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ กรณี อ่าน***หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ*** (ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์) มีจำนวนสูงถึง 297 ราย หรือ***ร้อยละ 97.38*** อ่านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ จำนวน 46 ราย หรือ ร้อยละ 15.08 สำหรับ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์) มีผู้อ่าน 15 ราย หรือร้อยละ 4.92 และหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการมีผู้อ่านน้อยที่สุด เพียง 4 ราย หรือ ร้อยละ 1.31 ตามลำดับ

วิทยุกระจายเสียง:

พบว่า ไม่ฟังวิทยุ จำนวน 222 ราย หรือร้อยละ 55.50 และ***ฟังวิทยุ จำนวน 178 ราย หรือร้อยละ 44.50*** โดยจำแนกเป็น ฟังวิทยุเครือกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 80 ราย หรือร้อยละ 44.94 เครืออสมท. จำนวน 76 ราย หรือร้อยละ 42.70 วิทยุชุมชนจำนวน 73 ราย หรือร้อยละ 41.01 เครือกองทัพ จำนวน 24 ราย หรือร้อยละ13.48 วิทยุรัฐสภาจำนวน 1 ราย หรือร้อยละ0.56 และอื่นๆ จำนวน 1 ราย หรือร้อยละ0.56 ตามลำดับ

วิทยุโทรทัศน์ :

พบว่า ไม่ได้ชมโทรทัศน์จำนวนเพียง 17 ราย หรือร้อยละ 4.25 และ**ชมโทรทัศน์สูงถึงจำนวน 383 ราย หรือ ร้อยละ95.75** โดยจำแนกเป็น ***ชมโทรทัศน์ช่อง 3/ ช่อง7 จำนวน 357 ราย หรือร้อยละ 93.21*** ช่อง ITV จำนวน 226 ราย หรือร้อยละ 59.01 ช่อง 9 จำนวน 224 ราย หรือร้อยละ 58.49 ช่อง 5 จำนวน 211 ราย หรือร้อยละ 55.09 ช่อง 11 จำนวน 116 ราย หรือร้อยละ 30.29 รวมถึง เคเบิลทีวี (MV 1) จำนวน 24 ราย หรือร้อยละ 6.27 และอื่นๆ จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 0.78

เวบไซต์ :

พบว่า ไม่ได้เปิดรับจำนวน 365 ราย หรือร้อยละ 91.25 และมีการ**เปิดรับเพียง 35 ราย หรือร้อยละ 8.75** ส่วนใหญ่จะเปิดรับจากเว็บไซต์***หนังสือพิมพ์*** จำนวน 21 ราย หรือ ร้อยละ 60 เว็บไซต์ผู้จัดการ จำนวน 11 ราย หรือ ร้อยละ 31.43 เว็บไซต์สถาบันการศึกษา จำนวน 8ราย หรือร้อยละ 22.86 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจำนวน 4 ราย หรือ ร้อยละ 11.43 เว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์ จำนวน 1 ราย หรือ ร้อยละ 2.86 และอื่นๆอีก จำนวน 1 ราย หรือร้อยละ 2.86 ตามลำดับ

กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :

พบว่า ไม่ได้เข้าร่วมจำนวน 232 ราย หรือร้อยละ 58.00 และเข้าร่วมจำนวน 168 ราย หรือร้อยละ 42.00 โดยจำแนกเป็น **พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวสูงสุดจำนวน 130 ราย หรือร้อย**

ละ 77.38 จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน จำนวน 93 ราย หรือร้อยละ 55.36 ฟังคำปราศรัยหาเสียง จำนวน 23 ราย หรือร้อยละ 13.69 ร่วมสนับสนุนรัฐบาลที่สวนจตุจักร (กลุ่มคาราวานคนจน) จำนวน 4 ราย หรือร้อยละ 2.38 และอื่นๆ จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
สื่อสิ่งพิมพ์ :		
ไม่ได้อ่าน	95	23.75
อ่าน	**305**	**76.25**
ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์	***297***	***97.38***
มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์	46	15.08
เครือผู้จัดการ	4	1.31
มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์	15	4.92
วิทยุกระจายเสียง:		
ไม่ได้ฟัง	**222**	**55.50**
ฟัง	**178**	**44.50**
กรมประชาสัมพันธ์	***80***	***44.94***
เครือ อสมท.	76	42.70
เครือกองทัพ	24	13.48
วิทยุชุมชน	73	41.01
วิทยุรัฐสภา	1	0.56
อื่นๆ	1	0.56
วิทยุโทรทัศน์ :		
ไม่ได้ชม	17	4.25
ชม	**383**	**95.75**
ช่อง3 / ช่อง7	***357***	***93.21***
ช่อง 5	211	55.09
ช่อง 9	224	58.49
ช่อง 11	116	30.29
ช่อง ITV	226	59.01
เคเบิลทีวี (MV1)	24	6.27
อื่นๆ	3	0.78

DPU

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
เวบไซต์ :		
ไม่ได้เปิด	**365**	**91.25**
เปิด	**35**	**8.75**
พรรคการเมือง	5	14.29
ผู้จัดการ	11	31.43
รีพอร์ตเตอร์	1	2.86
สถาบันการศึกษา	8	22.86
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	4	11.43
หนังสือพิมพ์	21	60.00
อื่นๆ	1	2.86
กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :		
ไม่ได้ร่วม	**232**	**58.00**
ร่วม	**168**	**42.00**
ฟังคำปราศรัยหาเสียง	23	13.69
ร่วมสนับสนุนรัฐบาลที่สวนจตุจักร	4	2.38
จับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน	93	55.36
คุยกับสมาชิกครอบครัว	***130***	***77.38***
อื่นๆ	3	1.79

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภทเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคไทยรักไทย

ข.ช่องทางการสื่อสารพรรคประชาธิปัตย์และพรรคการเมืองอื่น ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคการเมืองอื่นๆ โดยมีพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อ จำแนกตามประเภทของสื่อ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์ :

พบว่า ไม่อ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 98 ราย หรือร้อยละ 24.50 และ**อ่านสื่อสิ่งพิมพ์จำนวน 302 ราย หรือร้อยละ 75.50** โดยจำแนกเป็นหนังสือพิมพ์รายวันทั้งเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ กรณี อ่าน***หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ*** (ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์) มีจำนวนสูงถึง 290 ราย หรือ***ร้อยละ 96.03*** อ่านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์) จำนวน 48 ราย หรือ ร้อยละ 15.89 สำหรับ หนังสือพิมพ์ราย

สัปดาห์ (มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์) มีผู้อ่านจำนวน 17 ราย หรือร้อยละ 5.63 และหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการมีผู้อ่านจำนวน 11 ราย หรือ ร้อยละ 3.64 และอื่นๆจำนวน 1 ราย หรือร้อยละ 0.33ตามลำดับ

วิทยุกระจายเสียง:

พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ฟังวิทยุ จำนวน 236 ราย หรือร้อยละ 59.00 และ***ฟังวิทยุจำนวน 164 ราย หรือร้อยละ 41.00*** โดยจำแนกเป็น ฟังวิทยุเครือกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 72 ราย หรือร้อยละ 43.90 วิทยุชุมชนจำนวน 75 ราย หรือร้อยละ 45.73 เครืออสมท. จำนวน 64 ราย หรือร้อยละ 39. 02 เครือกองทัพ จำนวน 18 ราย หรือร้อยละ10.98 วิทยุรัฐสภาจำนวน 1 ราย หรือร้อยละ0.61 และอื่นๆ จำนวน 4 ราย หรือร้อยละ2.44

วิทยุโทรทัศน์ :

พบว่า ไม่ได้ชมโทรทัศน์จำนวนเพียง 24 ราย หรือร้อยละ 6.00 และ**ชมโทรทัศน์สูงถึงจำนวน 376ราย หรือ ร้อยละ94.00** โดยจำแนกเป็น ***ชมโทรทัศน์ช่อง 3/ ช่อง7 จำนวน 351 ราย หรือร้อยละ 93.35*** ช่อง ITV จำนวน 220 ราย หรือร้อยละ 58.51 ช่อง 9 จำนวน 215 ราย หรือร้อยละ 57.18 ช่อง 5 จำนวน 210 ราย หรือร้อยละ 55.85 ช่อง 11 จำนวน 111 ราย หรือร้อยละ 29.52 รวมถึง เคเบิลทีวี (MV 1) จำนวน 27 ราย หรือร้อยละ 7.18 และอื่นๆ จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 0. 80 ตามลำดับ

เวบไซต์ :

พบว่า ไม่ได้เปิดรับจำนวน 365 ราย หรือร้อยละ 91.25 และมี**การเปิดรับเพียง 35 ราย หรือร้อยละ 8.75** ส่วนใหญ่จะเปิดรับจากเว็บไซต์***หนังสือพิมพ์*** จำนวน 23 ราย หรือ ร้อยละ 65.71 เว็บไซต์ผู้จัดการ จำนวน 12 ราย หรือ ร้อยละ 34.29 เว็บไซต์สถาบันการศึกษา จำนวน 8ราย หรือร้อยละ 22.86 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจำนวน 1 ราย หรือ ร้อยละ 2.86 และเว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์จำนวน 1 ราย หรือ ร้อยละ 2.86 ตามลำดับ

กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :

พบว่า ไม่ได้เข้าร่วมจำนวน 233 ราย หรือร้อยละ 58.25 และเข้าร่วมจำนวน 167 ราย หรือร้อยละ 41.75 โดยจำแนกเป็น **พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวสูงสุดจำนวน 127 ราย หรือร้อยละ 76.05** จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน จำนวน 94 ราย หรือร้อยละ 56.29 ฟังคำปราศรัยหาเสียง จำนวน 22 ราย หรือร้อยละ 13.17 เข้าร่วมกิจกรรมพรรคการเมืองจำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 1.80 และอื่นๆ จำนวน 2 ราย หรือร้อยละ 1.20 ตามลำดับ

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
สื่อสิ่งพิมพ์ :		
ไม่ได้อ่าน	98	24.50
อ่าน	302	75.50
ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์	290	96.03
มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์	48	15.89
เครือผู้จัดการ	11	3.64
มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์	17	5.63
อื่นๆ	1	0.33
วิทยุกระจายเสียง:		
ไม่ได้ฟัง	236	59.00
ฟัง	164	41.00
กรมประชาสัมพันธ์	72	43.90
เครือ อสมท.	64	39.02
เครือกองทัพ	18	10.98
วิทยุชุมชน	75	45.73
วิทยุรัฐสภา	1	0.61
อื่นๆ	4	2.44
วิทยุโทรทัศน์ :		
ไม่ได้ชม	24	6.00
ชม	376	94.00
ช่อง3 / ช่อง7	351	93.35
ช่อง 5	210	55.85
ช่อง 9	215	57.18
ช่อง 11	111	29.52
ช่อง ITV	220	58.51
เคเบิลทีวี (MV1)	27	7.18
อื่นๆ	3	0.80

DPU

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
เวบไซต์ :		
ไม่ได้เปิด	365	91.25
เปิด	35	8.75
พรรคการเมือง	4	11.43
ผู้จัดการ	12	34.29
รีพอร์ตเตอร์	1	2.86
สถาบันการศึกษา	8	22.86
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	1	2.86
หนังสือพิมพ์	***23***	***65.71***
อื่นๆ	2	1.20
กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :		
ไม่ได้ร่วม	233	58.25
ร่วม	167	41.75
ฟังคำปราศรัยหาเสียง	22	13.17
เข้าร่วมกิจกรรมพรรคการเมือง	3	1.80
จับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน	94	56.29
คุยกับสมาชิกครอบครัว	127	76.05
อื่นๆ	2	1.20

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภทผ่านช่องทางการสื่อสารของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ

ค.ช่องทางเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารของเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนอื่นๆ โดยมีพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อ จำแนกตามประเภทของสื่อ ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์ :

พบว่า ไม่อ่านหนังสือพิมพ์ จำนวน 142 ราย หรือร้อยละ 35.50 และ**อ่านสื่อสิ่งพิมพ์จำนวน 258 ราย หรือร้อยละ 64.50** โดยจำแนกเป็นหนังสือพิมพ์รายวันทั้งเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ กรณี อ่าน***หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ*** (ไทยรัฐ/ข่าวสด/

คมชัดลึก/เดลินิวส์) มีจำนวนสูงถึง 247 ราย หรือ***ร้อยละ 95.74*** อ่านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์) จำนวน 40 ราย หรือ ร้อยละ 15.50 หนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการมีผู้อ่านจำนวน 17 ราย หรือ ร้อยละ 6.59 สำหรับ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์) มีผู้อ่านจำนวน 10 ราย หรือร้อยละ 3.87 ตามลำดับ

วิทยุกระจายเสียง:

พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ฟังวิทยุ จำนวน 268 ราย หรือร้อยละ 67.00 และ***ฟังวิทยุจำนวน 132 ราย หรือร้อยละ 33.00*** โดยจำแนกเป็น ฟังวิทยุเครือกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 58 ราย หรือร้อยละ 43.94 วิทยุชุมชนจำนวน 61 ราย หรือร้อยละ 46.21 เครืออสมท. จำนวน 52 ราย หรือร้อยละ 39. 39 เครือกองทัพ จำนวน 16 ราย หรือร้อยละ12.12 วิทยุชุมชน จำนวน 61 ราย หรือร้อยละ46.21 และอื่นๆ จำนวน3 ราย หรือร้อยละ2.27

วิทยุโทรทัศน์ :

พบว่า ไม่ได้ชมโทรทัศน์จำนวนเพียง 83 ราย หรือร้อยละ 20.75 และ**ชมโทรทัศน์สูงถึงจำนวน 317ราย หรือ ร้อยละ 79.25** โดยจำแนกเป็น ***ชมโทรทัศน์ช่อง 3/ ช่อง7 จำนวน 288ราย หรือร้อยละ 93.85*** ช่อง 9 จำนวน 194 ราย หรือร้อยละ 61.20 ช่อง ITV และช่อง 5 จำนวนเท่ากัน คือ 181 ราย หรือร้อยละ 57.10 ช่อง 11 จำนวน 98 ราย หรือร้อยละ 30.91 รวมถึง เคเบิลทีวี (MV 1) จำนวน 31 ราย หรือร้อยละ 9.78 และอื่นๆ จำนวน 2 ราย หรือร้อยละ 0.63 ตามลำดับ
0. 80 ตามลำดับ

เวบไซต์ :

พบว่า ไม่ได้เปิดรับจำนวน 370 ราย หรือร้อยละ 92.50 และมีการ**เปิดรับเพียง 30 ราย หรือร้อยละ 7.50** ส่วนใหญ่จะเปิดรับจากเว็บไซต์***หนังสือพิมพ์*** จำนวน 18 ราย หรือ ร้อยละ 60.00 เว็บไซต์ผู้จัดการ จำนวน 12 ราย หรือ ร้อยละ 40.00 เว็บไซต์สถาบันการศึกษา จำนวน 8ราย หรือร้อยละ 26.67 และเว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์จำนวน 1 ราย หรือ ร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :

พบว่า ไม่ได้เข้าร่วมจำนวน 248 ราย หรือร้อยละ 62.00 และเข้าร่วมจำนวน 152 ราย หรือร้อยละ 38.00 โดยจำแนกเป็น **พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวสูงสุดจำนวน 110 ราย หรือร้อยละ 72.37** จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน จำนวน 90 ราย หรือร้อยละ 59.21 ฟังเสวนาทางวิชาการจำนวน 7 ราย หรือร้อยละ 4.60 ร่วมฟัง “คอนเสิร์ตการเมือง” ที่สวนลุมฯ จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 1.97 และอื่นๆ จำนวน 1 ราย หรือร้อยละ 0.66 ตามลำดับ

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
สื่อสิ่งพิมพ์ :		
ไม่ได้อ่าน	**142**	**35.50**
อ่าน	**258**	**64.50**
ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์	*247*	*95.74*
มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์	40	15.50
เครือผู้จัดการ	17	6.59
มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์	10	3.87
วิทยุกระจายเสียง:		
ไม่ได้ฟัง	**268**	**67.00**
ฟัง	**132**	**33.00**
กรมประชาสัมพันธ์	*58*	*43.94*
เครือ อสมท.	52	39.39
เครือกองทัพ	16	12.12
วิทยุชุมชน	61	46.21
วิทยุรัฐสภา	0	0.00
อื่นๆ	3	2.27
วิทยุโทรทัศน์ :		
ไม่ได้ชม	**83**	**20.75**
ชม	**317**	**79.25**
ช่อง3 / ช่อง7	*288*	*90.85*
ช่อง 5	181	57.10
ช่อง 9	194	61.20
ช่อง 11	98	30.91
ช่อง ITV	181	57.10
เคเบิลทีวี (MV1)	31	9.78
อื่นๆ	2	0.63

DRAFT

สื่อที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
เวบไซต์ :		
ไม่ได้เปิด	**370**	**92.50**
เปิด	**30**	**7.50**
พรรคการเมือง	4	13.33
ผู้จัดการ	12	40.00
รีพอร์ตเตอร์	1	3.33
สถาบันการศึกษา	8	26.67
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	0	0.00
หนังสือพิมพ์	***18***	***60.00***
กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ :		
ไม่ได้ร่วม	248	62.00
ร่วม	152	38.00
ฟังคำปราศรัยหาเสียง	22	14.47
เข้าร่วมประท้วงรัฐบาลกับกลุ่มเครือข่าย	9	5.92
พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	3	1.97
จับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน	90	59.21
ฟังเสวนาทางวิชาการ	7	4.60
คุยกับสมาชิกครอบครัว	***110***	72.37
อื่นๆ	1	0.66

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้สื่อแต่ละประเภทผ่านช่องทางการสื่อสารของเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์ประชาชนอื่นๆ

4.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อ (ช่องสาร)ที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ จากตารางที่ 9 พบว่า สื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ เป็นลำดับที่ 1 หรือร้อยละ 32.71 สื่อสิ่งพิมพ์เป็นลำดับที่ 2 หรือร้อยละ 29.84 สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นลำดับที่ 3 หรือร้อยละ 19.86 การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯเป็นลำดับ

DPU

ที่ 5 หรือร้อยละ 12.26 การฟังคำปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์เป็นลำดับที่ 5 หรือร้อยละ 3.55 อื่นๆ ลำดับที่ 6 และฟังเสวนาทางวิชาการเป็นลำดับสุดท้าย หรือร้อยละ 0.68

ช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ	ร้อยละ	ลำดับ
สื่อสิ่งพิมพ์	29.84	2
วิทยุกระจายเสียง	19.86	3
โทรทัศน์	32.71	1
ฟังคำปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์	3.55	5
การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ	12.26	4
ฟังเสวนาทางวิชาการ	0.68	7
อื่นๆ	1.10	6

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละและการจัดอันดับความคิดเห็นต่อสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

4.5 วิเคราะห์ความคิดเห็น เกี่ยวกับสถานภาพของพรรคไทยรักไทยหลังการเลือกตั้ง

(ก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549)

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพของพรรคไทยรักไทยหลังการเลือกตั้ง (ที่คาดว่าจะมีขึ้นประมาณวันที่ 15 ตุลาคม 2549 หากไม่เกิดการรัฐประหารเสียก่อน) จากตารางที่ 10 พบว่า พรรคไทยรักไทยเป็นรัฐบาลพรรคเดียว มีจำนวนสูงถึง 267 ราย หรือร้อยละ 67.17 เป็นรัฐบาลผสม จำนวน 79 ราย หรือร้อยละ 20.47 และอื่นๆ จำนวน 40 ราย หรือร้อยละ 10.36 ตามลำดับ

สถานภาพของพรรคไทยรักไทยหลังการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
เป็นรัฐบาลพรรคเดียว	267	69.17
เป็นรัฐบาลผสม	79	20.47
อื่นๆ	40	10.36

ตารางที่ 10 แสดงจำนวน ร้อยละ เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสถานภาพของพรรคไทยรักไทยหลังการเลือกตั้ง (ก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549)

ส่วนที่สอง การทดสอบสมมติฐาน แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่1.ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ

1. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตารางที่ 11) พบว่า ***ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05*** อธิบายได้ว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อนุปริญญาตรีขึ้นไปมีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า โดยตอบถูกมากกว่า 3 ข้อ ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 42.50 ส่วนกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าถึงประถมศึกษา ส่วนใหญ่ตอบถูกเพียง 1 ข้อ และตอบไม่ถูกเลย คิดเป็นร้อยละ 73.38

ระดับการศึกษา	ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ					รวม
	ผิดหมด	1คะแนน	2คะแนน	3คะแนน	4คะแนน	
ต่ำกว่าถึงประถมศึกษา	90	103	57	10	3	263
	34.22	**39.16**	21.67	3.80	1.14	100.00
ม.1 – ม.6	15	39	18	22	3	97
	15.46	40.21	18.56	22.68	3.09	100.00
อนุปริญญาตรีขึ้นไป	0	8	11	15	6	40
	0.00	20.00	27.50	**37.50**	**15.00**	100.00
รวม	105	150	86	47	12	400
	26.25	37.50	21.50	11.75	3.00	100.00

ตารางที่ 11 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณจำแนกตามระดับการศึกษา (Chi-Square = 52.954 , df = 20, Sig = .000)

2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตารางที่ 12) พบว่า ***อาชีพมีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ*** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อธิบายได้ว่า กลุ่มอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ รองลงมา คือ กลุ่มนักศึกษา ส่วนกลุ่มที่มีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน และกลุ่มกรรมกร/รับจ้าง/เกษตรกร โดยตอบผิดหมดทุกข้อคิดเป็นร้อยละ 31.08 และ32.89

อาชีพ	ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ					รวม
	ผิดหมด	1คะแนน	2คะแนน	3คะแนน	4คะแนน	
นักศึกษา	3	8	14	8	2	35
	8.57	22.86	40.00	22.86	5.71	100.00
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	23	29	14	6	2	74
	31.08	39.19	18.92	8.11	2.70	100.00
กรรมกร/รับจ้าง/เกษตรกร	50	63	30	7	2	152
	32.89	41.45	19.74	4.61	1.32	100.00
พนักงานบริษัท/ธุรกิจส่วนตัว	24	41	20	17	4	106
	22.64	38.68	18.87	16.04	3.77	100.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4	6	2	7	2	21
	19.05	28.57	9.52	33.33	9.52	100.00
ข้าราชการบำนาญและอื่นๆ	1	3	6	2	0	12
	8.33	25.00	50.00	16.67	0.00	100.00
รวม	105	150	86	47	12	400
	26.25	37.50	21.50	11.75	3.00	100.00

ตารางที่ 12 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณจำแนกตามอาชีพ (Chi-Square = 52.975 , df = 20, Sig = .000

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตารางที่ 13) พบว่า ***ภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ***

ภูมิลำเนา	ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ					รวม
	ผิดหมด	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4คะแนน	
ในเขตเทศบาล	27 22.31	44 36.36	24 19.83	22 18.18	4 3.31	121 100.00
นอกเขตเทศบาล	78 27.96	106 37.99	62 22.22	25 8.96	8 2.87	279 100.00
รวม	**105** **26.25**	**150** **37.50**	**86** **21.50**	**47** **11.75**	**12** **3.00**	**400** **100.00**

ตารางที่ 13 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ จำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 7.469 , df = 4, Sig = .113)

สมมติฐานที่2.ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

1. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

จากการทดสอบ (ตารางที่ 14) พบว่า ***ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมือง*** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อธิบายได้ว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญาตรีส่วนใหญ่จะรับข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทาง**โทรทัศน์**มากที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อนุปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะรับข่าวสารการเมืองผ่านช่องทาง**โทรทัศน์ควบคู่ไปกับสื่อสิ่งพิมพ์**

ระดับการศึกษา	ช่องทางการสื่อสารการเมือง					รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	เวบไซต์	กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ	
ต่ำกว่าถึงประถมศึกษา	63	39	86	2	35	225
	28.00	17.33	38.22	0.89	15.56	100.00
ม.1 – ม.6	29	15	32	4	14	94
	30.85	15.96	34.04	4.26	14.89	100.00
อนุปริญญาตรีขึ้นไป	11	6	11	5	7	40
	27.50	15.00	27.50	12.50	17.50	100.00
รวม	103	60	129	11	56	359
	28.69	16.71	35.93	3.06	15.60	100.00

ตารางที่ 14 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา (Chi-Square = 17.233 , df = 8, Sig = .028)

2.ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

จากการทดสอบ (ตาราง 15) พบว่า ***อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมือง*** อธิบายได้ว่า ทุกอาชีพส่วนใหญ่จะรับข่าวสารการเมืองผ่านช่องทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์

อาชีพ	**ช่องทางการสื่อสารการเมือง**					**รวม**
	สิ่งพิมพ์	**วิทยุ**	**โทรทัศน์**	**เวบไซต์**	**กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ**	
นักศึกษา	10	4	13	3	6	36
	27.78	11.11	36.11	8.33	16.67	100.00
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	21	13	26	0	13	73
	28.77	17.81	35.62	0.00	17.81	100.00
กรรมกร/รับจ้าง/ เกษตรกร	43	26	59	2	22	152
	28.29	17.11	38.82	1.32	14.47	100.00
พนักงานบริษัท/ ธุรกิจส่วนตัว	30	18	33	5	15	101
	29.70	17.82	32.67	4.95	14.85	100.00
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	5	2	5	2	4	18
	27.78	11.11	27.78	11.11	22.22	100.00

อาชีพ	ช่องทางการสื่อสารการเมือง					รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	เวบไซต์	กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ	
ข้าราชการบำนาญและอื่นๆ	2 18.18	2 18.18	5 45.45	1 9.09	1 9.09	11 100.00
รวม	**111** **28.39**	**65** **16.62**	**141** **36.06**	**13** **3.32**	**61** **15.60**	**391** **100.00**

ตารางที่ 15 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ (Chi-Square = 16.299 , df = 20, Sig = .698)

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

จากการทดสอบ (ตาราง 16) พบว่า ***ภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมือง*** อธิบายได้ว่า ผู้คนที่อาศัยทั้งในและนอกเทศบาล ส่วนใหญ่เลือกรับข่าวสารการเมืองผ่านช่องทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์

ภูมิลำเนา	ช่องทางการสื่อสารการเมือง					รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	เวบไซต์	กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ	
ในเขตเทศบาล	32 26.67	23 19.17	38 31.67	7 5.83	20 16.67	120 100.00
นอกเขตเทศบาล	79 29.37	41 15.24	103 38.29	5 1.86	41 15.24	269 100.00
รวม	111 28.53	64 16.45	141 36.25	12 3.08	61 15.68	389 100.00

ตาราง 16 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 6.351 , df = 4, Sig = .124)

สมมติฐานที่ 3. ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

1. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตาราง 17) พบว่า ***ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ*** อธิบายได้ว่า ทุกระดับการศึกษาให้ความเห็นเหมือนกันว่า ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ ส่วนใหญ่ คือ **สื่อโทรทัศน์** รองลงมาสื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา	ความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ						รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	ฟังปราศรัยพรรคปชป.	การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ	ฟังเสวนาวิชาการ	
ต่ำกว่าถึงประถมศึกษา	78 29.77	56 21.37	87 33.21	9 3.44	31 11.83	1 0.38	262 100.00
ม. 1 – ม. 6	30 30.93	18 18.56	32 32.99	4 4.12	12 12.37	1 1.03	97 100.00
อนุปริญญาตรีขึ้นไป	12 30.77	6 15.38	13 33.33	1 2.56	6 15.38	1 2.56	39 100.00
รวม	**120** **30.15**	**80** **20.10**	**132** **33.17**	**14** **3.52**	**49** **12.31**	**3** **0.75**	**398** **100.00**

ตาราง 17 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณจำแนกตามระดับการศึกษา (Chi-Square =3. 627 , df = 10, Sig = .963)

2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตาราง 18) พบว่า***อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อ ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ*** อธิบายได้ว่า ทุกอาชีพให้ความเห็นเหมือนกันว่า ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณส่วนใหญ่ คือ **สื่อโทรทัศน์** รองลงมาสื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ

อาชีพ	ความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ						รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	ฟังปราศรัยพรรคปชป.	การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ	ฟังเสวนาวิชาการ	
นักศึกษา	11 31.43	4 11.43	11 31.43	1 2.86	7 20.00	1 2.86	35 100.00
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	22 30.56	16 22.22	24 33.33	3 4.17	7 9.72	0 0.00	72 100.00
กรรมกร/รับจ้าง/เกษตรกร	45 29.80	34 22.52	50 33.11	5 3.31	16 10.60	1 0.66	151 100.00
พนักงานบริษัท/ธุรกิจส่วนตัว	32 30.48	22 20.95	34 32.38	4 3.81	13 12.38	0 0.00	105 100.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7 33.33	3 14.29	8 38.10	0 0.00	3 14.29	0 0.00	21 100.00
ข้าราชการบำนาญและอื่นๆ	3 25.00	1 8.33	4 33.33	1 8.33	3 25.00	0 0.00	12 100.00
รวม	**120** **30.30**	**80** **20.20**	**131** **33.08**	**14** **3.54**	**49** **12.37**	**2** **0.51**	**396** **100.00**

ตาราง 18 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณจำแนกตามอาชีพ (Chi-Square =14. 230 , df = 25, Sig = .958)

3. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

จากการทดสอบ (ตาราง 19) พบว่า***ภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ*** อธิบายได้ว่า บุคคลที่อาศัยอยู่ทั้งใน/นอกเขตเทศบาลให้ความเห็นเหมือนกันว่า ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ ส่วนใหญ่ คือ **สื่อโทรทัศน์** รองลงมาสื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ

ภูมิลำเนา	ความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ						รวม
	สิ่งพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	ฟังปราศรัยพรรคปชป.	การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ	ฟังเสวนาวิชาการ	
ในเขตเทศบาล	36	25	40	4	14	2	121
	29.75	20.66	33.06	3.31	11.57	1.65	100.00
นอกเขตเทศบาล	84	55	91	11	35	1	277
	30.32	19.86	32.85	3.97	12.64	0.36	100.00
รวม	120	80	131	15	49	3	398
	30.15	20.10	32.91	3.77	12.31	0.75	100.00

ตาราง 19 การทดสอบความสัมพันธ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อช่องทางการสื่อสารการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณจำแนกตามภูมิลำเนา (Chi-Square = 2. 079 , df = 5, Sig = .838)

DPU

บทที่ 5
อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ

ช่วงปลายเดือนพฤษภาคม (2550) บรรยากาศทางการเมืองมีสภาพคล้ายช่วงก่อนรัฐประหาร วันที่19 เดือนกันยายน ปี 2549 กล่าวคือ ประชาชนอยู่ในสภาพอึดอัด สับสน เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างฝ่ายสนับสนุนระบอบทักษิณ กับฝ่ายต่อต้านระบอบทักษิณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 การตัดสินคดียุบพรรค 2 การเมืองใหญ่ และอีก 3 พรรคการเมืองเล็ก ยิ่งสร้างความปั่นป่วนให้กับสังคมไทย กลุ่มสนันสนุนอดีตนายกฯ ทักษิณมีอยู่มากมายทั่วประเทศ ทั้งสมาชิกพรรคไทยรักไทยในเมืองและชนบท โดยมีการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านสื่อวิทยุชุมชน (เครือข่ายวิทยุชุมชนคนแท็กซี่ และเครือข่ายวิทยุชุมชนคนรักทักษิณ) กลุ่มพีทีวี เวบไซต์ไฮทักษิณ ฯลฯ ล้วนเป็นกลุ่มกดดัน (pressure groups) รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์และคณะมนตรีความมั่งคงแห่งชาติ หรือคมช. หากพรรคไทยรักไทยถูกตัดสินยุบพรรคอาจมีการเคลื่อนไหวใหญ่จากสมาชิกพรรคทั่วประเทศ ซ้ำรอยเดียวกันกับกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ช่วงเดือนมีนาคม 2549 ที่สามารถระดมผู้ต่อต้านระบอบทักษิณจำนวนเรือนแสนผ่านเครือข่ายเอเอสทีวี หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ และ เวบไซต์เครือผู้จัดการ ฯลฯ และประกาศจะมีการปราศรัยใหญ่ในวันที่ 20 กันยายน 2549 เพื่อขับไล่อดีตนายกฯ จนกระทั่งมีข่าวการเกณฑ์ผู้คนมาต่อต้าน จนอาจเกิดการปะทะกันถึงขั้นเสียเลือดเนื้อ จึงเป็นข้ออ้างหนึ่งของการก่อรัฐประหาร

5.1 อภิปรายผล

ระบอบทักษิณ มีลักษณะอย่างไร

คำว่า ระบอบทักษิณ มีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย อันหมายถึง รูปแบบการปกครองที่สถาปนาโดยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และถูกกล่าวหาจากกลุ่มผู้ต่อต้านว่าเป็นต้นเหตุทำให้สังคมไทยวิกฤติ

บุคคลแรกที่เป็นต้นคิดบัญญัติคำ ระบอบทักษิณ ขึ้นมา มิใช่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ (โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการยกฟ้องจากศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 ด้วยข้อกล่าวหาใส่ร้ายพ.ต.ท.ทักษิณ ว่าเป็นระบอบทักษิณ) แต่คือ ดร.เกษียร เตชะพีระ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตคนเดือนตุลา โดยเขาเริ่มใช้คำว่า ระบอบทักษิณ ตั้งแต่ต้นปี 2546 เมื่อ NGO ด้านสิทธิมนุษยชน จัดงานสัมมนา เรื่องสิทธิมนุษยชนประจำปีขึ้น แล้วเชิญให้เขาไปพูดในหัวข้อ ระบอบทักษิณ (ฟ้าเดียวกัน ,1 มค.-มี.ค 2547 น.167) หลังจากนั้น คำว่า ระบอบทักษิณ มีผู้นิยมใช้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

ตลอดช่วง 5 ปีที่ผ่าน (2544-2549) ภายใต้การบริหารงานของพันตำรวจโททักษิณ เกิดข้อกล่าวหามากมาย ทั้งคอรัปชั่นเชิงนโยบาย ละเมิดสิทธิมนุษยชน แก้กฎหมายเอื้อประโยชน์พวกพ้อง ฯลฯ มีทั้งผู้พยามยามล้มล้างและผู้สนับสนุน จนกระทั่งเกิดความแตกแยกชนิดไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงเป็นที่ของการศึกษาเรื่องนี้

ขั้นตอนการอภิปรายผลจะเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. "ระบอบทักษิณ" มีผลกระทบต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้อกล่าวหาเรื่อง"หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ"เป็นข้ออ้างหนึ่งในการทำรัฐประหาร กล่าวคือ ตลอดระยะเวลาที่ผ่าน แม้นว่า พระมหากษัตริย์ดูเสมือนหนึ่งจะปลอดจากการเมือง แต่กลับมิได้เป็นเช่นนั้น

นับตั้งแต่ คณะราษฎรได้ยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น เพราะในแง่ปฏิบัติ อำนาจอธิปไตยมิได้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง กลับตกอยู่ในอำนาจของกลุ่มข้าราชการ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทหารที่เข้ามาครองอำนาจ เริ่มตั้งแต่คณะราษฎรผ่านถึงยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม , ยุคจอมพลสฤษดิ์ – จอมพลถนอม , ยุคจอมพลถนอม- จอมพลประภาส มีรัฐบาลพระราชทานมาคั่นบ้างกรณีสถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในสภาพสูญญากาศ อาทิ. รัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ ช่วงเกิดเหตุจลาจล 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น

ในช่วง 75 ปีที่ผ่านมา มีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 17 ฉบับ นายกรัฐมนตรี 24 คน และขณะนี้อยู่ในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 หลังจากที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข หรือ คปช. เข้ามายึดอำนาจจากรัฐบาลของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ในวันที่ 19 กันยายน 2549 เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ครบ 60 ปี

หากพิจารณารัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่า พระมหากษัตริย์เป็นที่มาแห่งรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น(ดูรัฐธรรมนูญทั้ง17ฉบับหน้า12-13) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระมหากษัตริย์เองค์ปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่า เป็นกษัตริย์ที่ทรงครองราษฎร์ยาวนานที่สุดในโลก ทรงตั้งมั่นใน**ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ 4** และ**จักรวรรดิวัตร** ในการคุ้มครองและทำประโยชน์แก่แผ่นดิน การใช้พระราชอำนาจของพระองค์มิได้ใช้พระแสงราชศาสตราเป็นเครื่องมือในการปกครอง แต่ทรงใช้ **ธรรมะศาสตรา** เป็นอาวุธ (ดูเพิ่มเติมประมวล รุจนเสรี, 2548 : 17-18) จึงทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่เคารพเทิดทูนยิ่งของปวงชนชาวไทย และทรงเข้ามาแก้วิกฤตของชาติทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองหลายครั้ง ดังปรากฏการณ์ในวันฉลองราชสมบัติครบ 60 ปี วันที่ 9 มิถุนายน น่าจะเป็นประจักษ์พยานได้เป็นอย่างดี

การรัฐประหาร 19 กันยายน มีความแตกต่างจากการรัฐประหารครั้งอื่นๆใน ประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยสุลักษณ์ ศิวลักษณ์ กล่าวว่า มีการดึงเอาพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องมากที่สุด ซึ่งถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 2 มาตรา 8 ว่า "องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆมิได้ " เริ่มตั้งแต่คณะรัฐประหารเรียกตนเองว่า **คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** หรือ **คปค.** โดยใช้ภาษาอังกฤษว่า Council for Democratic Reform under Constitutional Monarchy หรือ CDRM รวมถึง หน้าที่ถวายความเห็นของคณะองคมนตรีต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา (ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 12-16) มีบทบาทอย่างยิ่งทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน (สุลักษณ์ ศิวลักษณ์, 2550:20)

จากชื่อภาษาอังกฤษของคณะปฏิรูปฯ มีผลทำให้สื่อต่างประเทศหลายสำนักเข้าใจผิดและเสนอตรงกันว่าบทบาทของสถาบันกษัตริย์มีส่วนอย่างสำคัญในการรัฐประหารครั้งนี้ ทำให้คปค. ต้องตัดชื่อ under Constitutional Monarchy ออก ดังเช่น

นายโคลัม เมอร์ฟี (Colum Murphy) บรรณาธิการนิตยสาร ฟาร์อีสเทิร์นอีโคโนมิค รีวิว เข้าพบและขอสัมภาษณ์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษและประธานองคมนตรี หลังการรัฐประหาร ไม่ถึง 12 ชั่วโมง เกี่ยวกับ ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยแบบไทยๆ แตกต่างจากประชาธิปไตยแบบตะวันตกอย่างไร โดยพลเอกเปรม ตอบว่า

"... *ประเทศของผมเก่าแก่เกือบ 800 ปี และเราบริหารประเทศในฐานะราชอาณาจักร เราจะไม่มีวันเป็นสาธารณรัฐหรือปราศจากพระมหากษัตริย์* " (พงศ์เลิศ พงศ์วนานต์ แปลจาก http:// www.feer.com/artcles1/2006/0609/free/prem.html)

แม้ว่า คปค.และบุคคลสำคัญๆ ในสังคม พยายามสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับชื่อ Council for Democratic Reform แต่ในสายตาสื่อต่างชาติก็ยังมุ่งไปที่สถาบันกษัตริย์อยู่ดี ทั้งนี้เพราะในอดีต บทบาททางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันมักเข้ามาคลี่คลายวิกฤตการณ์หลายครั้ง ทั้งเหตุการณ์จลาจล 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ "พฤษภาทมิฬ" ในพ.ศ. 2535 รวมถึง ทรงเตือนสติ "คณะตุลาการศาลปกครองและศาลฎีกา"ที่เข้าเฝ้าที่วังไกลกังวลหัวหิน เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2549 ให้เข้ามาช่วยผ่าทางตันให้บ้านเมืองเดินไปได้ จนเป็นที่มาของการพิพากษาลงโทษ กกต.และล่าสุด(24 พค. 2550) ทรงรับสั่งต่อนายอักขราทร จุฬารัตน ประธานศาลปกครอง และคณะตุลาการศาลปกครองให้ช่วยกันแก้ไขสถานการณ์ เกี่ยวกับ "คดียุบพรรค"ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 โดยต้องช่วยกันวิจารณ์ว่า*ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินถูกหรือไม่ และตักเตือนประชาชนให้มีความรู้มากขึ้น* จากผลของการตัดสินคดียุบพรรคการเมือง และมีการถ่ายทอดให้ประชาชนทั้งประเทศได้ชม ในวันที่ 30 พฤษภาคมนั้น นับเป็นคดีประวัติศาสตร์ที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้น้อมรับพระ

ราชดำรัสไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินคดีที่มีการเตรียมการมาเป็นอย่างดี ให้ความรู้แก่ประชาชนด้านกฎหมายชนิดไม่เคยปรากฏมาก่อน ผลจากการตัดสินยุบพรรคทรท.ของคณะตุลาการฯ (อ่านเพิ่มเติม"คำพิพากษาคดีประวัติศาสตร์" ฉบับสมบูรณ์ , เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับพิเศษ) *เป็นการตอกย้ำถึงอันตรายและผลกระทบของระบอบทักษิณที่มีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข* ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่แข็งแกร่งและมีอายุยืนนานมีความเหมาะสมกับสังคมไทย (ดู ระบบอภิชนาธิปไตย ของมองเตสกิเออ หน้า41)

ระบอบทักษิณส่งผลกระทบต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยฯ อย่างไร

พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้นำการยึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณ เปิดเผยกับสื่อมวลชนว่า การรัฐประหารที่เกิดขึ้นมีการเตรียมการประมาณ 7 เดือน (The Nation, October 27,2006, p.4) สอดคล้องกับกลุ่มพลังมวลชน (พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) ที่เริ่มก่อตัวราวเดือนกุมภาพันธ์ 2549 โดยแกนนำของกลุ่ม ได้เรียกร้องให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรา 7 หรือขอนายกฯพระราชทาน กล่าวคือเป็นการเรียกร้องให้มีรัฐบาลใหม่ที่ต้องอาศัยอำนาจกองทัพมาค้ำยันไว้นั่นเอง เพราะลำพังการเคลื่อนไหวประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯ ตามท้องถนนไม่สามารถโค่นล้มรัฐบาลทักษิณที่มีกำลังสนับสนุนหลักจากประชาชนชนบทได้ง่ายๆ

ขณะเดียวกันกับที่พลเอกสนธิกำลังคิดวางแผนก่อรัฐประหารนั้น ทางกลุ่มพันธมิตรฯ ได้สร้างพลังวาทกรรม* เกี่ยวกับพระราชอำนาจ เพื่อปลุกเร้าประชาชนทั่วไปให้เห็นว่าระบอบทักษิณสร้างความนิยมทางการเมืองเกินหน้าเกินตาพระมหากษัตริย์ รวมถึงมีการกระทำและแสดงวาจาในต่างกรรมต่างวาระที่เป็นการจาบจ้วงพระมหากษัตริย์

ในบทความชื่อ "Royalty and revolution : The absolute monarch" กล่าวถึงปรากฏการณ์ "เสื้อเหลือง" (Independent , 25 Sept.2006) ว่าในสังคมไทยภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์มีสองมิติ มิติหนึ่งเป็นความจงรักภักดีอย่างลึกซึ้งจริงใจ ส่วนอีกมิติหนึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่ยังคงบังคับใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอยู่ นอกจากนี้ ในบทความนี้ยังตั้งข้อสังเกตไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีภาพลักษณ์แห่งผู้เกื้อหนุน ผู้ปกปักษ์คุ้มครอง และเอื้ออำนวยให้ประเทศเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบ

---

* บุญเลิศ ช้างใหญ่ ให้ความหมายของวาทกรรม ในหนังสือ "วาทกรรม กำมะลอ" ว่ามิได้แปลว่าคำพูดหรือถ้อยคำเท่านั้น หากมีการตีความหมายกว้างไกลกว่า เพราะหมายรวมถึง "พลังอำนาจ" ของถ้อยคำที่ส่งอิทธิพลต่อความคิดและชี้นำความรู้สึกนึกคิดได้อย่างทรงพลัง และยิ่งมีอิทธิพลกว้างไกลยิ่งขึ้น ถ้าได้อาศัยสื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ เช่น ระบอบทักษิณอันตราย , ประชานิยมสู่นิยมทักษิณ/แม้วทริกซ์ , เทกโอเวอร์ประเทศไทย-คุมเบ็ดเสร็จ ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญเข้ามาวุ่นวายองค์กรในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลจ๊อกกี้ เป็นต้น

ประชาธิปไตยโดยราบรื่น น้อยครั้งที่พระองค์จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง การที่พระองค์ทรงอยู่ข้างกองทัพ สาเหตุน่าจะมาจากความขัดแย้งระหว่างสถาบันกษัตริย์กับอดีตนายกฯ มากกว่า (ภัควดี วีระภาสพงษ์ , 2550 : 240)

ประเด็นหลักที่น่าสนใจที่สุด ในบทความเรื่อง "A Tug of War for Thailand' s Soulของ โคลัม เมอร์ฟี ในนิตยสาร Far Eastern Economic Review (6 Sept. 2006) ตั้งแต่ก่อนรัฐประหาร โดยเขาเห็นว่าความขัดแย้ง ระหว่างทักษิณกับสถาบันกษัตริย์ นอกจากแนวทางที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทางวังเห็นว่าวิกฤตการณ์น่าจะผ่อนคลายด้วย*วิธีการที่นุ่มนวล* ขณะที่ทักษิณยืนกรานที่จะใช้*วิธีการที่แข็งกร้าว* สิ่งนี้น่าจะปรากฏชัดจากการยุบศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ หรือ ศอ.บต. โดยผู้อำนวยการขณะนั้น คือนายพลากร สุวรรณรัฐ ถูกบีบให้ออกจากตำแหน่ง ด้วยเหตุผลว่าไม่สามารถดูแลสถานการณ์ภาคใต้ได้ดีเท่าที่ควร แต่ต่อมา สถาบันกษัตริย์กลับหักหน้าโดยการแต่งตั้งนายพลากร สุวรรณรัฐเป็นองคมนตรีทันที เช่นเดียวกันกับการแต่งตั้งนพ. เกษม วัฒนชัย เป็นองคมนตรี หลังจากเกิดความขัดแย้งและลาออกจากการร่วมรัฐบาลนายกฯทักษิณ (อ้างใน ภัควดี , เพิ่งอ้าง)

นอกจากนี้ ความขัดแย้งยังอยู่ที่ทักษิณกับสถาบันกษัตริย์มีฐานอำนาจร่วมกันในสังคมไทย การมุ่งมั่นพัฒนาชนบทด้วยโครงการพระราชดำริต่างๆ ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่เคารพรักอย่างลึกซึ้งของชาวชนบทที่ยากจน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับฐานเสียงสำคัญที่ผลักดันให้พรรคไทยรักไทยได้รับการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ถึง 19 ล้านเสียง หรือ 61 % ของผู้มีสิทธิ์ออกเสียง (ภัควดี , เพิ่งอ้าง)

อย่างไรก็ตาม ฐานเสียงร่วมกันมิใช่ประเด็น แต่ปัญหาอยู่ที่ความแตกต่างอย่างสุดขั้วระหว่างปรัชญาในการแก้ไขความยากจนในชนบท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักตลอดหลายทศวรรษ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชนบทด้วย***แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ*** เน้นย้ำที่ความพอเพียงและความเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศ มากกว่าพึ่งพิงตลาดส่งออกหรือเงินลงทุนจากต่างชาติ ส่วนอดีตนายกฯ ทักษิณมีจุดยืนแบบทุนนิยมสุดขั้ว และส่งเสริมโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ เขาพยายามเปลี่ยนคนยากจนในชนบทให้เป็นผู้ประกอบการในระบบทุนนิยม โดยการหว่านเงินผ่านโครงการ SML(Small Medium Large Project) จากนโยบายดังกล่าว ทำให้เขากลายเป็นที่นิยมของคนยากจนในชนบท และได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นในการเลือกตั้งรอบสอง โดยถูกกล่าวหาจากพรรคร่วมฝ่ายค้านว่า ใช้เงินโครงการ SML. ซื้อเสียงประชาชน

ฐิตินันท์ พงศ์สุทธิรักษ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ สรุปไว้ค่อนข้างชัดเจนว่า ทักษิณกวาดเสียงสนับสนุนของมวลชนรากหญ้าได้ในเวลาเพียง 4-5 ปี ขณะที่ "*พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักตลอดยาวนานถึง 40 ปี จนเป็นที่เคารพรัก*

และเทิดทูน" ฐิตินันท์ย้ำว่า นี่คือ "*สงครามชิงหัวใจและความคิดของประชาชนไทย*" และ "*ประชาชน (ในชนบท)**ชอบทักษิณแต่รักในหลวง***" (อ้างใน ภัควดี , เพิ่งอ้าง. น. 241)

นอกเหนือจากนั้น เคท แมคจีโอน(Kate McGeown) แห่งบีบีซี. ได้เปรียบเทียบภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างพระมหากษัตริย์ไทยกับทักษิณ ดังนี้

พระมหากษัตริย์ไทยทรง "*สูงส่งและไร้ความเห็นแก่พระองค์*" ส่วนทักษิณ " *ประชานิยมและโอหัง*" นอกจากนี้ โจซีลีน เก็คเคอร์(Jocelyn Gecker) คอลัมนิสต์ของสำนักข่าวเอพี ผู้เขียนบทความ "Thailand' s Thaksin had Clashed with King" ให้ภาพเปรียบเทียบดังนี้ "นายกรัฐมนตรีจอมโอหังที่ไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ และพระมหากษัตริย์ผู้ถ่อมพระองค์ซึ่งมีชัยตลอดกาล" (Associated Press , 20 Sept. 2006, อ้างใน ภัควดี, เพิ่งอ้าง)

ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของระบอบทักษิณต่อสถาบันกษัตริย์ มักปรากฏในสื่อต่างประเทศ หนังสือวิชาการอาทิ.หนังสือฟ้าเดียวกัน หรือตามเวบไซต์ต่าง ๆ สื่อทั่วๆไปของไทยไม่สามารถเผยแพร่ข่าวสารประเภทดังกล่าวเพราะหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดพระราชอำนาจ

โดยสรุป ข้อมูลของระบอบทักษิณมีผลกระทบต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้พระปรมาภิไธยอย่างไร มีเผยแพร่ทั่วไปทั้งสื่อภายในประเทศและสื่อต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชิปัตย์ พ้นผิดจากข้อกล่าวหา กรณีใส่ร้ายการบริหารของ พ.ต.ท. ว่าเป็นระบอบทักษิณ

2. ความรู้ / ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณ และความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายรัฐบาล

ด้วยนโยบาย "ประชานิยม" ภายใต้การบริหารประเทศสมัยแรกของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ช่วงปี 2544 -2548 ล้วนเป็นที่ชื่นชอบของชาวชนบท อาทิ.โครงการประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค โครงการเอื้ออาทร สินค้าโอท็อป โครงการปราบปรามยาเสพติด ฯลฯ จนกระทั่งราวต้นสมัยที่สอง (ปลายปี 2548) นอกเหนือจากกลุ่มพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามแล้ว เริ่มมีกลุ่มผู้สูญเสียประโยชน์ต่อต้านรัฐบาลมากขึ้น ซึ่งจุดประเด็นโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล เมื่อรายการ "เมืองไทยรายสัปดาห์"ของเขาถูกปลดออกจากผังรายการของช่อง 9 อสมท. จึงเป็นที่มาของรายการ "เมืองไทยรายสัปดาห์" สัญจร ปักหลักวิพากษ์วิจารณ์ตัวพันตำรวจโททักษิณ ที่สวนลุมพินีทุกเย็นวันศุกร์ และบานปลายจนพัฒนาเป็น**เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย** ประกอบด้วยแกนนำหลัก 5 คน ได้แก่ 1.นายสนธิ ลิ้มทองกุล 2.พลตรีจำลอง ศรีเมือง 3.นายพิภพ ธงไชย 4.นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ 5.นายสมศักดิ์ โกศัยสุข และ นายสุริยะใส ตกะศิลา ผู้ประสานงาน ร่วมกับนักวิชาการ สื่อมวลชน กลุ่มสตรีผู้สูงศักดิ์ กลุ่มชนชั้นกลางจำนวนเรือนแสนร่วมประท้วงเพื่อขับไล่ " นายกฯทักษิณ" ด้วยข้อหาที่ค่อนข้างรุนแรง

ด้วยสไตล์การพูดของนายสนธิ การอ้างอิงหลักฐานที่น่าเชื่อ ตลอดจนการรู้จักเลือกใช้อวจนภาษาอื่นๆประกอบ เช่นการแต่งกาย การใช้สี (เหลือง) การใช้คำขวัญ "กู้ชาติ"โพกหัว โทนเสียง ฯลฯ สามารถเร้าอารมณ์ผู้คน โดยเฉพาะ "ชนชั้นกลาง" ให้เข้าร่วมต่อต้านรัฐบาลทักษิณมากขึ้น

คำว่า ระบอบทักษิณ มีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย ดังที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะ สมุดปกขาว เรื่อง "หยุดระบอบทักษิณ" ที่ผลิต โดยแก้วสรร อติโพธิและคณะ ได้วาดภาพระบอบทักษิณไว้ค่อนข้างชัดเจน จัดทำขึ้นเพื่อแจกเผยแพร่ในคราวชุมนุมใหญ่ของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตร ฯ ในรูปหนังสือและออนไลน์ สำหรับบุคคลทั่วไป ในช่วงเดือนมีนาคม 2549

ในเอกสารดังกล่าวมีเนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมถึงภาพวาดประกอบที่กล่าวถึง "ระบอบทักษิณ" ได้ค่อนข้างชัดเจนและก่อผลกระทบรุนแรง จนถูกสั่งห้ามเผยแพร่ในขณะนั้น (ดูเพิ่มเติม หน้า 9-15)

สำหรับ ตัวชี้วัดความรู้/ความเข้าใจของประชาชนต่อ "ระบอบทักษิณ" นั้น ผู้วิจัยประยุกต์ใช้จากเอกสารดังกล่าว (ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นตัวชี้วัดที่น่าเชื่อถือเพียงพอ เพราะผ่านการสังเคราะห์จากนักวิชาการและข้อมูลข่าวสารที่เป็นที่รับทราบกันอยู่แล้วตามสื่อมวลชนทั่วไป) ดังนี้

1. ระบอบทักษิณ **ยักยอกรัฐธรรมนูญ ยึดครองประชาธิปไตย (อำนาจนิยม)**
2. ระบอบทักษิณ **หลงใหลทุนนิยมใหม่จนลืมประเทศชาติ (เสรีนิยมใหม่)**
3. ระบอบทักษิณ **โกงกินชาติบ้านเมือง (คอรัปชั่น)**
4. ระบอบทักษิณ **ทำให้บ้านเมืองสิ้นความสงบสุข(สร้างความแตกแยก)**

DPU

หยุด

ช่วยกันกู้ชาติ กู้ประชาธิปไตย ของเราคืนมา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ภาพของระบอบทักษิณ ดูจะเป็นสิ่งน่ากลัวในสายตาชนชั้นกลางทั่วไป ทว่ายังมีกลุ่มคนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้/ความเข้าใจในระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (เขตอบต.) (ร้อยละ 69.75) โดยมีระดับการศึกษา ไม่เกิน ป.6 (ร้อยละ 65.75) และ ประกอบอาชีพกรรมกร/รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและเกษตรกรเป็นหลัก (ร้อยละ 56.00)

สำหรับ ตัวบ่งชี้ถึงความรู้/ความเข้าใจในระบอบทักษิณของประชาชน พบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้/ความเข้าใจว่า ระบอบทักษิณเป็นต้นเหตุ**ทำให้บ้านเมืองปราศจากความสุข** โดยตอบว่า ระบอบทักษิณเป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านทั้งรักทั้งชังก่อม็อบมาปะทะกันเอง(ร้อยละ 49.50) มีความรู้/ความเข้าใจระบอบทักษิณในด้านอื่นๆ โดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ กล่าวคือมีความรู้/ความเข้าใจว่า ระบอบทักษิณมีการ**คอรัปชั่นเชิงนโยบาย**ถูกต้องโดยตอบว่ามีการแก้กฎหมายเอื้อประโยชน์แก่เครือญาติและพรรคพวก (ร้อยละ36.25)

ระบอบทักษิณมีลักษณะ**อำนาจนิยม** โดยตอบว่า มีการแทรกแซงองค์กรอิสระ/สื่อมวลชน (ร้อยละ 22.50) รวมถึง ระบอบทักษิณเป็น**ทุนนิยมใหม่** โดยตอบว่า สนับสนุนการค้าเสรี (ร้อยละ 19.50)

โดยสรุป ประชาชน**มีความรู้/ความเข้าใจต่อระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้น้อยมาก** (ตอบถูกทุกข้อเพียงร้อยละ3 ตอบผิดทุกข้อร้อยละ26.25 และตอบถูกข้อเดียวร้อยละ 37.50)

นอกจากนี้ ระดับ**การศึกษา อาชีพของประชาชนยังมีความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05** กล่าวคือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาลงมาส่วนใหญ่ตอบถูกเพียงข้อเดียวและตอบไม่ถูกเลยสูงถึงร้อยละ 73.38 สำหรับกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มพ่อบ้าน/แม่บ้าน และกลุ่มกรรมกร/รับจ้าง/เกษตรกร มีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณน้อยมาก โดยตอบผิดทุกข้อสูงถึงร้อยละ 31.08 และ 32.89 ตามลำดับ ส่วน**ภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ไม่มีความความสัมพันธ์กับความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณ** อธิบายได้ว่า คนที่อยู่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลหรืออบต. ล้วนมีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณไม่แตกต่างกัน สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะ หมู่บ้านจัดสรรเป็นจำนวนมากอยู่นอกเขตเทศบาล(ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูง และประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมักอาศัยอยู่ตามหมู่บ้านจัดสรร)

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลทักษิณ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง**ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับผลงานของรัฐบาล** โดยเรียงตามลำดับจากเห็นด้วยมากที่สุดจถถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด (ดูเพิ่มเติมหน้า 53-55)ดังนี้

1. **โครงการประกันสุขภาพ 30 บาท**
2. **โครงการสินค้า OTOP**
3. **โครงการปราบปรามยาเสพติด**
4. โครงการเอื้ออาทร
5. โครงการSML
6. โครงการผู้นำแบบซีอีโอ
7. โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
8. โครงการขนาดยักษ์
9. บริหารประเทศด้วยระบบพรรคเดียว
10. แปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ผลจากการวัดความรู้/ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อระบอบทักษิณและความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างน่าเป็นห่วงสำหรับฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบทักษิณ แม้ว่าจะมีการรัฐประหารเพื่อโค่นล้มระบอบทักษิณไปแล้ว เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 รวมถึงมีการลงดาบซ้ำถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยในวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 ซึ่งในการนี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะเป็นการให้ความรู้/ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับระบอบทักษิณมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลและด้อย

การศึกษา และมีฐานะยากจน ยังขาดโอกาสที่จะเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งนโยบายของรัฐบาลทักษิณยังเป็นที่ถูกอกถูกใจชาวชนบท รวมทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนระบอบทักษิณ กลุ่มพีทีวี กลุ่มผู้บริหารพรรคทรท.(ที่ถูกตัดสิทธิ์ 5 ปี ตามประกาศ คปค. ฉบับที่ 27 ข้อ 3) ยังไม่ยอมลดละและไม่ยอมรับคำตัดสิน มีความพยายามปลุกระดมมวลชนโดยกล่าวหาว่า คมช.อยู่เบื้องหลังคำตัดสินยุบพรรค และชุมนุมกันเพื่อขับไล่คมช.(ทวงคืนประชาธิปไตย) ย้อนรอยเช่นเดียวกับการชุมนุมของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ออกมาขับไล่ระบอบทักษิณ (ทวงคืนประเทศไทย) ช่วงก่อนการรัฐประหาร หากยังไม่มีการถอดรากถอดโคน คาดว่าระบอบทักษิณอาจย้อนกลับมาอีก

3.วิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารการเมืองเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล

การที่ประชาชนผู้รับสารจะรับทราบข้อมูล(ที่ถูกต้อง) เกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลผ่านช่องทางการสื่อสารการเมืองนั้น จะต้องทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งกับคำนิยามของ “การสื่อสารทางการเมือง” เสียก่อน

ตามทัศนะของผู้วิจัย การให้คำนิยาม “การสื่อสารทางการเมือง” ที่ให้กรอบแนวคิดที่ค่อนข้างชัดเจนได้แก่ แนวคิดของกูเรวิทช์ และ บรูมเลอร์ (Gurevitch& Blumler : 1977) ที่นำแบบจำลองการสื่อสารมาอธิบายการสื่อสารทางการเมือง (ดูเพิ่มเติม น. 16) ดังนี้

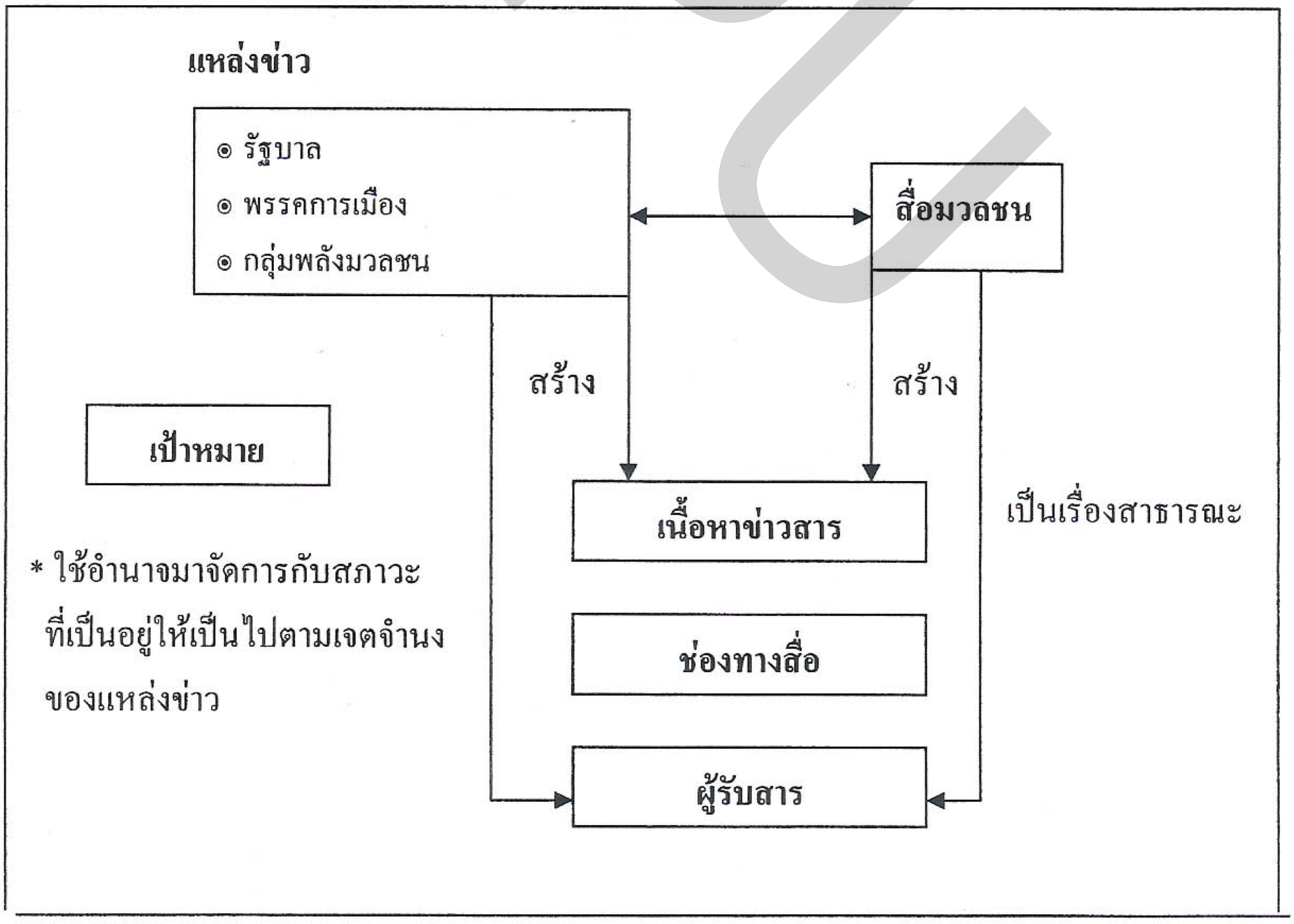

หากวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลทักษิณ โดยยึดตามกรอบความคิดของกูเรวิทช์ และ บรูมเลอร์ อาจอธิบายได้ดังนี้

ก.ผู้ส่งสาร : ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่

◉ <u>แหล่งข่าว</u> แหล่งข่าวในที่นี้ หมายถึง องค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานของตนแก่ผู้รับสารหรือประชาชนเป้าหมาย ได้แก่

- *รัฐบาล* ในที่นี้หมายถึง รัฐบาลที่บริหารโดยพรรคไทยรักไทย
- *ข้าราชการ* ถือเป็นกลไกสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ข้าราชพลเรือน ข้าราชการทหาร รวมถึงพนักงานรัฐวิสาหกิจ
- *พรรคการเมือง*ทุกพรรค นอกเหนือจากพรรครัฐบาล ในที่นี้ หมายถึงพรรคร่วมฝ่ายค้าน อาทิ. ประชาธิปัตย์ ชาติไทย มหาชน เป็นต้น
- *กลุ่มผลประโยชน์* (Interest Groups หรือ Protective Groups) หรือกลุ่มพลังมวลชน นับเป็นองค์กรทางการเมืองเช่นเดียวกับพรรคการเมือง แต่ต่างกับพรรคการเมืองตรงที่มิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าไปมีอำนาจในการปกครองหรือเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย เพียงแต่พยายามทำหน้าที่โน้มน้าวผู้ปกครองให้ดำเนินการตามความต้องการของกลุ่ม

ดังนั้นกลุ่มผลประโยชน์จึงเป็นการรวมตัวกันของบุคคลที่มีผลประโยชน์อย่างเดียวกันหรือใส่ใจในเรื่องเดียวกัน หรือตั้งขึ้นเพื่อเป็นปากเสียงหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น สมาคมการค้า (Trade association) สมาคมอุตสาหกรรมและสมาคมวิชาชีพต่างๆ กลุ่มเอ็นจีโอ กลุ่มสหภาพแรงงาน รวมถึงองค์กรภาคประชาชน เป็นต้น บางกรณี อาจใช้ชื่ออื่นเช่น *กลุ่มกดดัน* หรือ*กลุ่มอิทธิพล* (Pressure Groups หรือ Lobby Groups) (พฤทธิสาณ, <u>อ้างแล้ว</u> , น.168-169)

◉ <u>สื่อมวลชน</u> สื่อมวลชนถือเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารค่อนข้างสูง แม้บางครั้งอาจทำหน้าที่เป็นเพียง<u>ช่องทางนำเสนอข่าวสาร</u> (บางครั้งเรียก ช่องสาร) แต่มีหลายกรณีที่มี***บทบาทสำคัญเป็นผู้ส่งข่าวสารทางการเมือง*** (แหล่งสาร) ได้แก่ การวิเคราะห์ข่าวสารบ้านเมือง ผ่านคอลัมน์วิเคราะห์ข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น *กาแฟดำ* แห่งนสพ. กรุงเทพธุรกิจ , *ยามเฝ้าแผ่นดิน* แห่งนสพ.ผู้จัดการ , *คนปลายซอย* แห่งนสพ.ไทยโพสต์ รวมถึงรายการวิเคราะห์ข่าวผ่านวิทยุ /โทรทัศน์ เช่น *เรื่องเล่าเช้านี้ ข่าวเด่นประเด็นร้อน* เป็นต้น และช่องทางสื่อใหม่ เช่นอินเตอร์เนต ก็มีอิทธิพลไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวบไซต์เครือผู้จัดการ ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับโทรทัศน์ดาวเทียม เอเอสทีวี. สามารถกระตุ้นคนชั้นกลางในเมืองให้ออกมาต่อต้านรัฐบาลฯทักษิณได้อย่างมีประสิทธิผล นอกจากนี้ การตั้งฉายานามรัฐบาลของสื่อมวลชนที่กระทำกันทุกปี สามารถสร้างภาพลักษณ์ทั้งแง่บวกและลบในตัวนักเมืองให้ปรากฏตามฉายานามที่ตั้งได้อย่างดี เช่น พ่อมดมนตร์เสื่อม คนหน้าเหลี่ยม เป็นต้น

ข.ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

กลุ่มบุคคลจากทั้งสองสถาบัน ต่างอาศัยช่องทางการสื่อสาร เพื่อ**สร้างเนื้อหาข่าวสาร**ไปยังประชาชน**ผู้รับสาร**ตามเป้าหมายของแต่ละฝ่าย โดยฝ่ายรัฐบาลทักษิณพยายามใช้อำนาจทางการเมืองในฐานะฝ่ายบริหารเข้ามาจัดการสร้างวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ผ่านกลไกสื่อมวลชนของรัฐ โดยเฉพาะ สื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่รัฐเป็นเจ้าของหรือรัฐเป็นเจ้าของสัมปทาน ยกเว้นสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ที่เจ้าของเป็นเอกชนที่ค่อนข้างมีความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวสารในด้านลบของรัฐบาลทักษิณ

หน้าที่โดยทั่วไปของสื่อมวลชน ต้องมีความเป็นอิสระและความเป็นกลาง ในการทำหน้าที่ตามกลไกตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

ตลอดช่วงห้าปีภายใต้ระบอบทักษิณ ปรากฏว่า พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นอกจากถูกกล่าวหาว่า เป็นเผด็จการรัฐสภา ครอบงำองค์กรอิสระแล้ว **ยังแทรกแซงองค์กรสื่อมวลชน** รวมถึงความสามารถในการนำ**สื่อมวลชน**มาเป็นเครื่องมือในการแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล ผ่านรายการ**นายกฯทักษิณพบประชาชน** ทุกวันเสาร์ เวลา 09.00 น.ทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ คลื่น FM 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ หลังจาก เมื่อได้ออกอากาศรายการดังกล่าวไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ต่างก็หยิบนำคำพูดของนายกฯมาเป็นข่าวเผยแพร่ต่อไปอีก แม้กระทั่งหน่วยราชการบางแห่งมีการสั่งการให้ข้าราชการต้องฟังรายการดังกล่าวเลยทีเดียว

จากพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี**ความเป็นเจ้าครอบงำ** (Hegemony) ของอันโตนิโอกรัมชี่ (Antonio Gramsci) ที่สรุปว่า**สื่อสารมวลชน**เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วงชิงพื้นที่ทางความคิดและพื้นที่ทางวัฒนธรรม (วิถีชีวิตของผู้คน) ในสังคม(ดูเพิ่มเติมหน้า39-40) โดยแหล่งที่มาแห่งอำนาจของสื่อมวลชนได้มาจาก

ก.อำนาจจากโครงสร้าง เป็นอำนาจตามธรรมชาติที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงประชาชนที่หลากหลาย และอยู่กระจัดกระจายได้ทันที

ข.อำนาจเชิงจิตวิทยา ในสายตาประชาชนทั่วไป สื่อมวลชนน่าเชื่อถือกว่านักการเมือง (ได้รับการยกย่องเป็นฐานันดรที่ 4)

ค.อำนาจเชิงปทัสถาน สื่อมวลชนต้องวางตัวเป็นกลาง และมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวด้วยวิจารณญาณที่ถูกต้อง

(กาญจนา, อ้างแล้ว, น.242-243)

ข้อมูลข้างต้นเป็นการศึกษาอำนาจสถาบันสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการเมือง หากเราจะศึกษา ในแง่มุมสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร โดยพิจารณาที่ ตัวผู้รับสารในฐานะเป็นผู้กระทำ (Active) กล่าวคือ มุ่งสนใจวิธีการเลือกใช้สื่อ(Mass use)ของผู้รับสาร กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการศึกษาวิธีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารทางการเมืองของผู้รับสาร (Information Seeking) ผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง มีลักษณะอย่างไร?

คาร์ล ดอยท์ช (Karl Deutsch) อุปมาอุปไมยไว้ว่า "ระบบการสื่อสารมีลักษณะเป็นสายใย (web) หรือ เครือข่ายที่เชื่อมต่อบุคคลทั้งหลายเข้าด้วยกันในลักษณะเป็นวงจรที่มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารและข้อมูลกันสองทาง(Two way Communication)"และย้ำว่า"การสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลาง หรือสื่อกลางระหว่างประชาชนกับผู้ปกครองในระบบการเมือง"

ความหมายที่ชัดเจนของ **ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง** *หมายถึง ช่องทางการไหลของข่าวสาร (ช่องสาร) ที่ดำเนิน ไปตามโครงสร้างของระบบการเมืองของแต่ละประเทศที่ยึดโยงในลักษณะของโครงข่าย (แนวดิ่ง) หรือเครือข่าย (แนวราบ)*

โดยนัยนี้ อาจพิจารณา**ช่องทางการสื่อสารการเมือง**ใน 2 ลักษณะ

1. แหล่งสาร คือ บุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นแหล่งที่มาของสาร กรณีนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ช่องทางหลัก ได้แก่

◉ พรรคไทยรักไทย (รัฐบาล)

◉ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ

และ ◉ เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มการเมืองภาคประชาชน

2. ช่องสาร คือเส้นทางการไหล (Path) หรือวิธี (Means) ที่สารไหลจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร หรือ สื่อ นั่นเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

◉ ช่องสารที่เป็นสื่อมวลชนและช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล

◉ การรวมช่องสารมวลชนเข้ากับช่องสารระหว่างบุคคล

สำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อ(ช่องสาร)ของประชาชนผ่านช่องทาง (แหล่งสาร)เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลนั้น พบว่า

1. ช่องทางการสื่อสารของพรรครัฐบาล (ไทยรักไทย) ประชาชนรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลผ่านช่องทางของพรรครัฐบาล โดยใช้สื่อ**โทรทัศน์สูงสุด** (ร้อยละ 95.75) โดยส่วนใหญ่ชมรายการโทรทัศน์ช่อง3/ช่อง7(ร้อยละ 93.21) สำหรับช่อง ITV มีผู้ชมจำนวนเท่าๆกับช่อง9 และช่อง5 (ร้อยละ59.01,58.49 และ 55.09 ตามลำดับ) ส่วนเคเบิลทีวี MV1* มีผู้ชมน้อยมาก(ร้อยละ 6.27) สื่อที่ประชาชนเลือกใช้รองลงมาได้แก่ **หนังสือพิมพ์**(ร้อยละ76.25)โดยส่วนใหญ่ อ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์)

---

* เกิดจากสมัคร สุนทรเวช และทีมงาน เพื่อนำเสนอ **รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง** ทุกวัน เวลา (07.00-08.30น.) เริ่ม 1 ก.ย.2549 โดยถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม MV1 และเครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่นทั่วประเทศ รวมถึงรับชมทางอินเตอร์เนตได้ที่ www. 1 reporter.tv หรือ www.mvtv.co.th (ดูภาพที่ 6) ดำเนินการเช่นเดียวกับ ASTV

(ร้อยละ 97.38) ด้านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์)และหนังสือพิมพ์สุดสัปดาห์ (มติชน/เนชั่น) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวการเมือง โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล ประชาชนสนใจอ่านค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 15.08 และ 4.92 ตามลำดับ) และอ่านหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.31) ส่วนสื่อ**วิทยุกระจายเสียง** มีจำนวนผู้ฟังไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 44.50) โดยฟังวิทยุของเครือกรมประชาสัมพันธ์ จำนวนเท่าๆกับเครืออสมท.และวิทยุชุมชน (ร้อยละ 44.94, 42.70 และ 41.01 ตามลำดับ) ส่วนวิทยุรัฐสภาซึ่งเป็นช่องสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองกลับมีผู้ฟังน้อยที่สุดเพียงรายเดียว (ร้อยละ 0.56) สำหรับสื่อ**เวบไซต์** พบว่ามีผู้เปิดรับค่อนข้างน้อย(ร้อยละ 8.75) ส่วนใหญ่เปิดรับเวบไซต์หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 60) ส่วนเวบไซต์รีพอร์ตเตอร์ที่กำลังเป็นที่กล่าวถึงในขณะนั้นมีผู้เปิดเข้าไปชมน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.86) อาจเป็นเพราะยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

ภาพที่6 แสดงภาพโฆษณารายการ *สนทนาปัญหาบ้านเมือง* (ถ่ายทอดผ่านสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม MV1) บนหน้าหนังสือพิมพ์ เดอะ รีพอร์ตเตอร์

นอกจากนี้ ยังมีช่องสารจาก***กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ*** ซึ่งเป็นช่องสารที่เกิดจากการ***รวมช่องสารมวลชนเข้ากับช่องสารระหว่างบุคคล*** พบว่า ประชาชนรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลผ่าน**กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ**ไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.00) โดยเป็นการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ77.38) รองลงมาจับกลุ่มพูดคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน (ร้อยละ 55.36) และเข้าร่วมกับกลุ่มคาราวานคนจนสนับสนุนรัฐบาลที่สวนจตุจักรน้อยมาก (ร้อยละ 2.38)

2. ช่องทางการสื่อสารของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคการเมืองอื่น ๆ ประชาชนรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล ผ่านช่องทางพรรคประชาธิปัตย์และพรรคการเมืองอื่นๆ โดยใช้สื่อ**โทรทัศน์สูงสุด** (ร้อยละ 94.00) โดยส่วนใหญ่ชมรายการโทรทัศน์ช่อง3/ช่อง7 (ร้อยละ 93.35) สำหรับช่อง ITV มีผู้ชมจำนวนเท่าๆกับช่อง9 และช่อง5 (ร้อยละ58.51, 57.18 และ 55.85 ตามลำดับ) ส่วนเคเบิลทีวี MV1มีผู้ชมค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 7.18) ส่วนสื่อที่ประชาชนเลือกใช้รองลงมาได้แก่ **หนังสือพิมพ์**(ร้อยละ75.50) โดยส่วนใหญ่ อ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์) (ร้อยละ 96.03) ด้านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์)และหนังสือพิมพ์สุดสัปดาห์ (มติชน/เนชั่น) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารการเมือง โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาล ประชาชนสนใจอ่านค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 15. 89 และ 5.63 ตามลำดับ) และอ่านหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการน้อยมาก (ร้อยละ 3.64) ส่วน**สื่อวิทยุกระจายเสียง** มีจำนวนผู้ฟังเพียงร้อยละ 41.00 โดยฟังวิทยุชุมชน จำนวนเท่าๆกับ วิทยุของเครือกรมประชาสัมพันธ์ และเครืออสมท. (ร้อยละ 45.73, 43.90 และ 39.02 ตามลำดับ) ส่วนวิทยุรัฐสภามีผู้ฟังน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.61) สำหรับสื่อ**เวบไซต์**พบว่ามีผู้เปิดรับน้อยมาก(เพียง ร้อยละ 8.75) ส่วนใหญ่เป็นเวบไซต์หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 65.71) ส่วนเวบไซต์รีพอร์ตเตอร์มีผู้เปิดเข้าไปชมน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.86)

สำหรับการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลของประชาชนผ่าน**ช่องสารกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ**นั้นมีไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 41.75) โดยส่วนใหญ่เป็นการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ76.05) รองลงมาจับกลุ่มพูดคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน (ร้อยละ 56.29) ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมพรรคการเมืองน้อยมาก (ร้อยละ 1.80)

3.ช่องทางเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มการเมืองภาคประชาชน ช่องทางดังกล่าวนี้แตกต่างจากสองช่องทางแรกตรงที่สองช่องทางแรกเป็นช่องทางการสื่อสารการเมืองในรูปองค์กร (พรรคการเมือง) ส่วนช่องทางที่สามเป็น***ช่องทางการสื่อสารการเมืองพิเศษเพื่อแสดงผลประโยชน์ร่วมกัน*** ซึ่งช่องทางพิเศษนี้ถูกนำมาใช้กรณีที่ช่องทางตามปกติไม่สามารถดำเนินการได้ กล่าวคือ การเข้ามาบริหารประเทศในสมัยที่สองของรัฐบาลไทยรักไทย ด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงถึง 377 เสียง สามารถครอบงำรัฐสภาด้วยอำนาจเบ็ดเสร็จ พรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งพฤติกรรมแทรกแซงสื่อของผู้นำรัฐบาล มีผลทำให้ช่องทางที่สามนี้ผนวก***ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่***

เป็นสื่อมวลชนเข้ามาด้วย เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศ สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย โดยออกมาร่วมแถลงการณ์ เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในสถานการณ์ปัจจุบัน" เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2549 จนเป็นที่มาของการโต้แย้งระหว่างสื่อแท้* และสื่อเทียม** และก่อนที่ความขัดแย้งดังกล่าวจะบานปลายกลายเป็นสงครามข่าวสาร(ข่าวลือ) ก็เกิดรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน เสียก่อน

สำหรับ ประชาชนที่รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลทักษิณผ่านช่องทางเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฯ พบว่าใช้**สื่อวิทยุโทรทัศน์สูงสุด**(ร้อยละ 79.25) โดยชมรายการโทรทัศน์ช่อง3/ช่อง7สูงสุด(ร้อยละ 90.85) ตามด้วยชมรายการโทรทัศน์ช่อง 9 (ร้อยละ 61.20) ส่วนการชมรายการโทรทัศน์ช่อง 5 มีจำนวนเท่ากับชมรายการโทรทัศน์ช่อง ITV(ร้อยละ 57.10) ส่วนสื่อที่เลือกเปิดรับรองลงมาคือ**หนังสือพิมพ์**(ร้อยละ 64.50) โดยเลือกอ่านอ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์) (ร้อยละ 95.74)

ด้านหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ (มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์) หนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการ และหนังสือพิมพ์สุดสัปดาห์ (มติชน/เนชั่น) สนใจเปิดรับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 15.50,6.59,3.87ตามลำดับ) สำหรับ**สื่อวิทยุการจายเสียง**มีผู้เปิดรับฟังค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 33) โดยเปิดรับฟังคลื่นวิทยุชุมชนจำนวนใกล้เคียงกับคลื่นวิทยุเครือกรมประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 46.21และ43.94) นอกจากนั้น ฟังคลื่นวิทยุเครืออสมท.(ร้อยละ39.39) ส่วน**สื่อเวบไซต์**มีผู้เปิดรับน้อยมาก (ร้อยละ 7.5) โดยเปิดรับเวปไซต์หนังสือพิมพ์สูงสุด (ร้อยละ 60.00) ตามด้วยเวปไซต์ผู้จัดการ (ร้อยละ40.00) และเวปไซต์สถาบันการศึกษา (ร้อยละ26.67)

กรณี การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลของประชาชนผ่าน**ช่องสารกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ**นั้นมีไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 38.00) โดยส่วนใหญ่เป็นการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ72.37) รองลงมาจับกลุ่มพูดคุยกันตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน (ร้อยละ 59.21) และเข้าร่วมประท้วงรัฐบาลกับกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯจำนวนเล็กน้อย (ร้อยละ 5.92)

---

* สื่อแท้ หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวเพื่อสาธารณชนอย่างแท้จริง ส่วนสื่อเทียมหมายถึงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม สื่อทั้งสองประเภทได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายช่วงก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ประมาณช่วงปลายเดือนสิงหาคม ปีเดียวกัน สื่อมวลชนในประเทศต่างเผยแพร่ข่าวสารในแง่ลบของรัฐบาลทักษิณ จึงถูกกล่าวหาจากผู้สนับสนุนรัฐบาลว่า สื่อไม่เป็นกลาง มีการเลือกข้าง ปรากฏว่า มีการโต้กลับจากฝ่ายองค์กรสื่อมวลชนว่า สื่อแท้คือ สื่อที่ยืนอยู่ข้าง**ความถูกต้อง** ส่วนสื่อเทียมหมายถึงสื่อกลุ่มหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาลทักษิณ เช่น หนังสือพิมพ์เดอะ รีพอร์ตเตอร์ รายสัปดาห์ (เผยแพร่ได้เพียง 4 ฉบับ) รายการวิทยุชุมชน ยูนิตี้ เรดิโอ เอฟเอ็ม 89.75 เมกะเฮิรตซ์ ดำเนินรายการโดย คุณสมัคร สุนทรเวช และ เคเบิลทีวี MV 1 รวมถึงเวบไซต์ รีพอตเตอร์ ที่ได้นำเสนอไปแล้ว

ภาพที่ 7 แสดงภาพหนังสือพิมพ์ เดอะ รีพอร์ตเตอร์ รายสัปดาห์ ฉบับที่ 3,4

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของสารที่มีอิทธิพลต่อ "ระบอบทักษิณ"

นอกจากได้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อของประชาชนเพื่อทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลแล้ว มีการถามความคิดเห็นประชาชนเพิ่มเติมเกี่ยวกับช่องทางการไหลของสาร หรือช่องสารที่มีอิทธิพลต่อ "ระบอบทักษิณ" พบว่า ได้คำตอบสอดคล้องกัน คือ สื่อโทรทัศน์ยังทรงอิทธิพลต่อการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของระบอบทักษิณสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ32.71) สื่อสิ่งพิมพ์เป็นอันดับที่สอง (ร้อยละ29.84) สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นลำดับที่สาม (ร้อยละ 19.86) การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ เป็นลำดับที่สี่ (ร้อยละ 12.26)

อย่างไรก็ตาม หากเราวิเคราะห์ พฤติกรรมการใช้สื่อของประชาชนเพื่อรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับรัฐบาลทักษิณ กับความคิดเห็นของประชาชนต่อสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ (คำว่ารัฐบาลทักษิณอาจฟังดูเป็นบวกมากกว่าระบอบทักษิณ : ผู้วิจัย) พบว่า มีข้อแตกต่างตรงกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ กล่าวคือ หากพิจารณาในแง่พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปรากฏว่าส่วนใหญ่จะเป็นการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและจับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ/ที่ทำงาน แต่เมื่อถามถึงความคิดเห็นต่อสื่อหรือช่องสารที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ พบว่า ความคิดเห็นต่อช่องสารที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ ได้แก่ ***การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*** ซึ่งเป็นช่องสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่ประชาชน

ไม่ได้เลือกใช้ (อาจอยู่ต่างจังหวัด หรือกลัวอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากจลาจล) แต่กลับมีความเห็นว่ามีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

จากความคิดเห็นดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิด **สองนัครประชาธิปไตย** ของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ที่ให้ข้อสรุปว่า คนต่างจังหวัดเป็นผู้เลือกรัฐบาล และคนกรุงเทพฯเป็นผู้ล้มรัฐบาล โดยเฉพาะกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีอิทธิพลค่อนข้างสูงในกรุงเทพ ฯ และเป็นต้นตอที่สำคัญที่นำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลโดยคมช.ในที่สุด

เราสามารถวิเคราะห์อิทธิพลของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ ได้ดังนี้

1. เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองแบบพิเศษเพื่อแสดงผลประโยชน์ร่วมกัน
2. เป็นกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

1. เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองแบบพิเศษเพื่อแสดงผลประโยชน์ร่วมกัน กรณีนี้ เป็นการมองว่ากลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯเกิดขึ้นจากการรวมพลังของหลายฝ่ายเพื่อต่อกรกับระบอบทักษิณ เมื่อพบว่าช่องทางการสื่อสารทางการเมืองช่องอื่นถูกครอบงำหรือทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นช่องทางรัฐสภา (ผูกขาดอำนาจด้วยพรรคทรท.พรรคเดียว) รัฐวิสหากิจ (การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ) สถาบันการศึกษา (โดยการลดความน่าเชื่อถือของนักวิชาการที่ออกมาท้วงติง) รวมถึงช่องทางที่เป็นสื่อมวลชนก็ถูกแทรกแซง

การมารวมตัวกันดังกล่าวเกิดจากสนธิ ลิ้มทองกุล ที่มักอ้างตนว่า เป็นผู้จุด "เทียนแห่งธรรม" ที่ส่องนำผู้คนให้เห็นความดับมืดของ "ระบอบทักษิณ" ผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ประมาณเดือนกันยายน 2548 แต่ความเป็นจริงมีผู้ต่อต้าน "ระบอบทักษิณ" มาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่ขาดพลัง เพราะสังคมไทยยังคงหลงไหลได้ปลื้มกับระบอบทักษิณ อีกทั้งก่อนหน้านั้น สนธิเสียอีกที่เป็นพันธมิตรสนับสนุนทักษิณที่ร่วมล้มประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งปี 2544 และเป็นกระบอกเสียงแก้ต่างให้ระบอบทักษิณ ทั้งคดีซุกหุ้นครั้งแรก และการโต้แย้งกับ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เรื่องการแทรกแซงสื่อ โดยกล่าวหาว่าเจิ่มศักดิ์เคลื่อนไหวเพื่อปกป้องผลประโยชน์ตนเอง โดยใช้วาทกรรมว่าเป็น "การแทรกแซงเสี่ย" เสียมากกว่า รวมถึงการกล่าวหา "23 กบฏไอทีวี" ที่ต่อต้านการคุกคามสื่อของกลุ่มชินคอร์ปว่าเป็นพวกกระด้างกระเดื่อง แต่ฟางเส้นสุดท้ายมาขาดสะบั้นลง เมื่อมีการปลดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ออกจากผังรายการช่อง 9 อสมท. เขาจึงออกมาเคลื่อนไหวผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรที่สวนลุมฯ ทุกวันศุกร์ (ธนาพล อิ๋วสกุล, 2549:292)

สนธิท้าทายทักษิณ โดยสร้างกระแส "เสื้อเหลือง" โดยจุดประเด็นเรื่อง **การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ** ผ่านแคมเปญ "เราสู้เพื่อในหลวง" และเรียกร้องการถวายพระราชอำนาจคืนผ่านการโปรโมตหนังสือ **พระราชอำนาจ** ของประมวล รุจนเสรี ส่วนหนึ่งที่ทำให้หนังสือฉบับนี้มียอดขายนับแสนเล่ม เพราะตรง "คำนำ" ได้เขียน พระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ผ่านนายปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา)ว่า "***เราอ่านแล้ว เราชอบมาก เขียนได้ดี เขียนได้ถูกต้อง***" อย่างไรก็ตาม แม้การชุมนุมของสนธิจะได้มวลชนอนุรักษ์นิยมกลุ่มใหญ่ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะสร้างแนวร่วมให้ขยายออกไปได้ โดยสนธิถูกวิจารณ์จาก พิภพ ธงไชย ที่ปรึกษาคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยหรือ ครป.(แกนนำคนสำคัญร่วมต่อต้านระบอบทักษิณ)ว่า

"*การใช้วาทกรรมเรื่อง<u>พระราชอำนาจ</u>เป็นการถอยหลังเข้าคลอง แทนที่จะเล่นเรื่องอำนาจของภาคประชาชน แต่อำนาจประชาชนมันเพิ่งเติบโต มันยังจับต้องไม่ได้ แต่พระราชอำนาจที่สืบเนื่องกันมาหลายร้อยปี การใช้วาทกรรมเรื่องพระราชอำนาจ จะมีผลเสียกับกระบวนการเติบโตในเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม...*"(พิภพ ธงไชย,openbooks,2548)

ถึงแม้ว่า ปรากฏการณ์ "สนธิ"จะสั่นสะเทือนความมั่นคงทักษิณได้ดี แต่สนธิก็พลาดครั้งสำคัญ เมื่อเขายกพล "บุกทำเนียบ" ในวันศุกร์ที่ 13 มกราคม 2549 สร้างความเสียหายให้ขบวนการจนสนธิต้องหาทางลง โดยนัดชุมนุมใหญ่เป็นการสั่งลาครั้งสุดท้าย ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549

กอปรกับ ถึงคราวเคราะห์ของนายกฯทักษิณ เมื่อเขาตัดสินใจขายหุ้นชินคอร์ป ในวันที่23 มกราคม 2549 จึงเป็นจุดที่เขาต้องเริ่มนับถอยหลัง โดยถูกนำไปผนวกกับข้อกล่าวเดิมๆ กลายเป็นข้อกล่าวหาเพิ่มขึ้น อาทิ.

◉ทำลายสถาบันกษัตริย์ : การไม่เคารพ/กระด้างกระเดื่อง

◉ทำลายศาสนา : การแต่งตั้งสังฆราชองค์ที่สอง

และ ◉ทำลายชาติ : การขายหุ้นชินคอร์ปให้แก่กองทุนเทมาเส็กฯ โดยไม่เสียภาษี

การชุมนุมในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ นับเป็นก้าวกระโดดครั้งสำคัญ โดยสาระสำคัญมีการอ่านฎีกาที่จะถวายในหลวง 5 ประเด็น

1.วิกฤตการณ์การเมือง และการบิดเบือนระบอบประชาธิปไตย

2.การฉ้อราษฎร์บังหลวง

3.**การขายทรัพยากรและสิทธิประโยชน์ของชาติ มุ่งประโยชน์ส่วนตัวโดยขาดจริยธรรม**

4.วิกฤตการณ์ศาสนา

5.ขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ปัญหาวิกฤตสามจังหวัดภาคใต้ลุกลามบานปลาย

โดยเหตุผลข้อที่ 3 โดนใจผู้เข้าร่วมชุมนุมมากที่สุด และรุ่งเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า สนธิ ลิ้มทองกุล ปราศรัยปิดท้ายการชุมนุมด้วยการประกาศ "ชัยชนะ 4 ประการ" คือ

1. เดินทางไปถวายฎีกาที่สำนักราชเลขาฯ
2. ทำจดหมายร้องต่อพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะประธานองคมนตรี

3. พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน รับฟังคำอธิบายถึงพฤติกรรมจาบจ้วงพระเจ้าอยู่หัวหลายครั้งของทักษิณ และรับปากจะยืนข้างประชาชน เพราะตนเป็นทหารของพระเจ้าอยู่หัว

4. การเข้าร่วมชุมนุมของพวกตน เป็นการชุมนุมอย่างสันติ เป็นการใช้สิทธิรัฐธรรมนูญ

ภาพที่ 8 แสดงภาพการชุมนุมเพื่อต่อต้าน “ระบอบทักษิณ”ภายใต้การนำของสนธิ ลิ้มทองกุล

ภาพที่ 9 แสดงภาพความเคลื่อนไหวของแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

หลังจากนั้น มีการนัดหมายชุมนุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อ “ปิดบัญชีทักษิณ” ในวันเสาร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ ซึ่งเปลี่ยนจาก “นำเดี่ยว” โดยสนธิ มาเป็น “นำรวมหมู่” โดยองค์กรชื่อ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (ธนาพล, เพิ่งอ้าง , น.296)

การเกิดขึ้นของ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มีมาแล้วตั้งแต่เดือนตุลาคม 2547 เป็นการรวมตัวกันขององค์กรประชาธิปไตย นำโดยคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) กับสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ โดยยกประเด็นเรื่องการต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อ “น็อกเอาต์ทักษิณ” ให้ได้ในปี 2547 (ไทยโพสต์,14 ตุลาคม 2547, อ้างใน ธนาพล,น. 298) การรวมตัวเป็นไปอย่างเข้มแข็งคึกคักเพราะได้แรงสนับสนุนหลักจากพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แต่เมื่อรัฐบาลแก้เกมโดยยื่นผลประโยชน์ในรูปของหุ้นและสวัสดิการ มีผลทำให้พลังมวลชนกลุ่มนี้อ่อนกำลังลงและหมดพิษสงไปภายในปี 2547

ในช่วงมีการเลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ 2548 แม้ว่า จะมีความพยายามจุดประเด็น โดยเสนอแคมเปญ “จะเลือกทักษิณหรือเลือกแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” ปรากฏว่า ทักษิณยังคงความนิยม ได้กลับมาบริหารประเทศอีกครั้งหนึ่งด้วยคะแนนเสียงสูงถึง 19 ล้านเสียง ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ เงียบหายไป

ขณะที่สนธิเป็นผู้นำในการชุมนุมนั้น บรรดาองค์กรประชาธิปไตยก็เริ่มมีการเคลื่อนไหวอยู่แล้ว โดยมีการแถลงเปิดตัวพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 สุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) ทำหน้าที่ประสานงานพันธมิตร แถลงพันธกิจของพันธมิตรฯ 3 ข้อ คือ

1.รณรงค์ผลักดันให้นายกฯ ทักษิณ ชินวัตร ที่ขาดความชอบธรรมพื้นฐานลาออกจากตำแหน่ง

2.เปิดโปงความไม่ชอบธรรม และวาระซ่อนเร้นของระบอบทักษิณ

3.ประสานกลุ่มพลังต่าง ๆ ในสังคม ผลักดันการปฏิรูปการเมืองไทยครั้งที่ 2 โดยยึดแนวทางลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน

โครงสร้างของพันธมิตรฯ ใช้รูปแบบคณะกรรมการและมีที่ปรึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายรณรงค์เคลื่อนไหว ฝ่ายประสานงานพันธมิตร และฝ่ายกองเลขานุการ โดยแบ่งการทำงานเป็น 4 กลุ่ม ทำงานคู่ขนานกันไป

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคม มีนายสุเทพ อัตถากร เป็นแกนนำ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มวุฒิสมาชิกเพื่อการปฏิรูปการเมือง อาทิ. นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ นายการุณ ใสงาม และนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 เครือข่ายนักวิชาการเพื่อการปฏิรูปการเมือง นำโดย นายปริญญา เทวานฤมิตรกุล และนายบรรเจิด สิงคะเนติ

กลุ่มที่ 4 เครือข่ายองค์กรชาวบ้านในต่างจังหวัด ซึ่งขึ้นกับความสะดวกในการประสานงาน

ส่วนการตัดสินใจขึ้นอยู่กับแกนนำสำคัญ 4 คน สนธิ ลิ้มทองกุล พิภพ ธงไชย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และสมศักดิ์ โกศัยสุข

จะพบว่า กลุ่มพันธมิตรฯ ในพ.ศ.2549 แตกต่างจากกลุ่มพันธมิตรฯ ในพ.ศ.2547 กล่าวคือ ธงนำในการเคลื่อนไหวอยู่ที่ **การต่อสู้กับความเลวร้ายของระบอบทักษิณ** ภายใต้การนำของสนธิ ลิ้มทองกุล โดยเขาตระหนักว่า พลกำลังที่จะต่อกรกับระบอบทักษิณได้นั้นต้องพึ่งพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกลไกทหารเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแกนนำที่มาจากซีกองค์กรประชาธิปไตย ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้ แกนนำบางคนเคยปรามาสเขาในประเด็นพระราชอำนาจว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลอง รวมถึงความเห็นของสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ในนามปากกา "สะพานสายประชา" ในเนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 มกราคม 2549 ดังนี้

" เส้นทางสังคมไทย นับจาก 4 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นต้นไป นักสังเกตการณ์วิเคราะห์ว่า เป็นการขับเคลื่อนของพลังคนชั้นกลางและปัญญาชนของชนชั้นต่างๆ (organic intellectual ตามทฤษฎีของอันโตนิโอ กรัมชี่)เพื่อให้สังคมไทยเป็น **สังคมหลังทักษิณ** (Post Thaksin) ให้ได้เร็ววัน ไม่ปฏิเสธทุกวิธีการ ขออย่างเดียวให้น็อคเอาต์ เมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์การปฏิวัติโดยพลังมวลชน +พลังศีลธรรมของสังคมทั้งสองครั้ง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กำเนิดโดยขบวนการนิสิตนักศึกษาและขบวนการสังคมนิยมก้าวหน้า และ พฤษภาทมิพ 2535 เป็นขบวนการชนชั้นกลางและพรรคการเมืองฝ่ายคุณธรรม(พลังธรรม) ส่วนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่เพื่อปิดฉากโคตรานุวัตร หรือรัฐบาลกินรวบแบบ ***ษิณเจริญเชิญแขก*** " นี้ สรุปว่าเกิดจากพลังทางศีลธรรมจากทุกฝ่าย โดยมีใจกลางอยู่ที่ชนชั้นกลางผู้จงรักภักดี ปัญญาชนของชนชั้นบริโภคที่มีจิตสำนึก (ผลกระทบจากการแปรรูปและการค้าเสรี) ครูชาวบ้านที่อยู่ในเครือข่ายเอ็นจีโอ โดยมีสื่อครบวงจรและสื่ออิเล็กทรอนิก์เป็นตัวกระพือกระจายข่าวสารในอัตราเร่งสูงสุด ... โปรดจับตามอง กลุ่ม royalist และกลุ่ม privy councilor ซึ่งธีรยุทธ บุญมี เรียกว่า ***กลไกชี้นำเพื่อแก้ปัญหา***"(steering mechanism) หรือสนธิ ลิ้มทองกุล เรียกว่า ***การถวายคืนพระราชอำนาจ*** โดยเสนอให้เชิญพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีมาเป็นเสาหลักทางจริยธรรมของสังคม" (อ้างใน ธนาพล,น.299)

ในการชุมนุมใหญ่ครั้งแรกในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า ภายใต้ คำขวัญ "ปิดบัญชีทักษิณ" โดยมีความเชื่อที่ว่า การระดมมวลชนชั้นกลางมาเข้ามาร่วมจำนวนมากสามารถกดดันรัฐบาลทักษิณให้ออกไปได้ เช่นเดียวกับ "ม็อบสีลม"เมื่อปี 2540 ที่สามารถขับไล่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ออกไปได้สำเร็จ แต่เนื่องจากความแข็งแกร่งของรัฐบาลทักษิณ ที่ได้วางรากฐานไว้เหนียวแน่นตลอด 5 ปีที่ผ่านมา ทักษิณจึงยังคงอยู่ สิ่งเดียวที่พวกเขาคิดจะทำคือ ระดมมวลชนให้มากขึ้นและเพิ่มมาตรการที่เข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ โดยนัดชุมนุมครั้งต่อไปในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549

บุคคลที่เป็นตัวต่อที่สำคัญอีกท่านหนึ่ง คือพลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะผู้สนับสนุนทางการเมืองให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มาตลอด ปรากฏกายขึ้นในฐานะแกนนำคนที่ 5 ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ โดยท่านให้เหตุผลว่าการที่ท่านเข้ามาร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ เกิดจากการขายหุ้นชินคอร์ป และพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี ถูกนายสมัคร สุนทรเวช และนายดุสิต ศิริวรรณ "จาบจ้วง" รวมถึง การอ้างถึงความไม่พึงพอใจของนายทหาร 3 เหล่าทัพ ที่เรียกร้องให้ออกมาดำเนินการอะไรบางอย่าง ท่านจึงร้องขอให้พ.ต.ท.ทักษิณ ลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ

ตลอดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ มีข่าวลือเรื่องการยุบสภา หลัง พ.ต.ท.ทักษิณ เข้าพบพลเอกเปรม และเหตุการณ์ก็เป็นจริง เมื่อพ.ต.ท.ทักษิณ เดินทางเข้าเฝ้าฯพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งๆที่ตอนเดินทางไปเข้าเฝ้า มีข่าวว่าเตรียมรายชื่อ ครม. ชุดใหม่ไปทูลเกล้าฯ แต่กลับเป็นการยุบสภา โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ท่ามกลางการประท้วงของ 3 พรรคร่วมฝ่ายค้าน เพราะระยะเวลาสั้นเกินไป โดยพรรคร่วมฝ่ายค้านจึงมีมติบอยคอตการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน ขณะที่กกต. ยืนยันที่จะเดินหน้าจัดการเลือกตั้งต่อไป

การจัดปราศรัยใหญ่ของพรรคไทยรักไทย ในวันที่ 3 มีนาคม ณ ท้องสนามหลวงเพื่อเป็นการประลองกำลังว่า พรรคไทยรักไทยมีมวลชนอยู่จริง แม้ส่วนหนึ่งจะเป็นการเกณฑ์มาจากหัวคะแนน และคงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่พันธมิตรฯ จะใช้เพียงการชุมนุมประชาชนจำนวนหลักแสนมาบอกว่าทักษิณหมดความชอบธรรม เพราะมวลชนของทักษิณก็มีจำนวนพอๆกัน

จากสถาการณ์ดังกล่าวกลายเป็นวิกฤติที่ไร้ทางออก ข้อเสนอนายกฯพระราชทานตามมาตรา 7 ของชัยอนันต์ สมุทวานิช ก็มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง รวมถึงข้อเสนอในแนวทางเดียวกัน คือ การใช้สถาบันกษัตริย์เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มจาก อมร จันทรสมบูรณ์ เสนอให้มีการอาศัยพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ที่เป็น Statesman ตั้งคนกลางขึ้นมา 7 คน เป็นคณะกรรมการพิเศษยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาศัยเวลาประมาณ 1 ปี 6 เดือน เมื่อยกร่างเสร็จ ประชาชนเป็นผู้โหวตว่าเอาหรือไม่ อมรวิเคราะห์ว่า จากผู้มีสิทธิทางการเมือง 30 ล้านคน มีเพียง 1 ล้านคนเท่านั้นที่เข้าใจรัฐธรรมนูญ ส่วนหนึ่งจะโหวตเอาหรือไม่เอารัฐธรรมนูญเพราะผ่านการวิเคราะห์แล้ว แต่ส่วนใหญ่เชื่อว่าจะโหวตตามพระราชวินิจฉัยของ Statesman จากนั้นก็ยุบสภา เพื่อเลือกตั้งใหม่ (ธนาพล,เพิ่งอ้าง , น.302)

ด้าน นพ.ประเวศ วะสี เสนอว่า "การเลือกตั้ง การคว่ำบาตรการเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง ก็ทำกันไปอย่าตกอกตกใจ เมื่อการเมืองภาคประชาชนดำเนินไปอย่างเข้มข้นและถูกต้อง ประเด็ยว **ธรรมะจัดสรรเอง** ให้มีทางออกอย่างมหัศจรรย์ โดยบอกล่วงหน้าไม่ได้ว่าคืออะไร " (ประเวศ วะสี, ประชาไท, 3 มีนาคม 2549 อ้างใน ธนาพล, น.305)

แม้ การชุมนุมประท้วงของพันธมิตรฯ ในวันที่ 5 มีนาคม 2549 จะเพิ่มมาตรการกดดันด้วยการเคลื่อนขบวนจากท้องสนามหลวงในตอนหัวค่ำ เพื่อเดินไปยังทำเนียบรัฐบาล ก่อนจะกลับมาตั้งหลักที่สนามหลวง โดยประกาศชุมนุมยืดเยื้อ "ไม่ชนะ ไม่เลิก" ตามด้วยมาตรการ

สุดท้าย ที่คาดว่าจะ “ปิดบัญชีทักษิณ” ได้ คือการเคลื่อนขบวนใหญ่ออกจากสนามหลวงไปปักหลักอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 14 มีนาคม 2549 เพื่อกดดันทักษิณจนกว่าจะลาออกจากตำแหน่ง

อย่างไรก็ตาม แม้นว่าในวันที่ 14 มีนาคม 2549 พันธมิตรฯระดมพลได้นับแสนและสามารถชุมนุมยืดเยื้อได้ แต่กลับไม่มีผลต่อทักษิณ เพราะเขาตระเวณออกหาเสียงตามฐานมวลชนของพรรคไทยรักไทยที่เขามีอยู่ นอกจากนี้ พรรคไทยรักไทยยังแก้เกม โดยการเคลื่อน “คาราวานคนจน” จากภาคเหนือ และอีสาน ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2549 เพื่อมาประชันกับมวลชนชั้นกลางของฝ่ายพันธมิตรฯ โดยปักหลักสู้ที่สวนจตุจักร

การเลือกตั้งใกล้เข้ามา แต่ทักษิณไม่มีทีท่าจะสละอำนาจ ท่ามกลางความเคลือบแคลงสงสัยของหลายฝ่าย เห็นว่าข้อเสนอของพันธมิตรฯ จะนำเอาสถาบันกษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองมากเกินไปหรือไม่ แต่สุริยะใส กตะศิลา กลับไม่ปฏิเสธ โดยเขาให้สัมภาษณ์ ภิญโญ ไตรสุริยะธรรมาใน นิตยสาร Image ฉบับ เดือนธันวาคม 2549 พูดถึงสถาบันกษัตริย์ ว่า

“สถาบันกษัตริย์ มิได้เป็นสถาบันโดดๆ เป็นเอ็นจีโอที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มูลนิธิทั้งหลายที่ตั้งในนามของข้าราชบริพารมีเต็มไปหมด เอ็นจีโอสายก้าวหน้าก็อยู่ในมูลนิธิเหล่านี้ทั้งนั้น ..”

เขากล่าวเพิ่มเติมว่า *“ปรากฏการณ์หลังพิงวังมีมาตลอด และมีความอึดอัดเพราะเป็นกระแสที่เราต่อต้านมาตลอด ถึงขนาดฝ่ายซ้ายมาขอคุยให้ครป.ถอยออกมา แต่เราต้องยอมรับว่า การสู้กับระบอบทักษิณเป็นตัวปัญหา แต่ภาคประชาชนไม่มีกำลังพอที่จะโค่นล้มคุณทักษิณได้ ฉะนั้นก็ต้องเชื่อมประสานกับพลังอื่น ไม่ว่าจะพลังชนชั้นกลาง พลังทุนนิยมในชาติ พลังศักดินา ก็ต้องร่วมกันเพื่อจัดการคุณทักษิณ เพราะพลังศักดินาโดดๆ ก็จัดการคุณทักษิณไม่ได้ ต้องมาเชื่อมประสานกับพลังภาคประชาชน ดังนั้นก็เลยเกิดธงหลายผืนในที่ชุมนุม ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าเราจะจัดลำดับความสำคัญอย่างไร เราอาจจะไม่ได้ทั้งร้อยในการต่อสู้ครั้งนี้ แต่เมื่อต่อสู้แล้วไม่มีใครอยากแพ้ จึงเป็นเหตุให้เราไม่ถอย”*

การออกแถลงการณ์ฉบับที่ 6/2549 ของฝ่ายพันธมิตรฯ ในคืนวันที่ 23 มีนาคม เพื่อ *“นัดหมายชุมนุมใหญ่ แสดงตนพึ่งพระบารมี ขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญมาตรา 7 ปลดชนวนวิกฤตของแผ่นดิน เริ่มต้นการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ 2”* นอกจากในแถลงการณ์จะอ้างถึงเหตุผลด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันเกิดจากทักษิณแล้วยังมีการขู่ว่า *“วิกฤตครั้งใหญ่ที่จะเกิดและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นหลังจากวันที่ 2 เมษายน ....แม้วิกฤตครั้งนี้ในท้ายที่สุดแล้วก็เชื่อว่าพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่อาจดันทุรังต่อไป แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอาจจะจบลงด้วยวิถีทางนอกรัฐธรรมนูญ”* พันธมิตรฯได้เชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมแสดงตนเพื่อขอพึ่งพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 25 มีนาคม โดยพร้อมเพรียงกัน

เมื่อถึงวันดังกล่าว แม้จะมีประชาชนมาร่วมชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถทำอะไรทักษิณได้ เพราะหากมองในความเป็นจริง คงเป็นไปไม่ได้ที่อยู่ๆ ในหลวงจะ

ลงมาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการพระราชทานนายกรัฐมนตรีตามที่ฝ่ายพันธมิตรเรียกร้อง เพราะพระองค์ท่านต้องวางตัวเป็นกลาง เงื่อนไขเดียวที่ท่านจะลงมาต่อเมื่อสถานการณ์ไม่ปกติ เช่นเหตุการณ์นองเลือดหรือเกิดรัฐประหาร เป็นต้น ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 25 เมายน 2549 ที่ทรงกล่าวว่า

"มาตรา 7 นั้นไม่ได้หมายถึงมอบให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำอะไรตามใจ มาตรา 7 นั้นพูดถึงการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่ได้บอกว่าให้พระมหากษัตริย์ตัดสินทำได้ทุกอย่าง ถ้าทำเขาจะนึกว่าพระมหากษัตริย์ทำเกินหน้าที่ ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยพูด ไม่เคยทำเกินหน้าที่ ถ้าทำเกินหน้าที่ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย"

แม้การเรียกร้องอำนาจนอกระบบนี้จะไม่สำเร็จ แต่ก็เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เชื่อได้ว่า ลำพังอำนาจประชาชน ไม่มีพลังพอที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองของไทยได้ ทำให้ต้องพึ่งพา "อำนาจพิเศษ" เข้ามาจัดการทุกครั้ง ดังนั้น ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองที่ฝ่ายพันธมิตรฯสร้างขึ้นจึงปรากฏผลเป็นรูปธรรมในอีก 6 เดือนต่อมา (ธนาพล,น.307--308)

ตลอดช่วงเกือบ 8 เดือน (ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2549เป็นต้นมา) ที่ผ่านมา ฝ่ายพันธมิตรฯ พยายามที่จะเชื่อมโยงทุกประเด็นในการต่อต้านทักษิณ ให้เป็นคู่ตรงข้ามกับสถาบันกษัตริย์ และเรียกร้องต่อทหารในฐานะ "ทหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว" ตลอดเวลา รวมถึงประเด็น กรณีปฏิญญาฟินแลนด์*(ดูพิทยา ว่องกุล, ไทยโพสต์, 22 พฤษภาคม 2549 และโสภณ สุภาพงษ์, ผู้จัดการออนไลน์,20 พฤษภาคม 2549 อ้างใน ธนาพล , น.309-310) กับผู้มีบารมีนอกรัฐะรรมนูญ** นอกจากนี้สุริยะใส ยังย้ำว่า เรื่องปฏิญญาฟินแลนด์ เป็นความผิดสำเร็จที่มีหลักฐานในตัวเอง

---

* เรื่องราวของปฏิญญาฟินแลนด์ถูกเปิดประเด็นขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2549 โดย อมร อมรรัตนานนท์ เดิมอยู่ทรท. แปรพักตร์มาร่วมกับพันธมิตรฯ โดยระบุว่าเป็นแนวคิดของแกนนำพรรคไทยรักไทยที่ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ นายทุน ซ้ายเก่า และนักวิชาการ ที่ประชุมร่วมกันที่ประเทศฟินแลนด์ เมื่อปี 2542 โดยมีเป้าหมาย 1.ยึดครองมวลชนรากหญ้าด้วยลัทธิทุนนิยมและบริโภคนิยม 2.สร้างระบบพรรคเดียวที่ทรงอำนาจและรวมศูนย์อำนาจ 3.แปลงสินทรัพย์ของรัฐให้เป็นทุนทางการเมือง 4.ทำให้สถาบันกษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ให้มากที่สุด และ 5.สถาปนาระบบราชการใหม่เพื่อให้ข้าราชการเป็นข้า CEO

** ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ เป็นข้อความปริศนาที่ พ.ต.ท.ทักษิณ กล่าวต่อข้าราชการระดับสูงเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ว่า "...ความวุ่นวายเกิดจากหลายอย่าง อย่างหนึ่งคือเมื่อองค์กรตามปกติถูกองค์กรที่อยู่นอกระบบครอบงำหรือมีอิทธิพลมากกว่า องค์กรปกตินั้นก็จะวุ่นวาย หรือถ้าจะแปลเป็นไทยชัดๆ ก็คือ วันนี้องค์กรนอกรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ในรัฐธรรมนูญ คือบุคคลซึ่งดูเหมือนมีบารมีนอกรัฐธรรมนูญเข้ามาวุ่นวายองค์กรที่มีในระบบรัฐธรรมนูญมากไป มีการไม่เคารพกติกา

การออกมาเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปฏิญญาฟินแลนด์ สร้างความเคลือบแคลงสงสัยต่อพรรคไทยรักไทยมากขึ้น และสังคมอยากฟังคำชี้แจงจากแกนนำพรรค(หลายคนถูกพาดพิง) เพราะพฤติกรรมและบทบาททางการเมืองของผู้นำและแกนนำพรรคไทยรักไทยสอดคล้องกับปฏิญญาทั้ง 5 ข้อ

จากข้อสังเกตของ ธนาพล อิ๋วสกุล ในบทความเรื่อง **แกะรอย พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย : ผู้ออกบัตรเชิญให้คณะรัฐประหาร** (ฟ้าเดียวกัน,2550 :311) เป็นสิ่งที่น่าขบคิดเป็นอย่างยิ่ง โดยเขากล่าวว่า ท่ามกลางการโจมตีเรื่องปฏิญญาฟินแลนด์อย่างเมามันของบรรดาแกนนำในพันธมิตรฯ ทั้งพิภพ ธงไชย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สมศักดิ์ โกศัยสุข รวมถึงสุริยใส กตะศิลา ที่กำลังมีแนวคิดในการตั้งพรรคการเมืองภาคประชาชนขึ้นมาว่า *นโยบายของพวกเขาต่อสถาบันกษัตริย์จะเป็นอย่างไร? ถ้าไม่ให้สถาบันกษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์แล้วจะให้กลับมามีอำนาจเหมือนสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือ?*

จุดแตกหักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งจนทหารต้องเคลื่อนทัพเข้ามาโค่นล้มระบอบทักษิณเมื่อมีการประลองกำลังกันระหว่างฝ่ายที่เรียกว่า “เครือข่ายระบอบทักษิณ” กับ “ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” โดยสาเหตุจากการลาออกจากตำแหน่งของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี และวิษณุ เครืองาม รักษาการรองนายกรัฐมนตรี ภายหลังงานฉลองสิริราชสมบัติ 9 มิถุนายน จึงเป็นที่มาคำปริศนา “ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ”

แม้จะเป็นที่ทราบกันดีว่าหมายถึงพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการลาออกจากตำแหน่งของบุคคลทั้งสอง รวมถึงการโยกย้ายข้าราชการระดับสูง แต่ฝ่ายพันธมิตรฯกลับมุ่งประเด็นการสร้างคู่ตรงข้ามระหว่างทักษิณกับสถาบันกษัตริย์ โดยมีทหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นกำลังสำคัญ ซึ่งสอดรับกับการที่พล.อ เปรม ได้เดินสาย “ปลุกระดม” บรรดานายทหารให้เลือกข้างตลอดเดือนกรกฎาคม 2549 ดังคำบรรยายพิเศษ ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ต่อหน้านายทหารทั้งสี่ชั้นปี จำนวน 950 นาย รวมถึง บรรดา “ลูกป๋า” อาทิ. พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกฯ พล.อ.อู๊ด เบื้องบน อดีตปลัดกระทรวงกลาโหม พล.อ.พงษ์เทพ เทศประทีป โดยพล.อ.เปรม กล่าวว่า

“...รัฐบาลก็เหมือนกับjockey คือเข้ามาดูแลทหาร ไม่ใช่เจ้าของทหาร เจ้าของทหารคือชาติและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัฐบาลเข้ามาดูแล แต่กำหนดใช้พวกเราตามที่ประกาศนโยบายไว้ต่อรัฐสภา เด็กขี่ม้าบางคนก็ขี่ดี ขี่เก่ง บางคนก็ขี่ไม่ดี ขี่ไม่เก่ง รัฐบาลก็เหมือนกัน บางรัฐบาลก็ทำงานดี ทำงานเก่ง บางรัฐบาลทำงานไม่ดี ไม่เก่งก็มี นี่เป็นเรื่องจริงที่พูดนี่เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าเราเป็นทหารของชาติ เป็นทหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่รัฐบาลเข้ามาดูแลในเรื่องอื่นๆของพวกเรา”(ไทยโพสต์, 15 กรกฎาคม 2549 อ้างในธนาพล,น.313)

หลังจากนั้นเพียงสัปดาห์ มีคำสั่งกองทัพบกที่ 423/2549” ปรับย้ายนายทหารระดับผู้บังคับกองพันเป็นการเร่งด่วน ถือว่าเป็นคำสั่งนอกฤดูกาล ต่อมาการโยกย้ายดังกล่าวได้รับการ

เปิดเผยต่อสาธารณชนภายหลังว่าเป็นการโยกย้ายเพื่อรัฐประหาร สนธิ ลิ้มทองกุล น่าจะทราบเรื่องเหล่านี้ดี จึงกล้าประกาศว่า การต่อสู้กับระบอบทักษิณถึงจุดแตกหักแล้ว ดังนี้

"ถึงเวลาที่ต้องติดดาบปลายปืนแล้ว เราไม่มีวันขี่ม้าเลียบค่ายอีกต่อไป ไม่มีเวลาขี่ม้าเลียบค่ายแล้ว ... ผมอยากให้ประชาชนเลือกข้าง ... ระหว่างระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กับระบอบทักษิณที่มีพระมหากษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ "(สนธิ ลิ้มทองกุล, ผู้จัดการรายวัน , 7 กรกฎาคม 2549 อ้างใน ธนาพล,น.313)

หลังจากที่ฝ่ายพันธมิตรฯ ร้างลาจากการชุมนุมใหญ่ก่อนวันที่ 2 เมษายน 2549 วันที่ 15 กันยายน 2549 ได้มีการนัดแถลงข่าวการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 20 กันยายน 2549 ในวันนั้นแกนนำพันธมิตร 4 คน (ยกเว้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ติดภารกิจที่โรงเรียนผู้นำ) ได้แถลงข่าวการชุมนุมพร้อมผูกผ้าพันคอสีฟ้ามีข้อความว่า

902
74
12 สิงหาคม 2549
วันแม่แห่งชาติ

(คำนูญ สิทธิสมาน, น.279)

จากข้อความข้างต้น ปรากฏในหนังสือเรื่อง "ปรากฏการณ์สนธิ จากเสื้อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า" ของคำนูญ สิทธิสมาน ล้วนมีนัย โยงให้เห็นว่า การชุมนุมในวันที่ 20 กันยายน 2549ได้รับการสนับสนุนจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

902 คือรหัสวิทยุที่ใช้แทนสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (ขณะที่901 คือรหัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

74 คือ พระชนมายุของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (12 สิงหาคม 2475-12 สิงหาคม 2549)

และ **12 สิงหาคม 2549** ก็คือ **วันแม่แห่งชาติ**

นอกจากนี้ในหนังสือเล่มดังกล่าว ยังมีการแสดงภาพกระเป๋าผ้าสุภาพสตรีลายไทยสีม่วงทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่เห็นทั่วไปตามงานศิลปาชีพ พร้อมเงินสด 250,000 บาท ที่สนธิ ลิ้มทองกุล ไปรับจากกลุ่มสตรีผู้สูงศักดิ์ ที่ให้กำลังใจในการกระทำการในการปกป้อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สิ่งนี้ทำให้สนธิมั่นใจว่า จะต้องได้รับชนะ (เพิ่งอ้าง,น.279)

เมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นในวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยมีแถลงการณ์จาก คปค.อ้างว่า *"การบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการทำให้เกิดความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย สลายความรู้รักสามัคคีอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ต่างฝ่ายต่างมุ่งหวังเอาชนะด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ และแนวโน้มนับวันรุนแรงขึ้น"*

สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ ได้ออกมาชื่นชม การตัดสินใจทำรัฐประหารของ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ.ว่าทำเพื่อประโยชน์ของชาติ รวมถึงแกนนำที่มาจากกลุ่มองค์กรประชาธิปไตย ได้ออกมาแถลงการณ์ (หลังรัฐประหาร 5 วัน) ถึงการ "ต้านรัฐประหารแบบเข้าใจ" รวมถึง ไชยันต์ ไชยพร นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้นำแห่งอารยะขัดขืนเมืองไทย (ดูเพิ่มเติม หน้า 38) ผู้ได้รับการยกย่องว่า เป็น โซกราติส (Socrates)คนสุดท้าย ยังออกมาสนับสนุนคณะรัฐประหารในฐานะเป็นผู้ยุติการนองเลือด ดังนี้

"...*ถ้าผมปฏิเสธรัฐประหาร หมายความว่าผมต้องเลือกการนองเลือดใช่ไหม พูดง่ายๆ ระหว่างทักษิณกับรัฐประหารผมเอาอะไร มันเป็นโศกนาฏกรรม (tragey) ที่เราต้องอยู่ตรงนั้น*" (วิรพา อังกูรทัศนียรัตน์, สารคดี ,ตุลาคม 2549,น.128,130)

นอกจากนี้ ยังมีประชาชนอีกมากมายมาร่วมแสดงความยินดีต่อการทำรัฐประหาร จนต่างชาติเรียกว่า "*รัฐประหารคลาสสิค*"(carnation revolution) เพราะกรุงเทพฯหลายๆ จุดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ชาวต่างชาติและแม้แต่คนไทยเดินทางมาลานพระบรมรูปทรงม้าเพื่อมอบดอกไม้ และถ่ายภาพกับทหารถือปืนและขบวนรถถังเป็นที่ระลึก

ภาพที่ 10 แสดงภาพการปรบมือต้อนรับการรัฐประหารของประชาชน

2. เป็นกลุ่มก้อนทางการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นับเป็นกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งกลุ่มหนึ่ง (ศึกษาแนวคิดการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล เพิ่มเติม หน้า35-38) เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มที่มีความคิดแตกต่างแต่มี

เป้าหมายเดียวกันคือ ร่วมกันล้มระบอบทักษิณให้ได้ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีจุดแข็งและจุดด้อยที่เสริมกันอาทิ.กลุ่มปรากฏการณ์สนธิ นำโดยสนธิ ลิ้มทองกุล นักหนังสือพิมพ์ ที่กลายเป็นนักเคลื่อนไหวที่มีฐานมวลชนสนับสนุนหนาแน่นทั้งชนชั้นกลางและชนชั้นสูง รวมถึงมีสื่อมวลชนที่ทรงอิทธิพลเป็นอาวุธ เช่นหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการ สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมเอเอสทีวี รวมถึงเวบไซต์ผู้จัดการ ส่วนคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) และเอ็นจีโอมีฐานเสียงชาวบ้าน(มวลชนจัดตั้ง) พร้อมที่จะเกณฑ์เข้ามาสนับสนุนหากทางกลุ่มต้องการ จากคำให้สัมภาษณ์ของ สุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการกลุ่มพันธมิตรฯ ในนิตยสาร Image ฉบับ เดือนธันวาคม 2549 กล่าวถึง มวลชนจัดตั้งว่ามีอยู่จริง ช่วงเกิดรัฐประหาร 19 กันยายน ดังนี้

"ผมเช็คข่าวตลอดเวลา ทั้งจากนักข่าวและจากทหารบางส่วน เพื่อความชัดเจนว่ากลุ่มรัฐประหารคือกลุ่มไหน และภารกิจคืออะไร คอยฟังคำประกาศจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ตลอดเวลา และคุยกับแกนนำว่าจะเอาอย่างไร จะมีท่าทีอย่างไร อีกทั้งต้องคอยระวังตัวเองในเรื่องความปลอดภัยอย่างมาก เพราะสถานการณ์ยังไม่นิ่ง มีข่าวการเคลื่อนกำลังของอีกฝ่ายตลอดเวลา รวมถึงต้องโทรยกเลิกมวลชนในต่างจังหวัดที่กำลังเคลื่อนเข้ามา ส่วนกำลังที่เข้ามาในกรุงเทพฯแล้ว ก็บอกให้อยู่ในที่ตั้ง ไม่ต้องมาชุมนุม และถ้าเป็นไปได้ให้กลับบ้านไปก่อน ในช่วงวันที่ 19 กันยายน พวกของเราที่อยู่กรุงเทพฯก็มี 3,000-4,000 คนแล้ว ห้องพักแถวครุสภา โรงแรมถูกๆ แถวเทเวศร์เต็มหมด"

นอกจากนี้ สุริยะใส ยังอธิบายถึงเป้าหมายของกลุ่มพันธมิตรฯ คือ

"การเรียกร้องให้เดินหน้าไปสู่การเมืองภาคประชาชน โดยทางพันธมิตรก็สู้กับคุณทักษิณด้วยสันติวิธี คุณทักษิณเองก็ใช้สันติวิธีเหมือนกัน แต่ถึงที่สุดคนที่เข้ามาแทรกกลางคือทหาร..." เขากล่าวต่อว่า " หลังการรัฐประหาร การนำโดยคณะแกนนำ 5 คนจะยุติไป การนำรูปแบบใหม่จะทำเป็นเครือข่ายและจัดเวทีระดมความคิดเห็น โดยคงศูนย์ประสานงานไว้ การนำรูปแบบใหม่จะเน้นที่การเปิดเวทีเพื่อให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง เพราะมองดูแล้ว โอกาสที่จะออกมาเคลื่อนไหวมวลชนเรือนแสนเพื่อเข้ากดดัน เข้าเผชิญหน้าทางการเมืองในลักษณะเดิมนั้นมีน้อย ต่อไปจะเป็นเวทีระดมความคิดเห็นมากกว่า พันธมิตรคิดอย่างไรเรื่องปฏิรูปสื่อ เรื่องปฏิรูปการเมือง โดยเน้นไปที่การเตรียมความคิดและองค์ความรู้ พันธมิตรก็เปลี่ยนบทบาทตามสถานการณ์ใหม่ แต่ไม่ได้ยุติบทบาท"

และกล่าวถึงบทบาทกลุ่มพันธมิตรฯ หลังการรัฐประหาร

*" โดยตัวคุณสนธิ สนใจเรื่องการปฏิรูปสื่อ และอยากทำให้ ASTV เป็นทีวีของประชาชน โดยการบริหารงานของมูลนิธิยามเฝ้าแผ่นดิน ตอนนี้ก็เริ่มขายหุ้น หุ้นละ 1 บาท คุณสนธิต้องการผลักดันให้เกิด **ทีวีที่มีโมเดล**แบบ BBC ของอังกฤษ ตอนนี้ก็ยังไม่เห็นชัด แต่คิดว่าต่อไปทางผู้จัดการก็คงเคลื่อนเรื่องการปฏิรูปสื่อ ด้านพลตรีจำลองนั้นยังไม่ชัด เพราะท่านมาในเงื่อนไขว่า หมดเวลาของคุณทักษิณแล้ว ท่านพูดกับเราน้อยในที่ประชุมว่าท่านคิดอย่างไร*

เรื่องปฏิรูปการเมือง เรื่องสังคมที่ควรจะเป็นในภายภาคหน้า ท่านอาจจะคิดแค่ว่าคุณทักษิณหมดเวลาแล้ว ส่วนพี่พิภพ พี่สมศักดิ์ และอาจารย์สมเกียรติ คิดว่าภารกิจยังไม่จบลง มีอีกหลายเรื่องที่ต้องทำ อย่างเรื่องปฏิรูปการเมือง ดังนั้นแรงเหวี่ยงในบทบาทหน้าที่นี้จะอยู่ที่แกนนำ 3 คน บวกกับเอ็นจีโอและมวลชนที่เป็นเครือข่ายภาคประชาชน ในทัศนะของผมคิดว่า เราต้องกลับมาเชื่อมประสานเครือข่ายต่างๆ ให้มีส่วนร่วมมากที่สุด ถ้าดูในแง่นี้ บทบาทของพันธมิตรจะเปลี่ยนไปมากทีเดียว"

ท้ายที่สุดเขาสรุปว่า

" ถ้ารัฐบาลใหม่มีท่าทีผิดที่ผิดทาง มีสัญญาณของการสืบทอดอำนาจ หรือดูว่าถ้าการจัดการกับระบอบทักษิณไม่สำเร็จ มีการสอดไส้วางยากัน แกนนำ 5 คนก็พร้อมจะกลับมาเคลื่อน เพราะเป้าหมายของเราคือการจัดการกับระบอบทักษิณให้เบ็ดเสร็จเด็ดขาด ดังนั้นด้านหนึ่งของพันธมิตรก็ยังคอยจับตามองเหตุการณ์อยู่ อีกด้านหนึ่งก็ทำงานด้านการปฏิรูป ทว่าก็ต้องยอมรับว่า หลายคนที่เข้าร่วมกับพันธมิตร อารมณ์อยู่แค่คุณทักษิณเป็นปัญหาประเทศ เอาทักษิณออกไปก่อน แล้วประเทศน่าจะเดินหน้าไปได้ระดับหนึ่ง พลังส่วนอื่นๆ ในสังคมก็จะเข้ามาช่วยขับเคลื่อนแบกภาระของชาติได้ต่อไป ดังนั้นหลายคนก็จะลดบทบาทลง หลายคนก็อาจจะไปเล่นการเมือง เพราะแกนนำระดับภาค ระดับจังหวัดหลายคนก็เตรียมสมัครสส."

น่าจะนับได้ว่า กลุ่มพันธมิตรฯ เป็นที่รวมขององค์กรมวลชนที่หลากหลาย และมีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อระบอบทักษิณจนนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 และพร้อมที่จะกลับมารวมตัวกันใหม่หากรัฐบาลอ่อนข้อให้กับระบอบทักษิณ ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนคือ หลังการลงประชามติ ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 มีการกำหนดให้มีการจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองได้ คำนูณ สิทธิสมาน เปิดประเด็นร้อน เรื่อง "พรรคยามเฝ้าแผ่นดิน" ในคอลัมน์หน้ากระดานเรียงห้า ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 20 สิงหาคม 2550

"คุณสนธิ ลิ้มทองกุล ไม่ใช่เพียงเป็น 'สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลาง' เหมือนเดิมเท่านั้น หากแต่เพิ่มลักษณะของการเป็น 'นักการเมืองภาคประชาชน'ในรูปของผู้นำมวลชนเข้ามาด้วย นับจากวันนั้นถึงวันนี้ แม้จะมีทั้งคนชอบและคนชัง แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีมวลชนจำนวนไม่น้อยในเขตเมืองทั่วประเทศที่ทั้งชอบและทั้งเห็นเป็นที่พึ่งอย่างน้อยก็ในด้านการเป็นกระบอกเสียงให้กับความเดือดร้อนที่ไม่มี นักการเมืองในระบบ คนไหนต่อสู้ให้ในลักษณะถึงลูกถึงคน..."
(เนชั่นสุดสัปดาห์, 24 สิงหาคม 2550, น.16)

นอกจากนี้ คำนูญ ยังขยายความเกี่ยวกับการตั้งพรรคยามเฝ้าแผ่นดินอีกครั้ง ผ่านรายการ "ยามเฝ้าแผ่นดิน" ทางเอเอสทีวี 1 คืนวันที่ 21 สิงหาคม

"...ผมเข้าใจและเข้าใจดีว่าความเป็นไปได้ ความเป็นไปไม่ได้นั้นมีอะไรเป็นข้อดี เป็นข้อจำกัด แต่ว่าอยากจะเขียนไม่ใช่โยนหินถามทาง แต่อยากจะบอกถึงความในใจบางประการว่าบางทีมันก็น่าเสียดาย มันดูเหมือนว่าเราพอทุกวันศุกร์ เราจะมีแฟนขาประจำจำนวนหนึ่งมาอยู่ในห้องส่ง มากินเลี้ยงกันเหมือนงานเลี้ยงรุ่น...เดี๋ยวเราก็ไปต่างจังหวัด ผู้คนก็มาฟังกัน และทุกคนก็คึกคัก ปรบมือโห่ร้องชอบใจ มาบริจาค มาซื้อเสื้อ..."

พร้อมอธิบายว่า พรรคยามเฝ้าแผ่นดินนั้น ไม่ใช่พรรคการเมืองที่เรียกว่า “พรรคสภา” แต่เป็น “พรรคมวลชน” ที่ควรจะมี ซึ่งก็สอดคล้องกับนักเคลื่อนไหวภาคประชาชนหลายคน เช่นพิภพ ธงไชย สุริยะใส กตะศิลา รวมถึงสุวิทย์ วัดหนู (เสียชีวิตแล้ว) หรืออีกหลายๆคน พยายามคิดกันและยังจัดตั้งไม่สำเร็จ (หมายถึงพรรคทางเลือกใหม่)

คำนูญ ย้ำว่า “ยามใหญ่” (หมายถึงสนธิ) ไม่ลงเล่นการเมืองแน่ แต่ทิ้งท้ายไว้น่าคิดว่า

“บางครั้งมันก็เป็นความเจ็บปวด มันเป็นความรู้สึกว่า สุดท้ายเราเสียเวลาไปเกือบจะหนึ่งปี เราก็กำลังจะกลับเข้าสู่วงจรเดิม” (เพิ่งอ้าง.)

5.2 สรุปและข้อเสนอแนะ

ตลอดช่วงระยะเวลา 5 ปี ก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ที่**ระบอบทักษิณ** หยั่งรากฝังลึกอยู่ในสังคมไทยจนยากต่อการถ่ายถอน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าหลายนโยบายของรัฐบาลทักษิณยังคงฝังอยู่ในความรู้สึกด้านบวกของชาวชนบท โดยเฉพาะโครงการด้านประกันสุขภาพ โครงการสินค้า OTOP การปราบปรามยาเสพติด รวมถึงโครงการเอื้ออาทร และโครงการ SML (กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ เรียงอันดับ 1-5)

ช่วงระยะสองสามปีที่ผ่านมาอาการเสพติดของชาวชนบทที่มีต่อนโยบายทักษิณสร้างความแตกแยกในสังคมอย่างใหญ่หลวง และด้วยกระแสบริโภคทุนนิยมเสรีที่ถูกปลุกปั่นในระบอบทักษิณทำให้ทุกอย่างดูเร่าร้อนแปรเปลี่ยนรวดเร็วและรุนแรง รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนเป็นปรปักษ์ต่อกันค่อนข้างสูง

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม แรกเริ่ม ในช่วงเดือน สิงหาคม 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่ความแตกแยกทางความคิดสูงสุด วิจัยชิ้นนี้ ใช้ชื่อว่า การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองเพื่อ สลายระบอบทักษิณ ปรากฏว่า ผู้วิจัยได้รับการท้วงติงจากคณะกรรมการพิจารณาทุนว่ามี อคติ จึงปรับเปลี่ยนถ้อยคำที่ทำให้เกิดความรู้สึกเบาขึ้น โดยใช้คำว่า อิทธิพลต่อระบอบทักษิณ แต่หลังจากนั้นเพียงไม่ถึงเดือน ระบอบทักษิณถูก โค่นล้มโดย คมช. คำว่าสลาย และอิทธิพล ดูจะมีน้ำหนักเบาเกินไปเสียแล้ว อย่างไรก็ตาม การโค่นล้มโดยการรัฐประหารถือเป็นวิธีการที่ไม่ค่อยจะเป็นไปตามครรลองประชาธิปไตยเท่าไรนัก ผู้วิจัยจึงยังคงใช้ชื่อหัวข้อวิจัยนี้ว่า วิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณเช่นเดิม

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ตลอดช่วงหนึ่งปีก่อนการรัฐประหาร สังคมไทยค่อนข้างสับสนวุ่นวาย เพราะรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เพาะศัตรูทางการเมืองไว้มากมาย และถูกกดดันให้ต้องลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มที่มีอิทธิพลและบทบาทมากที่สุด ได้แก่ **กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชิปไตย** แม้ว่า กลุ่มนี้จะมีที่มาจากการรวมตัวของกลุ่มที่ต่างอุดมการณ์ แต่มารวมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ การล้มล้าง “ระบอบทักษิณ” อย่างไรก็ตาม แม้นกลุ่มดังกล่าว มิได้โค่นล้มระบอบทักษิณโดยตรง แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่มีบทบาทอย่างเข้มแข็งและมีอิทธิพลสูง รวมทั้งเป็นแบบอย่างให้ฝ่ายต่อต้าน

คมช. ได้แก่ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ หรือ นปก.นำมาย้อนรอยด้วยวิธีเดียวกันในปีถัดมา

ผลจากการวิจัยได้ผลสรุป 4 ประการ

ประการที่หนึ่ง **กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดเป็นช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง(แหล่งสารและช่องสาร)ที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ อันนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549** โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ผู้วิจัยได้ยินคำว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จากวิทยุรับสภา ช่วงประมาณ 2-3 เดือนก่อนรัฐประหาร ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์การเมืองกำลังสับสนเกี่ยวกับการใช้ความหมายที่ถูกต้องของคำว่า “ประชาธิปไตย” ในสังคมไทย

ช่วงดังกล่าว ทางกลุ่มพันธมิตรฯ ได้สร้างพลังวาทกรรมเกี่ยวกับพระราชอำนาจ เพื่อปลุกเร้าประชาชนทั่วไปให้เห็นว่า ระบอบทักษิณสร้างความนิยมทางการเมืองเกินหน้าเกินตาพระมหากษัตริย์ รวมถึงมีการกระทำและแสดงวาจาในต่างกรรมต่างวาระที่เป็นการจาบจ้วงพระมหากษัตริย์ รวมถึง สื่อต่างประเทศ อาทิ. บทความเรื่อง “A Tug of War for Thailand’ s Soul ของ โคลัม เมอร์ฟี (Colum Merphy) ในนิตยสาร Far Eastern Economic Review (6 Sept. 2006) ได้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างทักษิณกับสถาบันกษัตริย์ไว้อย่างมีเหตุผลผล โดยเขาได้อธิบายถึง ความแตกต่างกันอย่างสุดขั้วเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทางวังเห็นว่าวิกฤติการณ์จะผ่อนคลายด้วย *วิธีการที่นุ่มนวล* ส่วนทักษิณกลับเห็นตรงข้ามว่า ควรใช้ *วิธีการที่แข็งกร้าว* รวมถึงปรัชญาในการแก้ไขความยากจนในชนบท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักตลอดหลายทศวรรษ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชนบทด้วย*แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ* เน้นย้ำที่ความพอเพียงและความเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศ มากกว่าพึ่งพิงตลาดส่งออกหรือเงินลงทุนจากต่างชาติ ส่วนอดีตนายกฯ ทักษิณมีจุดยืนแบบทุนนิยมสุดขั้ว และส่งเสริมโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ เขาพยายามเปลี่ยนคนยากจนในชนบทให้เป็นผู้ประกอบการในระบบทุนนิยม โดยการหว่านเงินผ่านโครงการ SML(Small Medium Large Project) จากนโยบายดังกล่าว ทำให้เขากลายเป็นที่นิยมของคนยากจนในชนบท และได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้นในการเลือกตั้งครั้งที่สอง

นอกจากนี้ เคท แมคจีโอน (Kate McGeown) แห่งบีบีซี. ยังได้เปรียบเทียบภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างพระมหากษัตริย์ไทยกับทักษิณ ดังนี้ พระมหากษัตริย์ไทยทรง “*สูงส่งและไร้ความเห็นแก่พระองค์*” ส่วนทักษิณ “ *ประชานิยมและโอหัง*” รวมทั้ง โจซีลีน เก็คเคอร์(Jocelyn Gecker) คอลัมนิสต์ของสำนักข่าวเอพี ผู้เขียนบทความ “Thailand’ s Thaksin had Clashed with King” ให้ภาพเปรียบเทียบดังนี้ “นายกรัฐมนตรีจอมโอหังที่ไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ และพระมหากษัตริย์ผู้ถ่อมพระองค์ซึ่งมีชัย

ตลอดกาล" (Associated Press , 20 Sept. 2006) และ ฐิตินันท์ พงศ์สุทธิรักษ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ สรุปไว้ค่อนข้างชัดเจนว่า ทักษิณกวาดเสียงสนับสนุนของมวลชนรากหญ้าได้ในเวลาเพียง 4-5 ปี ขณะที่ *"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักตลอดยาวนานถึง 40 ปี จนเป็นที่เคารพรักและเทิดทูน"* ฐิตินันท์ย้ำว่า นี่คือ *"สงครามชิงหัวใจและความคิดของประชาชนไทย"* และ *"ประชาชน (ในชนบท)**ชอบทักษิณแต่รักในหลวง**"*

ความคิดเห็นของสื่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ น่าจะเป็นคำตอบที่แสดงให้เห็นถึงระบอบทักษิณส่งผลกระทบต่อสถาบันกษัตริย์อย่างไร ได้เป็นอย่างดี

ประการที่สอง **ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ / ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้ และมีความคิดเห็นด้านบวกต่อนโยบายรัฐบาล**

ความคลั่งไคล้ของชาวชนบทในตัวทักษิณ สามารถอธิบายเทียบเคียงได้กับคำว่า **ป๊อบปูลิสต์** (Populist) ในแถบลาตินอเมริกา ราวทศวรรษที่ 1940 -1980 อาทิ. อาร์เจนตินา ในสมัย ฮวน และอีวา เปรอง (Juan& Eva Peron) เม็กซิโก ภายใต้ คาร์เดนาส (Cardenas) บราซิล ในการปกครองของแวร์คาส (Vagas) และเปรู ภายใต้รัฐบาลฮายา เดอ ลา ตอร์ร่า (Haya de la Torre) โดยเป็นระบบการเมืองที่ผู้นำประเทศได้รับแรงสนับสนุนอย่างล้นหลามจากมวลชนที่ไม่สังกัดกลุ่มหรือองค์กร (Unorgnized Masses) ผ่านการปลุกระดมทางการเมือง (Politicl Mobilization) โดยไม่ให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย และยังท้าทายธรรมเนียมปฏิบัติในการปกครองประเทศ ตลอดจนกีดกันกลุ่มอภิสิทธิ์ชนในระบบเศรษฐกิจเดิม (ดูเพิ่ม เติมหน้า 42) โดยผู้นำมีคุณลักษณะพิเศษ ที่เรียกว่า "บารมีบุคคล" (Charism) สามารถสร้างความยำเกรง ปลูกฝังความรัก และความนิยมยกย่องไปพร้อม ๆกัน บารมีดังกล่าว ทำให้ผู้นำป๊อบปูลิสต์ใช้อำนาจล้นฟ้ากดขี่ และสร้างมาตรการควบคุมผู้ไม่เห็นด้วยอย่างไร้ขีดจำกัดจากรัฐธรรมนูญ ผู้ปกครองดังกล่าวจึงได้รับการขนานนามว่า **เผด็จการประชานิยม** (Populist Dictatorship) คือ เป็นเผด็จการที่อาศัยฐานสนับสนุนจากมวลชนระดับล่างของสังคม (Mass-based Dictatorship) ซึ่งแตกต่างจากเผด็จการคณาธิปไตย(Oligarchy) โดยคณะทหารซึ่งเป็นระบอบที่แพร่หลายอยู่เดิมในประเทศเหล่านี้

การที่จะกล่าวว่า ระบอบทักษิณ มีลักษณะเป็นเผด็จการประชานิยม คงจะเป็นการกล่าวหามากเกินไป อาจเป็นเพียงแค่เริ่มต้นที่อาจพัฒนาไปถึงจุดนั้น หากไม่เกิดการรัฐประหารเพื่อร่างกฎ กติกากันใหม่เสียก่อน อีกทั้งประเทศไทยอาจแตกต่างจากประเทศแถบลาตินอเมริกาตรงชาวชนบทยังไม่ยากจนมากเท่า รวมถึงระบอบกษัตริย์ยังเป็นที่พึ่งพิงของชาวชนบทจากโครงการพระราชดำริต่างๆ การดำเนินนโยบายของพรรคไทยรักไทยอาจตรงใจชาวรากหญ้า (มีการสำรวจความต้องการของชาวชนบทก่อนกำหนดเป็นนโยบายในสมัยแรก และบังเกิดผลที่เป็นรูปธรรมอันมีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายในสมัยที่สอง) แต่ในระยะยาวอาจได้รับผลกระทบ เพราะเป็นการเพาะนิสัยดีแต่ *แบมือขอ พึ่งพิง* และ *พึงพา* รัฐบาลที่มีแต่ให้เพียงสร้างความนิยมเพื่อหวังผลทางการเมืองเท่านั้น

จากเกณฑ์ชี้วัด 4 ข้อ เพื่อวัดความรู้/ความเข้าใจของประชาชนต่อระบอบทักษิณ พบว่าข้อมูลที่ได้ค่อนข้างน่าเป็นห่วง กล่าวคือ มีผู้ตอบถูกทุกข้อเพียงร้อยละ3 ตอบผิดทุกข้อร้อยละ 26.25 และตอบถูกข้อเดียวร้อยละ 37.50 นอกจากนี้ ยังมีความคิด**เห็นด้วย**โดยรวมต่อนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะ **เห็นด้วยอย่างยิ่ง**ต่อผลงานรัฐบาล 3 ลำดับที่สำคัญ ได้แก่ โครงการประกันสุขภาพ 30 บาท โครงการสินค้า OTOP และ โครงการปราบปรามยาเสพติด รวมถึง**เห็นด้วย**ต่อผลงานรัฐบาลอีก 3 ลำดับถัดมา ได้แก่ โครงการเอื้ออาทร โครงการ SML และ โครงการผู้นำซีอีโอ ตามลำดับ

ประการที่สาม **ประชาชนเลือกใช้ช่องสารเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านโทรทัศน์ช่อง 3 และ 7 วิทยุเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ เครืออสมท.และวิทยุชุมชน และอ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเป็นหลัก**

การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อ(ช่องสาร)ของประชาชนผ่านช่องทาง (แหล่งสาร)เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลนั้น พบว่า ประชาชนเลือกรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลผ่านทั้งสามช่องทางได้แก่ ช่องทางพรรครัฐบาล(ไทยรักไทย) ช่องทางพรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ และ ช่องทางเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยเลือกดูรายการโทรทัศน์ช่อง3,7เป็นหลัก รองลงมาได้แก่ อ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ 4 ฉบับ คือไทยรัฐ,ข่าวสด,คมชัดลึก และเดลินิวส์ เลือกฟังวิทยุกระจายเสียงผ่านสามคลื่นใกล้เคียงกัน ได้แก่ คลื่นกรมประชาสัมพันธ์ เครือ อสมท. และ วิทยุชุมชน สำหรับเวบไซต์นั้นประชาชนเปิดรับน้อยมาก อาจเป็นเพราะเข้าถึงได้ยาก ไม่สะดวก และราคาแพง ส่วนสื่อประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ ประชาชนเข้าร่วมไม่ถึงครึ่ง กรณีเข้าร่วม มักใช้วิธีคุยกับสมาชิกในครอบครัวมากกว่า รองลงมาเป็นการจับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านการแฟ หรือที่ทำงาน อย่างไรก็ตาม ช่วงที่มีความขัดแย้งทางความคิดอย่างหนักระหว่าง *เรารักษิณ* กับ *ทักษิณออกไป* ความขัดแย้งส่วนหนึ่งของประชาชนได้เกิดขึ้นผ่านการพูดคุยระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อนและสมาชิกในครอบครัว โดยแบ่งเป็นสองขั้วชัดเจน ด้วยเหตุผลดังกล่าว น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มดังกล่าวหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นความขัดแย้งดังกล่าว เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่ม

ประการที่สี่ ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นช่องสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ

หากพิจารณาในแง่พฤติกรรมการเปิดรับสื่อแล้ว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและจับกลุ่มเพื่อนคุยตามร้านกาแฟ หรือที่ทำงาน สำหรับความคิดเห็นของประชาชนต่อสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ พบว่า ***การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯ*** ซึ่งเป็นสื่อประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่ประชาชนไม่ได้เลือกเข้าร่วมเพื่อรับทราบ

ข่าวสารเกี่ยวกับรัฐบาล (อาจอยู่ต่างจังหวัด หรือกลัวอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากจลาจล) แต่กลับมีความเห็นว่ามีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปข้อที่ 1

สาเหตุที่กลุ่มพันธมิตรฯ มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณค่อนข้างสูงนั้น อธิบายได้ว่าการเข้ามาบริหารประเทศในสมัยที่สองของรัฐบาลไทยรักไทย ด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงถึง 377 เสียง สามารถครอบงำรัฐสภาด้วยอำนาจเบ็ดเสร็จ พรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งพฤติกรรมแทรกแซงสื่อของผู้นำรัฐบาล มีผลทำให้มีการผนวกหลายองค์กรเข้าด้วยกัน เป็นช่องทางใหม่เรียกว่า **ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองแบบพิเศษเพื่อแสดงผลประโยชน์ร่วมกัน** หรือ กลุ่มเครือข่ายพันธมิตรฯ นั่นเอง ซึ่งดำเนินการประท้วงรัฐบาลต่อเนื่อง ด้วยกลวิธีต่างๆ ภายใต้แกนนำหลัก 5 คน ได้แก่ สนธิ ลิ้มทองกุล พลตรีจำลอง ศรีเมือง พิภพ ธงไชย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สมศักดิ์ โกศัยสุข และสุริยใส กตะศิลา ปักหลักต่อสู้และเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมีนักวิชาการ เอ็นจีโอ กลุ่มสตรีผู้สูงศักดิ์ ฯลฯ เข้าร่วมกดดันให้นายกทักษิณต้องลาออกสถานเดียว โดยถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ดาวเทียม ASTV หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ เวบไซต์เครือผู้จัดการ และท้ายที่สุดมีการผนวก ***ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่เป็นสื่อมวลชน***เข้ามาด้วย เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย โดยออกมาร่วมแถลงการณ์ เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในสถานการณ์ปัจจุบัน" เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2549 จนเป็นที่มาของการโต้แย้งระหว่างสื่อแท้และสื่อเทียม

โดยมีการให้คำนิยามว่า สื่อแท้ หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวเพื่อสาธารณชนอย่างแท้จริง ส่วนสื่อเทียมหมายถึงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม สาเหตุเพราะ ขณะนั้นสื่อมวลชนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์ต่างเผยแพร่ข่าวสารในแง่ลบของรัฐบาลทักษิณ จึงถูกกล่าวหาจากผู้สนับสนุนรัฐบาลว่า สื่อไม่เป็นกลาง มีการเลือกข้าง ปรากฏว่า มีการโต้กลับจากฝ่ายองค์กรสื่อมวลชนว่า *สื่อแท้คือ* สื่อที่ยืนอยู่ข้าง*ความถูกต้อง ส่วนสื่อเทียม* หมายถึง*สื่อกลุ่มหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาลทักษิณ* เช่น หนังสือพิมพ์ เดอะ รีพอร์ตเตอร์ รายสัปดาห์ รายการวิทยุชุมชน ยูนิตี้เรดิโอ เอฟเอ็ม 89.75 เมกะเฮิรตซ์ ดำเนินรายการโดย คุณสมัคร สุนทรเวช และ เคเบิลทีวี MV 1 รวมถึงเวบไซต์ รีพอตเตอร์ ก่อนที่สงครามข่าวสารจะบานปลายกลายเป็นสงครามข่าวลือ ก็เกิดรัฐประหาร ในวันที่ 19 กันยายน 2549 เสียก่อน และตามมาด้วยการตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย การตัดสิทธิ์ลงเล่นการเมือง 5 ปี ของผู้บริหารพรรค จำนวน 111 คน การอายัดทรัพย์สินครอบครัวชินวัตรและดามาพงษ์ ฯลฯ รวมถึงการดำเนินการตามบันได 4 ขั้น ของพลเอกสนธิ บุณยรัตกลิน ประธาน คมช. เพื่อโค่นล้มระบอบทักษิณให้หมดสิ้นไปจากการสารบบการเมืองไทย

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าระบอบทักษิณ จะได้รับความบอบช้ำจากการดำเนินการตามกฎหมายทั้งจากฝ่าย คมช.และ ศาล แต่สงครามตัวแทนยังไม่จบ กลุ่มผู้จงรักภักดี ทั้งกลุ่มพีทีวี กลุ่มอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย โดยเฉพาะ การอาจกลับมาเป็นหัวหน้าพรรคพลังประชาชน (พรรคนอมินีของอดีตพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบ) ของนายสมัคร สุนทรเวช (หากไม่ถูกดำเนินคดีอาญาจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับคดีอนุมัติ 3 โครงการกำจัดขยะวงเงิน 9.5 พันล้าน โดยมิชอบเสียก่อน) สามารถเรียกขวัญกำลังใจจากฝ่ายที่เชียร์อดีตนายกฯทักษิณได้มากพอสมควร โดยเฉพาะ ฐานเสียงในกรุงเทพฯที่สนับสนุน พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และนายสมัคร สุนทรเวช เป็นกลุ่มเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้วิจัย แม้นว่า พันตำรวจโททักษิณ และผู้สนับสนุนยังคงอยู่ แต่ระบอบทักษิณคงไม่สามารถหวนคืนกลับมาได้อีก โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.รัฐบาลควรกำหนดนโยบายให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรี ผ่านทุกช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ทั้งช่องทางฯที่เป็นองค์กร กลุ่ม สื่อมวลชน รวมถึงช่องทางฯพิเศษ เช่น การประท้วง การเดินขบวนต่อต้านโดยสงบ เป็นต้น (ดูเพิ่มเติมหน้า 27-30) ที่ผ่านมา แม้รัฐบาลได้ให้เสรีภาพในการจับกลุ่มประท้วงคมช.อยู่บ้าง แต่ยังมีการปิดเวบไซต์ หรือ การปิดกั้นวิทยุชุมชนที่เผยแพร่ภาพและเสียงอดีตนายกฯทักษิณ ในยุคข้อมูลข่าวสารเฉกเช่น ปัจจุบัน คงมิอาจกระทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี่การสื่อสารเป็นเรื่องเหนื่อยหนักที่ต้องวิ่งติดตามตรวจสอบปิดกั้น ทุกอย่างควรโปร่งใส การได้รับข้อมูลข่าวสารทุกด้านน่าจะถือเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน และหากเกิดข้อผิดพลาดก็เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องเกิดการเรียนรู้เอง

2. รัฐบาลควรสนับสนุนให้ทุกช่องทางการสื่อสารการเมือง (ในฐานะแหล่งสาร) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายข้าราชการในฐานะกลไกของรัฐบาล เลือกใช้สื่อประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ (Media Forum) ให้มากขึ้น เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชาวชนบทเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลข่าวสารของภาครัฐมากขึ้น(ดูเพิ่มเติมหน้า 32--37) ตัวอย่างเช่น อดีตนายกฯทักษิณยังคงเป็นขวัญใจคนยากจนในเขตกรุงเทพฯ เช่น กลุ่มแท็กซี่ พ่อค้า/แม่ค้า เช่นเดียวกับคุณสมัคร สุนทรเวช ด้วยเหตุนี้การที่รัฐบาลต้องการดึงมวลชนกลุ่มนี้ให้มาเห็นด้วยกับแนวนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐอาจเลือกใช้สื่อประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อ ในรูปของคาราวานดาราเข้าสู่ชุมชน เช่น การเข้าไปรณรงค์ให้ไปลงประชามติในวันที่ 19 สิงหาคม เป็นต้น หรือถ้าเป็นต่างจังหวัด อาจใช้สื่อพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น เช่น ลิเก โนรา หมอลำ รวมถึงงิ้ว (ชุมชนคนจีนหรืองิ้วการเมือง) ฯลฯ มาช่วยในการรณรงค์กิจกรรมของภาครัฐมาขึ้น

ผู้วิจัยใคร่เสนอตัวอย่างสื่อประเภท**กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ** (media forum) ที่ได้มีการดำเนินการไปแล้ว

ก.<u>รายการ *จักรพันธ์ สัญจร*</u> เป็นการทำประชาพิจารณ์ในลักษณะ *media forum* โดยออกไปรับฟังปัญหาเกี่ยวกับภัยแล้ง ที่ ต. เมืองบัว จ.ร้อยเอ็ด มีชาวนาคนหนึ่ง ร้องขอให้รัฐบาลดูแลเกษตรกรโดยให้ระบุในรัฐธรรมนูญว่า *ชาวนาเป็นกระดูกสันหลังของชาติ* (ช่อง 5 สถานีสนามเป้า,วันที่ 9 มี.ค 2550)

ข.<u>รายการ *ยามเฝ้าแผ่นดินสัญจร*</u> หลังจากที่ รายการ*ยามเฝ้าแผ่นดิน* โดยสนธิ ลิ้มทองกุล และดร.เสรี วงษ์มนฑา เคยออกอากาศช่อง 11 อยู่ระยะหนึ่ง แต่ได้รับการต่อต้านจากผู้ชมจำนวนมาก อีกทั้งอยู่ในช่วงที่รัฐบาลต้องการความสมานฉันท์ รายการดังกล่าวจึงถูกยกเลิก ซึ่งมีรูปแบบคล้าย *เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร* (ก่อนที่จะรวมเป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ช่วงปลายปี 2548 ต่อต้นปี 2549) โดยเริ่ม จัดเวทีปราศรัย ที่นครราชสีมา (17 มี.ค 50) และบุรีรัมย์ (18 มี.ค 50) ซึ่งตรงกับกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร หรือ นปก. ที่สนามหลวง (17-18 มี.ค 50) หลังจากนั้น จะเคลื่อนทัพไปที่ขอนแก่น และอุดรฯ (อาศัยกลุ่มคนรักอุดร)ต่อไป โดยมีวัตุประสงค์ เพื่อล้มระบอบทักษิณให้ได้ จะพบว่า กลุ่มบุคคลทั้งสองขั้วล้วนประกอบด้วยสื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ขณะกลุ่มหนึ่งมีโทรทัศน์ดาวเทียม ASTV ช่วยในการเผยแพร่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งพยายามขอตั้งสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม พีทีวี. แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงเป็นที่มาของการรวมกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน กลายเป็นแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (คมช.) หรือนปก. ย้อนรอยเดียวกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ต้องการขับไล่ระบอบทักษิณในช่วงต้นปี 2549

ค.<u>การสัมมนาทางวิชาการ</u> ในหัวเรื่อง *องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่* เมื่อวันที่ 9 มีค. 2550 ที่สโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดี เพื่อระดมสมองจากสนช. นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรเอกชน ฯลฯ ส่งให้สสร. โดยมีการจัดนิทรรศการ ถ่ายทอดผ่านสถานีวิทยุรัฐสภา และสถานีโทรทัศน์ช่อง 11

ง. <u>การประชันความคิด</u> (Debate) ของกลุ่มนักวิชาการและสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับการรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ครั้ง ที่บ้านมนังคศิลา (3 ส.ค.50) และที่ อสมท. (17 ส.ค.50) การประชันความคิดทั้ง 2 ครั้ง ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 ก่อนที่จะมีการลงประชามติเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย ในวันที่ 19 สิงหาคม 2550

5.3 ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในอนาคต

ตลอดช่วงเกือบ 2 ปีที่ผ่านมา การเมืองไทยแบ่งออกเป็น 2 ขั้วอำนาจชัดเจน แม้ว่าผลประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะผ่านความเห็นชอบจากประชาชน แต่ตัวเลขรับร่างฯ ร้อยละ 58 ต่ำกว่าที่คาดคิด (เสียงรับร่างฯ ส่วนหนึ่งมาจากผู้ที่เบื่อหน่ายการเมืองและอยากให้มี

การเลือกตั้งโดยเร็ว และการรณรงค์ทั้งในรูปแบบและนอกรูปแบบมีผลต่อการไม่รับร่างฯ อยู่พอสมควร) โดยเฉพาะ ผลการลงประชามติรับร่างฯ สูงสุดแถบภาคใต้(ฐานเสียงพรรคประชาธิปัตย์) และผลการลงประชามติไม่รับร่างฯ สูงสุดแถบภาคอีสาน (ฐานเสียงพรรคไทยรักไทยเก่า) แสดงให้เห็นถึงฐานเสียงอำนาจเก่ายังคงอยู่ นับแต่นี้ไป การเมืองไทย จะมีการจับขั้วกันชัดเจนมากขึ้น คือ

◉ **ขั้วอำนาจเก่า** หรือ ทรท.เดิม ในชื่อใหม่ <u>พรรคพลังประชาชน</u>

◉ **ขั้วอำนาจใหม่** หรือ คมช.และพันธมิตร พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านเดิม อาทิ. พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคมหาชน พรรคประชาราช

◉ **พรรคทางเลือกที่สาม** เกิดจากการรวมตัวกันใหม่เป็นขั้วอำนาจที่สามของสมาชิกกลุ่มอำนาจเก่าที่แตกกระจัดกระจาย นักวิชาการ และคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษา เช่น พรรคมัชฌิมาประชาธิปไตย พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคเพื่อแผ่นดิน ฯลฯ

ดังนั้น โฉมหน้ารูปแบบการสื่อสารการเมืองในอนาคตที่น่าศึกษา และทำวิจัยต่อ ได้แก่

1. สื่อรูปแบบใหม่ อาวุธสงครามแย่งมวลชน
2. อำนาจของสถาบัน “สื่อมวลชนไทย” ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมือง
3 “ งิ้วการเมือง ” สื่อสำหรับชนชั้นกลาง

DPU

บรรณานุกรม

หนังสือ/ตำรา

กาญจนา แก้วเทพ.(2547) **การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค.** ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิสาณ ชุมพล และคณะ (2546). **คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

บุญเลิศ ช้างใหญ่. (2550). **วาทกรรม : กำมะลอ** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน จำกัด (มหาชน).

ประมวล รุจนเสรี (ไม่ปรากฏปี่ที่พิมพ์) **พระราชอำนาจ** (พิมพ์ครั้งที่5)

วิทยากร เชียงกูล. (2548) **ปรัชญาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล.(2548) **การเมืองภาคประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2544) **การสื่อสารกับการเมือง.** คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสถียร เชยประทับ (2540) **การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย.** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสารและสิ่งพิมพ์

กองบรรณาธิการมติชน.(2549) <u>เรียบแต่ลึก คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</u> , **มติชนเฉพาะกิจ**

กองบรรณาธิการเนชั่นสุดสัปดาห์.(2550) <u>พรรคไทยรักไทย ยุบ !รอด!</u> คำพิพากษาคดีประวัติศาสตร์ เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับพิเศษ

แก้วสรร อติโพธิ และคณะ. (2549) **หยุดระบอบทักษิณ** เอกสาร(ปกขาว)เผยแพร่

ภัควดี วีระภาสพงษ์. (2550) <u>รัฐประหารไทยในสายตาสื่อเทศ</u> **ในรัฐประหาร 19 กันยา** รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา. <u>หลังฉากพันธมิตร หลังวันรัฐประหาร และหลังรัฐบาลสุรยุทธ์ กับสุริยะใส กตะศิลา</u> นิตยสาร IMAGE ฉบับเดือน ธันวาคม 2549

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์.(2550) <u>สถาบันกษัตริย์กับรัฐธรรฉมนูญ</u> **ในรัฐประหาร 19 กันยา** รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

ธนาพล อิ๋วสกุล. (2550) <u>แกะรอยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย: ผู้ออกบัตรเชิญให้คณะรัฐประหาร</u> **ในรัฐประหาร 19 กันยา** รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

สนธิ ลิ้มทองกุล, “สนธิ” เปิดโปงแผนชั่วชน “ ฟ้า”, ผู้จัดการรายวัน , 7 กรกฎาคม 2549

วิรพา อังกูรทัศนียรัตน์, รัฐประหารทางออกสุดท้ายของการเมืองไทยยุคทักษิณ? **สารคดี** , ตุลาคม 2549

DRAFT

No.....

วันที่เก็บข้อมูล..... สถานที่เก็บข้อมูล.....

แบบสำรวจความรู้/ความเข้าใจ ความคิดเห็นและพฤติกรรม การใช้ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ “ระบอบทักษิณ”

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไป

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
2. อายุ ( ) 1. 18 – 24 ปี ( ) 2. 25 - 39 ปี
   ( ) 3. 40 - 59 ปี ( ) 4. 61 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
   ( ) 1. 0 – ป. 6 ( ) 2. ม.1 – ม.6
   ( ) 3. อนุปริญญา /ปริญญาตรี ( ) 4. สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ ( ) 1. นักศึกษา ( ) 2. พ่อบ้าน/แม่บ้าน
   ( ) 3. กรรมกร/รับจ้าง ( ) 4 ธุรกิจส่วนตัว
   ( ) 5. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ( ) 6. พนักงานบริษัท
   ( ) 7. ข้าราชการบำนาญ ( ) 8. เกษตรกร
5. ภูมิลำเนา
   ( ) 1.ในเขตเทศบาล ( ) 2. นอกเขตเทศบาล

ตอนที่ 2 ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ระบอบทักษิณ”

1. ท่านมีความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ“ระบอบทักษิณ” มากน้อยเพียงใด (เลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว)

1.1 “อำนาจนิยม” มีลักษณะอย่างไร

( ) 1. เงิน คือ อำนาจ
( ) 2. ให้อำนาจประชาชนด้วยการแจกเงิน
( ) 3. นำเงินจากหวยใต้ดินเข้ากระเป๋าตนเอง
( ) 4. แทรกแซงองค์กรอิสระ / สื่อมวลชน
( ) 5.นิยมคนมีอำนาจ

1.2. “ทุนนิยมใหม่” หมายถึง อะไร

( ) 1. คนไทยได้ใช้สินค้าราคาถูก เช่น มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ
( ) 2. สนับสนุนการค้าเสรี
( ) 3. สนับสนุนร้านค้าปลีกข้ามชาติ (โลตัส คาร์ฟูร์) มากกว่า ร้านโซ่ห่วย
( ) 4. เล่นหุ้นไม่ต้องเสียภาษี

( ) 5. ใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด

3. “คอรัปชั่นเชิงนโยบาย” หมายถึงอะไร

( ) 1. กำหนดนโยบายปราบปรามคอรัปชั่น

( ) 2. ใช้อำนาจนายกฯ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการครอบครัว

( ) 3. แก้กฎหมายเอื้อประโยชน์แก่เครือญาติและพรรคพวก

( ) 4. ซื้อทุกอย่างที่อยากจะซื้อ โดยใช้เงินหลวง

( ) 5. นายกฯ ซื้อหุ้นในนามคนใช้

4. “ทำให้บ้านเมืองปราศจากความสุข” หมายถึง อะไร

( ) 1. ชาวบ้านต้องวิ่งหาเงินมาใช้หนี้

( ) 2. สร้างความหวัง “พรุ่งนี้จะรวย” จากหวยบนดินแก่ชาวบ้าน

( ) 3. ขายหุ้นได้ 73,000 ล้านบาท ไม่ต้องเสียภาษี ประชาชนอิจฉาพากันมาประท้วง

( ) 4 สร้างโครงการแปลกๆใหม่ๆ จนประชาชนสับสน

( ) 5. เป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านทั้งรักทั้งชัง ก่อม็อบมาปะทะกันเอง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายรัฐบาล

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.สินค้าOTOP 2.ปราบปรามยาเสพติดได้ผล 3.โครงการประกันสุขภาพ 30 บาท 4.โครงการ SML 5. โครงการเอื้ออาทร 6.ผู้นำแบบซีอีโอ 7.บริหารประเทศด้วยพรรคเดียว 8.นำรัฐวิสาหกิจเข้าตลาดหลักทรัพย์ 9.แปลงสินทรัพย์เป็นทุน 10. สร้างโครงการขนาดยักษ์					

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล

1.) ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาท่านรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ**การสนับสนุน/ต่อต้านรัฐบาล**ผ่าน**ช่องทางการสื่อสาร/สื่อประเภท**ใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

ช่องทางการสื่อสาร / สื่อที่ใช้	1.( ) สื่อสิ่งพิมพ์ O 1. อ่าน O 2. ไม่ได้อ่าน	( ) 2. วิทยุ O 1. ฟัง O 2 ไม่ได้ฟัง	( ) 3. โทรทัศน์ O1.ชม O 2.ไม่ได้ชม	( ) 4. เวบไซต์ O 1.เปิด O 2. ไม่ได้เปิด	( ) 5.กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ O1.ร่วม O2. ไม่ได้ร่วม
1.( )พรรครัฐบาล (พรรคไทยรักไทย)	O 1. ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์ O 2. มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์ O 3. เครือผู้จัดการ O 4. มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์ O 5. รีพอร์ตเตอร์รายสัปดาห์ O 6. อื่นๆ(ระบุ).....	O 1.กรมประชาสัมพันธ์ O 2. เครืออสมท. O 3. เครือกองทัพ O 4. วิทยุชุมชน O 5.วิทยุรัฐสภา O 6.อื่นๆ(ระบุ).....	O1. ช่อง3 / ช่อง 7 O2. ช่อง 5 O3. ช่อง 9/ช่อง 11 O4. ช่อง ITV O5. เคเบิลทีวี (MV1) O6.อื่นๆ (ระบุ)....	O1.พรรคการเมือง O2.ผู้จัดการ O3.รีพอร์ตเตอร์ O4.สถาบันการศึกษา O5.มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน O6.หนังสือพิมพ์ O7.อื่นๆ (ระบุ)	O1.ฟังคำปราศรัยหาเสียง O2.ร่วมสนับสนุนรัฐบาลที่จตุจักร (คาราวานคนจน) O3. จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ / ที่ทำงาน O4. คุยกับสมาชิกครอบครัว O5. อื่นๆ (ระบุ). .....
2.( ) พรรคประชาธิปัตย์และพรรคอื่นๆ	O1. ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์ O2. มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์ O3. เครือผู้จัดการ O4. มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์ O5. อื่นๆ (ระบุ).....	O1.กรมประชาสัมพันธ์ O 2.เครืออสมท. O 3. เครือกองทัพ O 4. วิทยุชุมชน O 5.วิทยุรัฐสภา O6. อื่นๆ(ระบุ).....	O1.ช่อง3 / ช่อง 7 O2.ช่อง 5 O3.ช่อง 9/ช่อง 11 O4.ช่อง ITV O5.เคเบิลทีวี O6. อื่นๆ (ระบุ).....	O1.พรรคการเมือง O2. ผู้จัดการ O3. รีพอร์ตเตอร์ O4.สถาบันการศึกษา O5. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน O6. หนังสือพิมพ์ O7. อื่นๆ (ระบุ).....	O1. ฟังคำปราศรัยหาเสียง O2. เข้าร่วมกิจกรรมพรรคการเมือง O3. จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ / ที่ทำงาน O4. คุยกับสมาชิกครอบครัว O5. อื่นๆ (ระบุ) .....

ช่องทางการสื่อสาร / สื่อที่ใช้	1. สื่อสิ่งพิมพ์	2. วิทยุ	3.โทรทัศน์	4. เวบไซต์	5.กลุ่มผู้เปิดรับสื่อ
3.( )เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนอื่นๆ	O 1.ไทยรัฐ/ข่าวสด/คมชัดลึก/เดลินิวส์ O 2.มติชน/กรุงเทพธุรกิจ/ไทยโพสต์ O 3.เครือผู้จัดการ O 4.มติชนสุดสัปดาห์/เนชั่นสุดสัปดาห์ O 5. อื่นๆ(ระบุ)..... O 6. ไม่ได้อ่าน	O 1.กรมประชาสัมพันธ์ O 2.เครือ อสมท. O 3.เครือกองทัพ O 4 วิทยุชุมชน O 5. วิทยุรัฐสภา O 6. อื่นๆ(ระบุ).....	O1.ช่อง3 / ช่อง 7 O2.ช่อง 5 O3.ช่อง 9/ช่อง 11 O4.ช่อง ITV O5.เคเบิลทีวี (ASTV) O6. อื่นๆ (ระบุ).....	O1. พรรคการเมือง O2. ผู้จัดการ O3. รีพอร์ตเตอร์ O4.สถาบันการศึกษา O5. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน O6. หนังสือพิมพ์ O7. อื่นๆ (ระบุ).....	O1. ฟังคำปราศรัยหาเสียง O2. เข้าร่วมประท้วงกับกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย O3. ร่วมฟัง “คอนเสิร์ตการเมือง” ที่สวนลุมฯ O4. จับกลุ่มเพื่อนคุยกันตามร้านกาแฟ / ที่ทำงาน O5. ฟังเสวนาทางวิชาการ O6.คุยกับสมาชิกครอบครัว O7. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อที่มี**อิทธิพล**ต่อ **“ระบอบทักษิณ”**

1.ช่องทางการไหลของข่าวสารผ่านสื่อใดที่มีอิทธิพลต่อ “ระบอบทักษิณ” (เรียง 3 อันดับจากมากไปน้อย)

( ) 1.สื่อสิ่งพิมพ์ ( ) 2. วิทยุ ( ) 3. โทรทัศน์ ( ) 4.ฟังคำปราศัยพรรคประชาธิปัตย์

( ) 5. การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตร ( ) 6. ฟังเสวนาทางวิชาการ ( )7.อื่นๆ (ระบุ).....

2. หลังการเลือกตั้ง ฐานะของพรรคไทยรักไทยเป็นอย่างไร ( ) 1.เป็นรัฐบาลพรรคเดียว ( ) 2.เป็นรัฐบาลผสม ( ) 3. อื่นๆ (ระบุ).....

ประวัติส่วนตัวและรายชื่อผลงานวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ/นามสกุล นางปาจรีย์ อ่อนสอาด

Mrs. Pacharee Onsaard

1.2 สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

1.3 เกิดวันที่ 1 เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช 2498

1.4 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 1 - 00327392 -7

1.5 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาวารสารศาสตร์

1.6 สถานที่ติดต่อ

1.6.1 สถานที่ทำงาน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

110/1-4 ถนนประชาชื่น หลักสี่ กทม. 10210

โทรศัพท์. 02 - 9547300 – 29 โทรสาร.02 - 5899606

1.6.2 บ้านเลขที่ 116/51 หมู่ 6 (หมู่บ้านเศรณีปาร์ค) แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กทม. 10210

2. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	อักษรย่อ	สาขาวิชา	สถานศึกษา	ปีที่จบ	ประเทศ
ป. โท	พบ.ม.	รัฐประศาสนศาสตร์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	2527	ไทย
ป. ตรี	ศศ.บ.	สื่อสารมวลชน	วิทยาลัยกรุงเทพ	2521	ไทย
วุฒิบัตร	มินิ. เอ็มบีเอ	-	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2534	ไทย

3. ผลงานวิจัย

3.1 เรื่อง การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา โรงสีข้าวชุมนุมสหกรณ์การเกษตรอุตรดิตถ์ จำกัด ปีที่พิมพ์เผยแพร่ ปีการศึกษา 2544

3.2 เรื่อง การสื่อสารการตลาดเพื่อชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (วิจัยร่วม) ปีที่พิมพ์เผยแพร่ ปีการศึกษา 2545

3.3 เรื่อง เครือข่ายการสื่อสารเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา "ลำน้ำน้อย" อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีที่พิมพ์เผยแพร่ ปีการศึกษา 2546

3.4 เรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง : กรณีศึกษา"การเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครปี 2547"

3.5 เรื่องการวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ